

Η ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ *ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ*

Σχολικό έτος 2003-2004

Υπεύθυνος φορέας: **Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος**
Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Γ΄ Κ.Π.Σ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους)

Ενέργεια 2.2.1.: «Αναμόρφωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και
εκπαιδευτικού υλικού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια
εκπαίδευση»

Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.γ.: «Πειραματικά Προγράμματα Εκπαίδευσης»

Τίτλος Έργου: *«Διεύρυνση της Ευέλικτης Ζώνης στην Πρωτοβάθμια
Εκπαίδευση»*

Επιστημονικός υπεύθυνος έργου: **Γεώργιος Ν. Σκαλιάπας**
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ISBN: 960-407-166-1

Παραγωγή: Χρωμοτύπ Θεσσαλονίκης α.ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος του Προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	5
<i>Στοιχεία Περιφερειακής Διεύθυνσης</i>	7
<i>Στελεχιακό Δυναμικό Περιφέρειας</i>	
<i>Σχολεία που συμμετέχουν στο πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης</i>	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΡΑΣ ΛΕΣΒΟΥ «Μαθαίνω το χωριό μου/τοπική παράδοση»	11
2/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΕΜΟΤΙΑΣ «Εξέλιξη μέσα στο χρόνο»	15
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΆΝΤΙΣΣΑΣ «Ένα ταξίδι στο παρελθόν»	18
8/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΗΘΥΜΝΑΣ «Η καθημερινή ζωή στον τόπο μου στα χρόνια του παππού και της γιαγιάς»	21
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕΣΟΤΟΠΟΥ «Το πρόβατο»	25
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΥΨΗΣ «Τι γνωρίζετε για την ελιά;»	29
3^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Ο Σεβασμός της Διαφορετικότητας»	33
5^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Το δένδρο στη ζωή μας»	37
ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ «Ο Φοίβος και η Αθηνά μας ταξιδεύουν στο άλλοτε και το τώρα των Ολυμπιακών Αγώνων»	40
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΌΡΜΟΥ ΚΑΡΛΟΒΑΣΟΥΣ «Το Έθιμο της Γιορτής»	45
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ «Μαθαίνω να κυκλοφορώ»	57
8^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΙΟΥ «Γυρίζουμε το χρόνο πίσω»	61
8^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΙΟΥ «Περιμένοντας τους Ολυμπιακούς αγώνες»	63

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΝΗΤΩΝ «Η Μαστίχα της Χίου»	66
2/Θ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΤΣΙΚΗΣ «Το σπίτι»	68
6^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Λάδι και Μεσογειακή Δίαιτα»	74
7^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Αλλεργίες»	78
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΩΡΑΣ ΣΑΜΟΥ «Διατροφή και Διατροφικές Συνήθειες»	83
4^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΙΟΥ «Χειμώνας»	85
4/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΛΑΚΑΣ-ΠΑΝΑΓΙΑ «Οι τέσσερις εποχές»	92

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Υπ.Ε.Π.Θ., μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, με την εφαρμογή και την αξιολόγηση του καινοτόμου προγράμματος «Ευέλικτη Ζώνη» (Ε.Ζ.) σε σχολικές μονάδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, επιδιώκει την υιοθέτηση από τους εκπαιδευτικούς εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης. Σκοπός του προγράμματος είναι η σύνδεση της σχολικής γνώσης με την καθημερινή ζωή που θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Το πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης βασίζεται στην αναδιάταξη του σχολικού χρόνου, ώστε να διατίθενται τουλάχιστον δύο ώρες από το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου για τη μελέτη θεμάτων, που παρουσιάζουν γενικότερο ενδιαφέρον, με διαδικασίες συλλογικής διερεύνησης. Παράλληλα η Ε.Ζ. δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των καινοτομιών που εισάγουν το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται στο σημερινό σχολείο.

Στο πλαίσιο της δημοσιοποίησης-διάχυσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος, πραγματοποιείται η παρούσα έκδοση, στην οποία δημοσιεύονται σχέδια εργασίας που εκπονήθηκαν από μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους δασκάλους/ες τους κατά τη διάρκεια υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος. Η επιλογή του υλικού πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τους κατά τόπους σχολικούς συμβούλους, με τα μέλη των Τοπικών Επιτροπών Στήριξης και το μέλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου που ήταν υπεύθυνο στην αντίστοιχη διοικητική περιφέρεια. Το περιεχόμενο του περιοδικού αποτελεί ένα πρωτογενές εκπαιδευτικό υλικό, που θεωρούμε ότι μπορεί να δώσει αφορμή για ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών και από άλλα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Θα επιθυμούσαμε, τέλος, να εκφράσουμε τις θερμές ευχαριστίες μας σε όλους τους συντελεστές.

**Ο Πρόεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.**

**Κατάσταση σχολείων της περιφέρειας
που υλοποιούν πρόγραμμα Ευέλικτης Ζώνης
ΜΥΤΙΛΗΝΗ**

Κριτική Επιτροπή

1. Δημήτριος Ρούγγος, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Βορείου Αιγαίου - Μυτιλήνη
2. Γιακουμής Στυλιανός, Δ/ντής Π.Ε. Ν. Λέσβου - Μυτιλήνη
3. Αθανάσης Ευστράτιος, Σχολ. Σύμβ. 2^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Μυτιλήνη
4. Γιαβρίμης Παναγιώτης, Σχολ. Σύμβ. 3^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Καλλονή
5. Κοντέλλη Αδαμαντία, Σχολ. Σύμβ. 4^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Μύρινα
6. Γάτα Βασιλική, Σχολ. Σύμβ. 49^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Προσχ. Αγωγής - Μυτιλήνη

Τοπική Επιτροπή Στήριξης Ευέλικτης Ζώνης Ν. Λέσβου:

1. Δημήτριος Ρούγγος, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Βορείου Αιγαίου - Μυτιλήνη
2. Γιακουμής Στυλιανός, Δ/ντής Π.Ε. Ν. Λέσβου - Μυτιλήνη
3. Αθανάσης Ευστράτιος, Σχολ. Σύμβ. 2^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Μυτιλήνη
4. Γιαβρίμης Παναγιώτης, Σχολ. Σύμβ. 3^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Καλλονή
5. Κοντέλλη Αδαμαντία, Σχολ. Σύμβ. 4^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Λέσβου - Μύρινα
6. Γάτα Βασιλική, Σχολ. Σύμβ. 49^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Προσχ. Αγωγής - Μυτιλήνη
7. Παπαδόπουλος Ευστράτιος, Δ/ντής 11^{ου} Δ.Σ. Μυτιλήνης - Μυτιλήνη
8. Μακαρώνης Ιωάννης, δάσκαλος αποσπασμένος στην Περιφ. Δ/ση Εκπ/σης Β.Αιγαίου
9. Γιαννοπούλου Κλεοπάτρα, υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Αγωγής Ν. Λέσβου και Βαγιάννη Νίκη, υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Ν. Λέσβου - Μυτιλήνη

Τοπική Επιτροπή Στήριξης Ευέλικτης Ζώνης Ν. Χίου:

1. Δημήτριος Ρούγγος, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Βορείου Αιγαίου - Μυτιλήνη
2. Φραγκούλη Κλεάνθη, Δ/ντρια Π.Ε. Ν. Χίου - Χίος
3. Λιγνός Δημήτριος, Σχολ. Σύμβ. 1^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Χίου - Χίος
4. Καψάλης Γεώργιος, Σχολ. Σύμβ. 2^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Χίου - Χίος
5. Γάτα Βασιλική, Σχολ. Σύμβ. 49^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής - Μυτιλήνη, και Ελένη Μοσχοβάκη, Σχολ. Σύμβ. 47^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής - Χίος
6. Σαχτούρης Χαράλαμπος, Δ/ντής 4^{ου} Δ. Σ. Χίου - Χίος
7. Μαρκέλλα Δημίδου, δασκάλα 8^{ου} Δ. Σ. Χίου - Χίος
8. Τσιροπινά Ευτυχία, υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Π.Ε. Ν. Χίου, και Ταναϊνή Σοφία, υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Π.Ε. Ν. Χίου

Τοπική Επιτροπή Στήριξης Ευέλικτης Ζώνης Ν. Σάμου:

1. Δημήτριος Ρούγγος, Προϊστάμενος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Α/θμιας Εκπ/σης Βορείου Αιγαίου - Μυτιλήνη
2. Κωνσταντάκης Γεώργιος, Δ/ντής Π.Ε. Ν. Σάμου - Σάμος
3. Μακρής Γεώργιος, Σχολ. Σύμβ. 1^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Σάμου - Σάμος
4. Δημητριάδης Ευάγγελος, Σχολ. Σύμβ. 2^{ης} Εκπ/κής Περιφέρειας Ν. Σάμου - Σάμος
5. Γάτα Βασιλική, Σχολ. Σύμβ. 49^{ης} Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής - Μυτιλήνη

6. Βασιλειάδης Βασίλειος, Δ/ντής Σχολείου Ευέλικτης Ζώνης – Σάμος
7. Αθανασίου Αικατερίνη, εκπαιδευτικός – Σάμος
8. Παππά Πέλλα, υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Π.Ε. Ν. Σάμου - Σάμος

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ Ν. ΛΕΣΒΟΥ

A/A	ΟΝΟΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΟΡΓΑΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΓΡΑΦΕΙΟ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	Αγρας	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
2	Ανεμότιας	2/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
3	Αντισσας	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
4	Βατούσας	2/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
5	Καλλονής	12/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
6	Μεσοτόπου	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
7	Μήθυμνας	8/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
8	Παρακοίλων	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
9	Πελόπης	3/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
10	Πέτρας	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
11	Σιγρίου	2/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
12	Σκαλοχωρίου	2/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
13	Σκουτάρου	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
14	Στύψης	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
15	1ο Καλλονής	2/Θ	Ν	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
16	1ο Μύρινας	8/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
17	2ο Μύρινας	10/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
18	3ο Μύρινας	8/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
19	Αγ.Δημητρίου	3/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
20	Αγ.Ευστρατίου	1/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΑΓ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ
21	Ατσικής	6/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
22	Βάρους	1/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
23	Θάνους	2/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
24	Κάσπακα	3/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
25	Κοντιά	6/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
26	Κοντοπουλίου	6/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
27	Κορνού	2/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
28	Μούδρου	7/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
29	Νέας Κούταλης	6/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
30	Πλάκας-Παναγιάς	4/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
31	Πλατέος	2/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
32	Σαρδών	1/Θ	Δ	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
33	2ο Μύρινας	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
34	3ο Μύρινας	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
35	4ο Μύρινας	1/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
36	Αγ.Δημητρίου	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
37	Ατσικής	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
38	Μούδρου	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
39	Νέας Κούταλης	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
40	1ο Μύρινας	2/Θ	Ν	2ο Γραφ.	ΛΗΜΝΟΣ
41	11ο Μυτιλήνης	10/Θ	Δ	Δ/νση / 2ο Γραφ	ΛΕΣΒΟΣ

42	12ο Μυτιλήνης	8/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
43	1ο Μυτιλήνης	12/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
44	1ο Πλωμαρίου	6/Θ	Δ	1ο Γραφ.	ΛΕΣΒΟΣ
45	2ο Μυτιλήνης	7/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
46	3ο Μυτιλήνης	8/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
47	4ο Μυτιλήνης	7/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
48	5ο Μυτιλήνης	12/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
49	8ο Μυτιλήνης	11/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
50	9ο Μυτιλήνης	12/Θ	Δ	Δ/νση / 2ο Γραφ	ΛΕΣΒΟΣ
51	Βαρείας-Ταξιαρχών	6/Θ	Δ	Δ/νση / 2ο Γραφ	ΛΕΣΒΟΣ
52	Βρίσας	3/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
53	Ιππείου	6/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
54	Κ.Τρίτους	6/Θ	Δ	Δ/νση / 1ο Γραφ	ΛΕΣΒΟΣ
55	Κάπης- Κλειους	5/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
56	Κεραμείων	2/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
57	Κώμης	1/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
58	Λ.Θερμής	6/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
59	Λισβορίου	3/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
60	Μεσαγρού	6/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
61	Μιστεγνών	3/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
62	Μόριας	6/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
63	Νέων Κυδωνιών	4/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
64	Παναγιούδας	3/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
65	Παπάδου	9/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
66	Σκοπέλου	6/Θ	Δ	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
67	5ο Μυτιλήνης	2/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
68	6ο Μυτιλήνης	2/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
69	7ο Μυτιλήνης	2/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
70	Βαρείας	1/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
71	Πολιχνίτου	2/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ
72	Χαλίκων	1/Θ	N	Δ/νση	ΛΕΣΒΟΣ

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ Ν. ΣΑΜΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ:

1. 1ο πόλεως Σάμου
2. 1ο Νέου Καρλοβάσου
3. Μαραθοκάμπου
4. Όρμου Καρλοβάσου
5. Πύργου
6. Παλαιοκάστρου
7. Αγίου Κηρύκου
8. Ευδήλου
9. Χριστού Ραχών
10. Φούρνων

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ:

1. Πυθαγορείου
2. Χώρας

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ Ν. ΧΙΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ:

1. 4ο Δ.Σ. Χίου
2. 8ο Δ.Σ. Χίου
3. 2ο Δ.Σ. Βροντάδου
4. Δ.Σ. Νενήτων
5. Δ.Σ. Βαβίλων

Α/Α	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ - ΤΗΛΕΦΩΝΟ
1.	1/θ Βροντάδου 3 ^ο	9510006	Βροντάδος - Χίος 82200 22710- 93427
2.	1/θ Θολοποταμίου	9510084	Θολοποτάμι -Χίος 82102 22710- 51201
3.	1/θ Καλαμωτής	9510092	Καλαμωτή - Χίος 82102 22710-71216
4.	1/θ Καλλιμασιάς	9510046	Καλλιμασιά -Χίος 82102 22710-52288
5.	1/θ Καμποχώρων 1 ^ο	9510093	Βασιλεώνικο-Χίος 82100 22710- 78101
6.	1/θ Καμποχώρων 2 ^ο	9510111	Δαφνώνα - Χίος 82100 22710-78444
7.	1/θ Καταρράκτη	9510099	Καταρράκτης-Χίος 82102 22710-61334
8.	1/θ Λαγκάδας	9510094	Λαγκάδα - Χίος 82300 22710-74374
9.	1/θ Συκιάδας	9510082	Συκιάδα - Χίος 82300 22710-74266
10.	2/θ Χίου 11 ^ο	9510107	Σύρου 9 -Χίος 82100 22710-22577
11.	1/θ Ψαρών	9510106	Ψαρά - Χίος 82104 2274-61221
12.	2/θ Βροντάδου 1 ^ο	9510002	Βροντάδος - Χίος 82200 22710-93919
13.	2/θ Θυμιανών	9510081	Νεοχώρι - Χίος 82100 22710-31412
14.	2/θ Κάμπου 2 ^ο	9510096	Κάμπος - Χίος 82100 22710-31885
15.	2/θ Λιβαδίων	9510079	Λιβάδια - Χίος 82100 22710-22390
16.	2/θ Νενήτων	9510085	Νένητα - Χίος 82102 22710-61891
17.	2/θ Χίου 1 ^ο	9510015	Γλύπη - Χίος 82100 22710-28233
18.	2/θ Χίου 4 ^ο	9510022	Βαρβάσι - Χίος 82100 22710-22208
19.	2/θ Χίου 5 ^ο	9510024	Λατόμι - Χίος 82100 22710-20092
20.	2/θ Χίου 6 ^ο	9510077	Μουσειού-Χίος 82100 22710-20666
21.	2/θ Χίου 10ο	9510097	Αγ.Αικατερίνη -Χίος 82100 22710-20635

ΘΕΜΑ: «Μαθαίνω το χωριό μου/τοπική παράδοση»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΡΑΣ ΛΕΣΒΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Φυτίλη Μαγδαληνή
Τάξη Δ΄

1η Φάση:

Επιλέξαμε το θέμα μέσα από την καθημερινότητά μας. Χωριστήκαμε σε τέσσερις ομάδες, ερευνήσαμε και συλλέξαμε υλικό. Κατά τακτά διαστήματα η μία ομάδα ενημέρωνε την άλλη, παρουσίαζε τις εργασίες της στην τάξη. Εμπλουτίσαμε την έρευνα με διάφορες δραστηριότητες, ώστε η διαδικασία να είναι ευχάριστη αλλά και αποτελεσματική. Τέλος αξιολογήσαμε το σχέδιο εργασίας.

Στόχοι

- 1) Να γνωρίσουμε τον τόπο μας καλύτερα και να εξοικειωθούμε με την τοπική παράδοση.
- 2) Να βρούμε τα ιδιαίτερα στοιχεία του τοπικού πολιτισμού.
- 3) Να καταγράψουμε τραγούδια της περιοχής, τοπικές ενδυμασίες, παλιά παιχνίδια, ιστορίες, θρύλους κ.α.
- 4) Να ανακαλύψουμε τη σοφία των προγόνων μας.

2η Φάση:

Χωριστήκαμε σε τέσσερις ομάδες. Η κάθε ομάδα αναλάμβανε κάθε φορά ένα θέμα που το δουλεύαμε στην τάξη αλλά και στο σπίτι, συλλέγοντας πληροφορίες και υλικό. Οι μαθητές παρουσίαζαν το θέμα στην τάξη και κάναμε παρατηρήσεις – συζήτηση σχετικά με τον τρόπο παρουσίασης του. Παράλληλα, σχεδιάζαμε τις δραστηριότητες που σχετίζονταν με την ενότητά μας (επισκέψεις, φωτογραφικό υλικό, κατασκευή κολάζ, έκθεση ζωγραφικής, παρουσίαση θεμάτων στη σχολική εφημερίδα, κατασκευή ημερολογίου με παροιμίες κτλ).

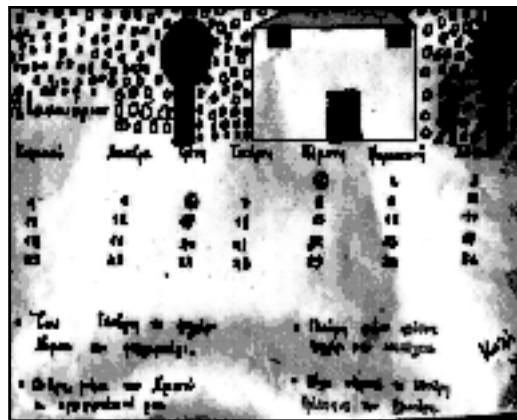
3η Φάση: Παρουσίαση εργασιών

α) Παροιμίες για τις εποχές και τους μήνες.

Βρήκαμε από βιβλία, περιοδικά, παροιμίες για τους μήνες, τις ταξινομήσαμε ανάλογα με την εποχή. Έπειτα κατασκευάσαμε το ημερολόγιο της τάξης με παροιμίες για κάθε μήνα και ζωγραφιές της κάθε ομάδας.

β) Η ονομασία του χωριού μου.

Ψάξαμε όλα τα στοιχεία ώστε να πληροφορηθούμε το λόγο που το χωριό ονομάστηκε Άγρα. Τι μας είπαν οι κάτοικοι, τι αναφέρει η παράδοση. Συζήτηση πάνω στις διαφορετικές εκδοχές που υπάρχουν.

γ) Παλιές ιστορίες του τόπου.

Βρήκαμε τοπικές ιστορίες, είτε από παλιά περιοδικά και βιβλία, είτε ρωτώντας τους παππούδες και τις γιαγιάδες μας. Τις γράψαμε, τις διαβάσαμε και μία απ' αυτές τη δραματοποιήσαμε στην τάξη.

δ) Έθιμα του χωριού.

Καταγράφουμε τα κυριότερα τοπικά έθιμα. Ενδεικτικά παραθέτουμε την εργασία της Α' ομάδας.

Όπως όλα τα μέρη έχουν τα δικά τους ήθη και έθιμα, έτσι και το χωριό μας έχει τα δικά του έθιμα. Ας ξεκινήσουμε από τις γιορτές του χειμώνα. Στις 15 περίπου του Δεκέμβρη στολίζουμε το δέντρο. Παραμονές των γιορτών οι νοικοκυρές κάνουν τα μελομακάρωνα ή φοινίκια και τους κουραμπιέδες. Παραμονή Χριστουγέννων φτιάχνουν τις βασιλόπιτες, μία για να την κόψουμε στο σπίτι και μία για να την κόψουν οι βοσκοί στο βουνό με το κοπάδι τους. Τα παιδιά από το πρωί λένε τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα. Το πρωί της Πρωτοχρονιάς ξυπνάνε τα ξημερώματα μόνο τ' αγόρια, γιατί λένε ότι είναι πιο γουρλίδικα. Μ' ένα κλαδί ελιάς, ένα ρόδι και μια πέτρα κάνουν το ποδαρικό λέγοντας ευχές. Το Φεβρουάριο είναι οι Απόκριες όπου ντυνόμαστε μασκαράδες και γυρίζουμε στα σπίτια. Την Καθαρή Δευτέρα πάμε στην Αποθήκα και αμολάμε τον χαρταετό. Την Άνοιξη είναι το Πάσχα. Τότε σφάζουμε το αρνί, κάνουμε σουβλα και τρώμε όλοι μαζί. Τη Λαμπροδευτέρα γίνεται το έθιμο της κούνιας. Σε κάθε γειτονιά του χωριού στήνεται και μια κούνια, όπου μαζεύονται οι νέοι και οι νέες του χωριού και τραγουδούν τα τραγούδια της κούνιας. Όλη την Λαμπροδευτέρα γυρίζει ο παπάς σ' όλα τα ξωκλήσια του χωριού και ψέλνει το Χριστός Ανέστη. Την Πρωτομαγιά πηγαίνουμε στο βουνό, μαζεύουμε αγριολούλουδα και κάνουμε στεφάνι. Τον Ιούνιο παραμονή του Αι-Γιάννη καίμε σε κάθε γειτονιά τα στεφάνια και ο κόσμος με λυγαριές δεμένες στη μέση περνάει τη φωτιά και λέει «Άξτος παράξτος και το κόκκινο σταφύλι.» Τα κορίτσια κάνουν τον κλειδωνα, πηγαίνουν χωρίς να μιλάνε από τρεις βρύσες, παίρνουν το αμίλητο νερό και μέσα βάζουν μικρά αντικείμενα. Το αφήνουν όλη νύχτα έξω από ένα παράθυρο που βλέπει το βοριά. Ακόμη τα ελεύθερα κορίτσια παίρνουν στάχτη από τα στεφάνια που κάψανε και τα αφήνουν όλη νύχτα έξω. Το πρωί είχε σχηματιστεί το μονόγραμμα του παλικάριου που θα πάρουν για άντρα. Τον Ιούλιο έχουμε το μεγάλο πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονα που γίνεται στην Αποθήκα. Εδώ και λίγα χρόνια έχει ξεκινήσει αυτό το έθιμο να στολίζουν τα άλογα και να χορεύουν στην πλατεία του χωριού με ζωντανή μουσική. Στη συνέχεια τα καβαλάνε και τα πηγαίνουν στην Αποθήκα που απέχει από το χωριό μας 10 χιλιόμετρα.

Τον Αύγουστο έχουμε την γιορτή της κτηνοτροφίας. Στην πλατεία του χωριού ανάβουνε μεγάλη φωτιά και σε ένα μεγάλο καζάνι βράζουνε γάλα γύρω στις 4-5 ώρες. Όταν βράσει το βγάζουνε από τη φωτιά και ρίχνουνε μέσα σιτάρι αλεσμένο και το ανακατεύουν με τον κοπιά. Τον σκεπάζουνε και τα χαράματα οι γυναίκες τον ανοίγουνε χάχλες. Ακόμα ψήνουνε αρνιά και πρόβατα, ο κόσμος τρώει και πίνει και διασκεδάζει ως το πρωί.

Τον Οκτώβρη έχουμε το πανηγύρι του Αγίου Δημητρίου που είναι ο πολιούχος του χωριού μας και γίνεται μεγάλο γλέντι.

ε) Παραδοσιακές συνταγές.

Ανακαλύπτουμε φαγητά, γλυκά, γεύσεις της περιοχής· μαθαίνουμε τα φοινίκια, τον χαλβά από μυζήθρα, τις δίπλες κ.α

στ) Τραγούδια του τόπου μου.

Βρήκαμε τοπικά τραγούδια (Τα Ξύλα, Ο Παλιός, Γεραγάτικο, Βρακάδικο, Μυτηλινιός κ.α.) και στο μάθημα της γυμναστικής μάθαμε να χορεύουμε κάποιους από τους χορούς αυτών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ένα τραγούδι της κούνιας, που ήταν ένα είδος νυφοπάζαρου το Πάσχα ή λεγόταν στις καντάδες:

Πάλε στην κούνια έκατσα
Πάλε να τραγουδήσω
Να πω τραγούδια έμορφα
Να σας καλοκαρδίσω.
Άλλη φορά ήμουν άγγελος
Τώρα αγγελίζουν άλλοι
Στην βρύση που 'πινα νερό
Τώρα το πίνουν άλλοι.
Ποιός ήταν ο προξενητής
Που μάσησε κανέλλα
και ταίριασε τον αετό
μαζί με την περιστέρα.

ζ) Παραδοσιακή ενδυμασία.

Η βράκα: Η Αγρίτικη ανδρική φορεσιά, που φοριόταν από μικρή ηλικία ήταν φτιαγμένη από εισαγόμενο ύφασμα (ειδική λεπτή τσόχα), που είχε χρώμα μπλε σκούρο ή μαύρο. Ήταν πολύπτυχη κι έφτανε ως το γόνατο.

Γιλέκι: (σαλταμάγκα ή κουμπούρ). Σταυρωτό και χωρίς μανίκια με δυο προεξοχές, που η μια σκέπαζε την άλλη. Κεντημένο γύρω στο λαιμό με μεταξωτό μαύρο γαιτάνι.

Πατατούκα: Σακάκι μακρύ, ειδικού τύπου φτιαγμένο με το ίδιο ύφασμα που ήταν η βράκα συνήθως.

Ζωνάρι: Είχαν 2, 5 με 3 μέτρα μήκος. Είχαμε διάφορα είδη τα μάλλινα, τα λινομέταξα, τα τριπολιτάνικα.

Πουκάμισα: Μαύρα ή λευκά συνήθως από μετάξι. Τα ύφαιναν οι γυναίκες στον αργαλειό. Τα γαμπριάτικα πουκάμισα ήταν τα πιο ακριβά και μερακλίδικα.

Μαντήλι, φέσι, κατσούλα.

Φράγκικα, κιλότα.

Η εργασία επεκτάθηκε και στη γυναικεία φορεσιά. Τα παιδιά φόρεσαν και φωτογραφήθηκαν με παραδοσιακές ενδυμασίες.

η) Προιόντα του τόπου μου.

Βρήκαμε τα τοπικά προϊόντα και γράψαμε γι' αυτά (γαλακτοκομικά, τραχανάς, λαδοτύρι, ελιές, κρέας, μαλλί, σταφύλια). Στην εφημερίδα του σχολείου παρουσιάσαμε κάποια απ' αυτά.

θ) Παιχνίδια που 'παιζαν άλλοτε.

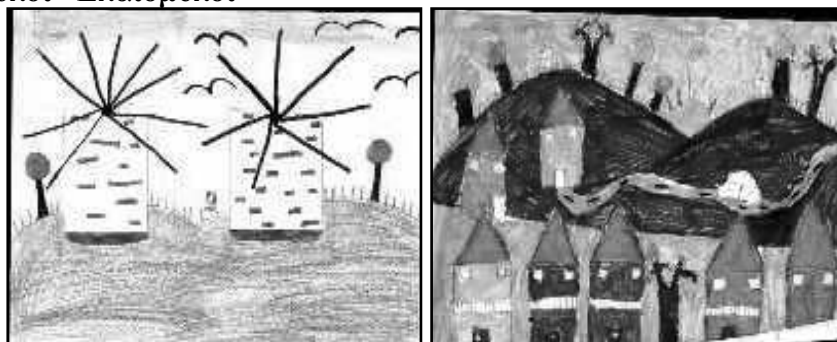
Το ρολόι του βασιλιά, το μέτα-μέτα τα μελιγγίτιτα, περνά-περνά η μέλισσα, κλέφτες κι αστυνόμους, αμπάριζα, πεντόβολα, αγαλματάκια. Ακόμη επειδή δεν είχαν αυτοκινητάκια να παίζουν, κάρφωναν ξύλα στη μέση, έβαζαν μια ρόδα και την τραβούσαν. Την έλεγαν καρότσα.

Στο πλαίσιο της αισθητικής αγωγής παίξαμε δυο φορές κάποια παιχνίδια.

ι) Ανεμόμυλοι της Άγρας.

Οι ανεμόμυλοι ανήκουν στην κατηγορία του “κοινού πυργόμυλου” με την κατακόρυφη περιστροφή της φτερωτής. Είχαν τη δυνατότητα να προσανατολίζουν τη φτερωτή τους ανάλογα με τη διεύθυνση του ανέμου. Η κτηριακή κατασκευή ήταν κυλινδρική με κάθετη πέτρινη τοιχοποιία και χωνική με περιστρεφόμενη σκέπη. Η κύρια χρήση των ανεμόμυλων στην Άγρα ήταν για το άλεσμα δημητριακών, σιτηρών, για την παραγωγή αλευριού για ψωμί και κουρκούτη για τραχανά.

κ) Υδρόμυλοι –Ελαιόμυλοι

Ζωγραφίες μαθητών

Ενδεικτικές δραστηριότητες.

Γλώσσα: 1) Ανάγνωση κειμένων που αναφέρονται στο χωριό. 2) Σκέφτομαι και Γράφω “Το χωριό μου”

Τεχνολογία: 1) Χρήση Η/Υ, 2) Φωτογραφικής μηχανής.

Γυμναστική: Παραδοσιακή χοροί, Αισθητική Αγωγή, Ζωγραφική, Δραματοποίηση, Κατασκευές, κολάζ.

Περιβάλλον: Η ζωή στην πόλη και στο χωριό. Η ενότητα συνδυάστηκε με το μάθημα της ευέλικτης ζώνης. Προϊόντα του τόπου μου- η γεωργία στην Ελλάδα.

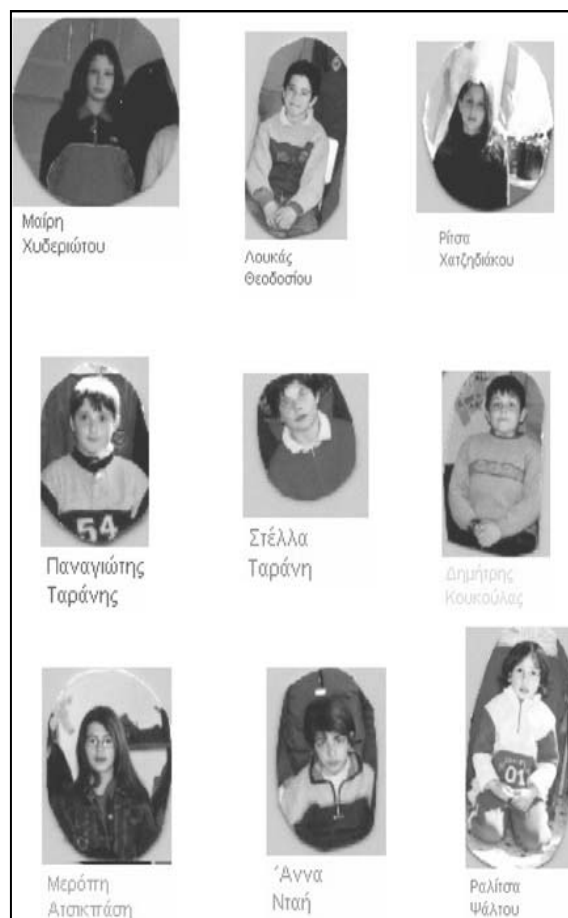
Κοινωνικές Επιστήμες: Ομαδική συνεργασία και παραστάσεις των ιδεών- εργασιών με διάφορους τρόπους.

Αξιολόγηση

Η συμμετοχή των παιδιών ήταν σχεδόν καθολική. Οι ομάδες δούλεψαν συνεργατικά με κάποια μικροπροβλήματα, παρά τη δυσκολία εύρεσης υλικού (έλλειψη βιβλιοθήκης). Μερικές φορές στα πλαίσια της ομαδικής εργασίας παρατηρήθηκε στην τάξη αναστάτωση, που όμως δεν οδήγησε στον αποσυντονισμό της.

ΘΕΜΑ: «Εξέλιξη μέσα στο χρόνο»
2/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΕΜΟΤΙΑΣ
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Κουκούλας Γ., Εμμανουήλ Ε., & Παπαδόπουλος Ε.
Τάξεις Α΄, Δ΄, Ε΄ & Στ΄

Στην εργασία έλαβαν μέρος οι μαθητές του σχολείου μας:

Σχέδιο εργασίας με θέμα:

“Η Ανεμότια μέσα στην εξέλιξη του χρόνου”

Επιλογή του θέματος:

Κριτήριο για την επιλογή του θέματος υπήρξαν αφενός η ανάγκη της δημιουργίας ενός τουριστικού οδηγού της περιοχής Ανεμότιας, αφετέρου να συγκεντρώσουν πληροφορίες για την τοπική ιστορία της περιοχής.

Σχετική Περιβαλλοντική Εργασία του Δ Σ, Ιεροί Ναοί της Ανεμότιας και Θαύματα, Ιστορικά στοιχεία από βιβλίο του κ. Αζιώτη.

Σκοπός

Να γνωρίσουν οι μαθητές ιστορικά στοιχεία του τόπου τους, να ευαισθητοποιηθούν, να αγαπήσουν τον τόπο τους, να εκτιμήσουν τις εκφάνσεις αυτές του λαϊκού πολιτισμού και να κατανοήσουν τη σημασία τους ως συστατικό στοιχείο της πολιτιστικής παράδοσης του τόπου.

Προβλεπόμενη διάρκεια του προγράμματος

Η εκτέλεση του προγράμματος εντάσσεται στα πλαίσια του ενιαίου προγράμματος διδασκαλίας 4 διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως, συνολικής διάρκειας 4 μηνών.

Στόχοι γνωστικού επιπέδου

- Να γνωρίσουν οι μαθητές όψεις της τοπικής ιστορίας.
- Να γίνει σύνδεση περισσότερη κατανοητή η διαδικασία της συνέχειας της διάδοσης των Λαϊκών Παραδόσεων – θρύλων – θαυμάτων.
- Να αποκτήσουν ικανότητες πρόσβασης στις βιβλιοθήκες για άντληση πληροφοριών.
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση λεξιλογίου ιδιαίτερα (την χρήση και κατανόηση λέξεων, όπως αυτές χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους.)
- Να ανακαλύψουν, να αφηγηθούν, να συζητήσουν, να αντιπαρατεθούν διαλεκτικά και να συνθέσουν γραπτά κείμενα.
- Να καταγράψουν Δημοτικά τραγούδια-ρητά- παροιμίες-έθιμα.

Οι ανωτέρω αφορούν στόχους την «Λογοτεχνία».

- Να παρατηρήσουν και να καταγράψουν τα παιδιά τα γενικά χαρακτηριστικά των Ιερών Ναών.
- Να διακρίνουν τα μέρη των Ιερών Ναών.
- Να μάθουν τα υλικά κατασκευής των.

Οι ανωτέρω στόχοι αφορούν την «Αρχιτεκτονική».

Οι στόχοι που αφορούν την «Ιστορία του Τόπου τους»:

- Να αναπτύξουν οι μαθητές την ικανότητα να ανατρέχουν στο μακρινό παρελθόν.
- Να αντλήσουν πληροφορίες για την περίοδο της τουρκοκρατίας στο τόπο τους.
- Να γίνει προσπάθεια αντίληψης της αιογραφίας, καθώς η δυνατότητα εκτίμησης-προσπάθεια συντήρησης και ανάδειξης αυτών.

Στόχοι που αφορούν την «Γεωγραφία»:

- Να αποκτήσουν την δυνατότητα προσανατολισμού και χαρτογράφησης της περιοχής τους με επισήμανση των κυριότερων τοπικών μνημείων και οδικών αξόνων.
- Να κατανοήσουν την μορφολογία του εδάφους το ρόλο της ώστε να συντελέσει στο κτίσιμο των μοναστηριών – μονυδριών.

Στόχοι αφορούν τη «Θρησκεία – Θρύλους».

- Να συνδυάζουν τους Ιερούς Ναούς με άλλα αρχαία μνημεία.
- Να τονωθεί το θρησκευτικό συναίσθημα.

Μεθοδολογία – Φάσεις εξέλιξης του προγράμματος (μέθοδος σχεδίων εργασίας)

Με δεδομένο ότι η επιλογή του θέματος έγινε από τα ίδια τα παιδιά, έχοντας την εμπειρία από την περιβαλλοντική εργασία, βλέποντας και το σχετικό βίντεο δε χρειάστηκε ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση αλλά προχωρήσαμε απευθείας σε δράσεις.

Αφού αποφασίστηκε ότι θα γνωρίσουν περισσότερα στοιχεία για τον τόπο τους, τους Ιερούς Ναούς, Μοναστήρια, τοποθεσίες καθώς και αντίστοιχους θρύλους, θαύματα, δημοτικά τραγούδια, χαρτογράφηση της περιοχής τους, τα παιδιά ανέλαβαν την έρευνα και τη συγκέντρωση υλικού σχετικού με το θέμα.

Τους δόθηκε φύλλο εργασίας με ενδεικτικές ερωτήσεις, έγινε χωρισμός σε ομάδες εργασίας καθορίστηκαν οι διαδικασίες και έγινε κατανομή δραστηριοτήτων. (δημιουργία ερωματολογίου, επιλογή μελέτη σχετικών κειμένων, επισκέψεις στους χώρους, παρατηρήσεις, φωτογράφιση χώρων, ζωγραφική.

Στη δεύτερη και τρίτη φάση οι ομάδες υλοποιούν τις προγραμματισμένες δραστηριότητες με διαλείμματα ανατροφοδότησης και συντονιστικές συνεδριάσεις της ομάδας.

Στο τέλος ομαδοποιήσαμε το υλικό όλων των φάσεων, βγάλαμε τα συμπεράσματα για την αρχιτεκτονική, την τοπική ιστορία, θρύλους δημοτικά τραγούδια, των ιερών μνημείων του τόπου τους και τα βιώματα των κατοίκων της περιοχής.

Αποτελέσματα

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω τα παιδιά συγκέντρωσαν στοιχεία για την αρχιτεκτονική των ναών για το υλικό που χρησιμοποιήθηκε στο κτίσιμο τους για τους θρύλους, παραδόσεις, δημοτικά τραγούδια που τους συνοδεύουν.

Έτσι λύθηκε το πρόβλημα που ήταν η αφορμή του προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης, βέβαια δόθηκε η υπόσχεση για την διερεύνηση και άλλων τομέων που έχουν σχέση με την Τοπική Ιστορία που θα αποτελέσει αντικείμενο νέας εργασίας.

Η συμμετοχή των μαθητών ήταν καθολική.

Αξιολόγηση

Τα παιδιά παρουσίασαν την εργασία τους, φέρνοντας στο φως καινούρια στοιχεία που αφορούν το θέμα με πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας.

Γνώρισαν καινούριους τρόπους εργασίας, εξασκήθηκαν στη χρήση των Η/Υ, της φωτογραφικής μηχανής και άλλων μέσων που βοήθησαν στο έργο τους.

Υπήρξαν βέβαια και προβληματάκια στην όλη εξέλιξη του προγράμματος όπως ο μικρός αριθμός μαθητών του σχολείου μας, που όμως ξεπεράστηκε χάρη στη φιλότιμη προσπάθεια και ζήλο που έδειξαν τα παιδιά και οι δάσκαλοι.

Αντιλαμβανόμαστε ότι το θέμα μας είναι ευρύ με πολλούς τομείς διερεύνησης. Τα παιδιά μόλις κατάφεραν να προσεγγίσουν μερικούς από αυτούς ζητούμε την κατανόησή σας.

ΘΕΜΑ: «Ένα ταξίδι στο παρελθόν»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΤΙΣΣΑΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Παρασκευή Αμπουλού
Τάξη Γ΄

Κατά το σχολικό έτος 2003-2004 στα πλαίσια της Ευέλικτης ζώνης, όλες οι τάξεις του Δημοτικού Σχολείου Αντίσσας ασχολήθηκαν με θέματα “τοπικής ιστορίας”.

Τα παιδιά της Γ΄ τάξης αναζήτησαν το παραδοσιακό θησαυρό του χωριού, ερευνώντας τα εργαλεία και τα οικιακά σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι κάτοικοι πριν από πολλά χρόνια.

Οι μαθητές της Γ΄ τάξης Ελισάβετ Καραμιχαήλ,
Ιωάννα Παπάζογλου, Ευστράτιος Ντάρας

Σκοποί και στόχοι:

Να έρθουν σε επαφή με στοιχεία λαϊκής παράδοσης.

Να αποκτήσουν εμπειρίες και γνώσεις ώστε να οικοδομήσουν στάση ζωής θετική προς την παράδοση.

Να παρατηρήσουν και να γνωρίσουν αντικείμενα μιας άλλης εποχής όπως επίσης και άλλα χρήσιμα αντικείμενα για τον άνθρωπο (υφαντά, κεντήματα, ξυλόγλυπτα).

Να προβληματιστούν, να συγκρίνουν, να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές του χτες και του σήμερα, να κάνουν υποθέσεις και να βγάλουν συμπεράσματα για τις διαφορετικές ανάγκες, ασχολίες και συνήθειες αυτής της εποχής.

Να πλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να καλλιεργηθεί η φαντασία και η δημιουργικότητα τους μέσα από βιωματικές δράσεις.

Να καλλιεργηθούν αξίες κοινωνικής ζωής όπως η συνεργασία, ο αλληλοσεβασμός και η υπευθυνότητα.

Μεθοδολογία - Δραστηριότητες υλοποίησης προγράμματος

- Συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού (βιβλίων, εικόνων και φωτογραφιών) για τη λαϊκή τέχνη και παράδοση. Εξοικείωση των παιδιών με το θέμα.
- Συγκέντρωση και επεξεργασία πληροφοριών για τα παλιά εργαλεία και τα οικιακά σκεύη του χωριού από τα παιδιά.

Τα παιδιά ρώτησαν τους ηλικιωμένους κατοίκους του χωριού και κατέγραψαν πληροφορίες. Στην τάξη ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ιδιαίτερα μετά από επίσκεψη σε μουσειακό χώρο, γίνονταν ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων. Καταγραφή και ομαδοποίηση των παραδοσιακών αντικειμένων (γλωσσάριο). Άκουσμα και εκμάθηση αινιγμάτων, παροιμιών και φράσεων σχετικών με το θέμα. Ατομικά και ομαδικά “Σκέφτομαι και γράφω”.

- Επίσκεψεις σε χώρους σχετικούς με το θέμα.

Επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο Αντίσσας. Τα παιδιά ξεναγήθηκαν από μέλη του τοπικού συλλόγου και ενημερώθηκαν για την ονομασία και τη χρησιμότητα πολλών παραδοσιακών αντικειμένων, που είχαν καταγράψει πριν την επίσκεψη ή που έβλεπαν για πρώτη φορά. Παράλληλα υπήρξε η δυνατότητα φωτογράφισης. Επίσκεψη και ξεναγήση στο Αρχοντικό Γώγου (Πνευματικό Κέντρο Βατούσας).

- Συγκέντρωση παραδοσιακών αντικειμένων στην τάξη και δημιουργία παραδοσιακής γωνιάς. Τα παιδιά με τη βοήθεια των γονιών έφεραν στο σχολείο παλιά εργαλεία, παραδοσιακά σκεύη του νοικοκυριού, εργόχειρα και υφαντά, παραδοσιακή στολή

και παραδοσιακά γλυκίσματα του χωριού. Στην τάξη “στήθηκε “ μια παραδοσιακή γωνιά όπου εκτέθηκαν τα αντικείμενα αυτά, μαζί με τις σχετικές φωτογραφίες, ζωγραφίες και κατασκευές των μαθητών.

Στο χώρο αυτό φιλοξενήθηκαν και ξεναγήθηκαν από τα παιδιά εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές και άλλοι φορείς του τόπου. Στο τέλος της επίσκεψης, τα παιδιά κερνούσαν τους καλεσμένους με παραδοσιακές λιχουδιές και καφέ ψημένο στη χόβολη.

- Ζωγραφική- Κατασκευές

Τα παιδιά ζωγράρισαν πολλά από τα αντικείμενα καθώς επίσης εικόνες από τις επισκέψεις. Τα παιδιά έφτιαξαν και στόλισαν παραδοσιακές ποδιές από χαρτί, “κοφτά εργόχειρα”(χαρτοκοπτική). Μετά την Καθαρή Δευτέρα κατασκεύασαν το παραδοσιακό ημερολόγιο της σαρακοστής (κυρα-Σαρακοστή).

Αξιολόγηση

Οι στόχοι και σκοποί υλοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με τον πλούτο της λαϊκής παράδοσης και συνειδητοποίησαν τη μεγάλη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να συμβάλλουν ενεργά στη διατήρηση και τη συνέχεια της. Έδειξαν ενδιαφέρον για το θέμα, εργάστηκαν με κέφι και δημιουργικότητα και ανακάλυψαν τη χαρά και τη δύναμη της συλλογικής προσπάθειας. Ιδιαίτερα τους χαροποίησε το “στήσιμο” της παραδοσιακής γωνιάς. Υπήρξε συμπαράσταση και άψογη συνεργασία των γονέων για την υλοποίηση του προγράμματος.

Στις επόμενες σελίδες αποτυπώνεται η προσπάθεια των μικρών μαθητών κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς.

Αυτή τη σχολική χρονιά, εμείς τα παιδιά της Γ΄ τάξης, αποφασίσαμε να γνωρίσουμε τα παλιά εργαλεία και τα οικιακά σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι γιαγιάδες και οι παππούδες μας.

Αναρωτηθήκαμε “τι θα θέλαμε να μάθουμε για τα παλιά πράγματα”. Ύστερα από συζήτηση που έγινε αποφασίσαμε:

- Να μελετήσουμε πώς ήταν φτιαγμένα (υλικό, τρόπος κατασκευής κ.τ.λ.).
- Να γνωρίσουμε τη χρησιμότητά τους.
- Να γνωρίσουμε παροιμίες, αινίγματα, τραγούδια των κατοίκων του χωριού που αναφέρονται στα αντικείμενα αυτά.

Στη συνέχεια αναρωτηθήκαμε για το πού και το πώς θα συλλέξουμε πληροφορίες για το θέμα μας.

Αρχικά ψάξαμε για πληροφορίες σε βιβλία.

Στη συνέχεια ρωτήσαμε τους γονείς μας, τις γιαγιάδες και τους παππούδες μας αλλά και άλλους γέροντες του χωριού μας. Τις πληροφορίες που μας έδωσαν τις καταγράψαμε.

Επισκεφτήκαμε το Λαογραφικό Μουσείο του χωριού. Εκεί είχαμε την ευκαιρία να δούμε, να παρατηρήσουμε και να φωτογραφίσουμε πολλά παλιά αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν οι γιαγιάδες και οι παππούδες μας. Μερικά τα βλέπαμε για πρώτη φορά. Στο μουσείο συναντήσαμε μέλη του τοπικού συλλόγου που μας έδωσαν πολλές πληροφορίες για το θέμα μας.

Ένα απόγευμα επισκεφτήκαμε το Αρχοντικό Γώγου στη Βατούσα. Μόλις φτάσαμε μας εντυπώσισε το μεγάλο, αρχοντικό σπίτι που πήρε το όνομά του από την οικογένεια Γώγου που ήταν οι ιδιοκτήτες του σπιτιού.

Ζωγραφιές μαθητών: Ιωάννα, Ελισάβετ, Στράτος

Μπαίνοντας στο χωλ υπήρχε ένα παλιό ρολόι. Δεξιά υπήρχε ένα μεγάλο δωμάτιο που είχε δυο μεγάλες βιβλιοθήκες με πολλά βιβλία μεγάλης αξίας. Μας πληροφόρησαν ότι ήταν οι παλιές βιβλιοθήκες του Δημοτικού Σχολείου Βατούσας.

Στον επάνω όροφο υπήρχαν τρία δωμάτια. Στο ένα δωμάτιο είχε χειροποίητα ρούχα και εσώρουχα. στο άλλο δωμάτιο υπήρχαν φωτογραφίες του χωριού και των κατοίκων τραβηγμένες πολλά χρόνια πριν. Στο τρίτο δωμάτιο υπήρχαν σύγχρονοι πίνακες ζωγραφικής.

Στο υπόγειο υπήρχε η κουζίνα και οι βοηθητικοί χώροι του σπιτιού. Εδώ σταθήκαμε περισσότερη ώρα. Στην κουζίνα είδαμε πολλά οικιακά σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι γιαγιάδες μας όπως καστανιές, νταβάδες, σίδερα. Στα άλλα δωμάτια ήταν συγκεντρωμένα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι παππούδες μας.

Η επίσκεψη αυτή μας ενθουσίασε όλους και μάθαμε πολλά για το θέμα μας.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς σκεφτήκαμε με τη βοήθεια των γονιών και της δασκάλας μας, να “στήσουμε” στην τάξη μας μια παραδοσιακή γωνιά και να φιλοξενήσουμε μερικά απ’τα παλιά αντικείμενα που είχαμε γνωρίσει. Με πολύ κέφι την ετοιμάσαμε.

Την παραδοσιακή γωνιά επισκέφτηκαν εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές κι άλλοι φορείς του τόπου μας. Με μεγάλη χαρά τους ξεναγήσαμε και τους παρουσιάσαμε το αποτέλεσμα τις προσπάθειάς μας όλης της χρονιάς. Στο τέλος τους “καλεσμένους” μας τους γλυκάναμε με παραδοσιακές λιχουδιές του χωριού μας και τους ψήσαμε καφέ στη χόβολη.

ΘΕΜΑ: «Η καθημερινή ζωή στον τόπο μου στα χρόνια του παππού και της γιαγιάς»

8/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΗΘΥΜΝΑΣ

Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Δούμουρα Παναγιώτα

Τάξη Γ΄

Μαθητές που εργάστηκαν

Μολυβιάτης Αλέξανδρος, Ψαρρού Δέσποινα, Αλεξανδρής Νίκος,
Κιουτουρόγλου Σταύρος, Δελάγας Σταύρος, Τζανετή Χριστίνα, Τσαπώνης Χρήστος,
Ταρατόρη Αναστασία, Κανδύλης Ραφαήλ, Κουτσοκτώνη Ελένη,
Χατζηβασιλέλλη Μαρία Λικολάρρη Τζένη, Λογγίου Άννα, Μπόσλει Ράιαν.

Αντί Προλόγου

Πόσο πολύτιμη κρίνεται η ευαισθητοποίηση των νέων ανθρώπων απέναντι στον πολιτισμό του παρελθόντος, τον παραδοσιακό, προβιομηχανικό, έναν πολιτισμό που δε γνώρισαν οι νέοι βιωματικά, έχει επισημανθεί από πολλούς επιστήμονες, παιδαγωγούς και λαογράφους, που ασχολούνται με την εκπαίδευση των νέων.

Επιλογή θέματος

Το συγκεκριμένο θέμα το επέλεξε το σύνολο των μαθητών γιατί πολύ συχνά κάναμε στην τάξη αναφορές στα παλιά χρόνια, σε πληροφορίες που έδιναν οι γιαγιάδες για τα έθιμα, τις ασχολίες των κατοίκων, τις κατοικίες κ.ά.. Έτσι έδειξαν όλοι μεγάλη προθυμία να ασχοληθούν με το θέμα συστηματικότερα και να γνωρίσουν σε βάθος την καθημερινή ζωή των ανθρώπων του τόπου μας στις αρχές του περασμένου αιώνα.

Εύκολα μπορούσαν να έχουν πληροφόρηση για κάθε πτυχή του συγκεκριμένου θέματος και εμπλέκονται σ' αυτό με μεγάλη ευχαρίστηση οι οικογένειες και κυρίως γιαγιάδες, παππούδες και προγιαγιάδες με τους προπαππούδες.

Πηγές Πληροφόρησης

- Οι μεγάλοι σε ηλικία άνθρωποι (παππούδες, γιαγιάδες, γείτονες) που έδωσαν συνεντεύξεις στα παιδιά
- Η επίσκεψή μας στο Λαογραφικό Μουσείο Συκαμινέας
- Φωτογραφικό υλικό από άλλα Λαογραφικά Μουσεία του νησιού μας
- Βιβλία από τη βιβλιοθήκη του Σχολείου μας και τη προσωπική βιβλιοθήκη των παιδιών. Ιστορικά, Λαογραφικά, αλλά και Λογοτεχνικά κυρίως συγγραφέων του τόπου μας (Ηλίας Βενέζης, Αργύρης Εφταλιώτης, Στρατής Μυριβήλης)
- Το Διαδίκτυο-Ηλεκτρονικές διευθύνσεις και Ηλεκτρονικές Εγκυκλοπαίδειες
- Παλιές φωτογραφίες που συγκέντρωσαν οι μαθητές και άλλα αντικείμενα τα οποία ευγενικά παραχώρησαν οι οικογένειες που συνεργάστηκαν με την τάξη
- Τα ίδια τα σχολικά εγχειρίδια της Γ' Δημοτικού. και κυρίως αυτά της Γλώσσας που μας δίνουν την ευκαιρία στην ανάλυση των παρακάτω κειμένων να αντλήσουμε πληροφορίες και να συζητήσουμε για τα χρόνια τα παλιά:

Τεύχος 1°

«Το χωριό μου» Ελένης Χωρεάνθη-Το χωριό μας παλιά

Τεύχος 2°

«Στο περιβόλι» Γνωριμία με ένα παλιό αγρόκτημα με το μαγκανοπήγαδο, τη στέρνα κ.α.

«Αγώνας δρόμου» Κοσμά Πολίτη-Τα παιχνίδια των παιδιών παλιά
 «Ακρογιαλιές» Φώτη Κόντογλου- Περιγραφή τόπου της Ανατολής από συγγραφέα που
 πέρασε από τον τόπο μας
 «Ο Μαστρο-Ζαννής»
 «Όλοι είχαν δίκιο»
 «Το αγγονάκι του τσαγκάρη»-Οι παλιοί μαστόροι-Επαγγέλματα που χάνονται
 «Ο Βασίλης από την Ήπειρο»-Δύσκολα χρόνια-Ξενιτεμός
 «Οι γλάροι» Ηλία Βενέζη
 «Κάλαντα Πρωτοχρονιάς»-Έθιμα του τόπου μας
Τεύχος 3^ο
 «Στην αμμουδιά» Στρατή Μυριβήλη-Τα παιχνίδια των παιδιών παλιά
 «Ένας άγγελος» Νίκου Καζαντζάκη-Σχολείο-Τα πρώτα γράμματα
Τεύχος 4^ο
 «Ένα θεριό όλο γλώσσα» Στρατή Μυριβήλη-Περιγραφή χωριού, σπιτιών
 «Χριστός ανέστη»Γεώργιου Βερίτη-Πασχαλινά έθιμα από παλιά
 «Περνώντας από το χωριό μας» Αλέξανδρου Πάλλη-Η καθημερινή ζωή στο χωριό μας
 «Στην ερημωμένη χώρα» Πηνελόπης Δέλτα-Αναφορά σε ότι παλιό αφήνουμε και χάνε-
 ται
 «Ο παππούς μου»
 «Η μάνα μου η θάλασσα» Φώτη Κόντογλου-Παιχνίδια στη θάλασσα
 «Η βιβλιοθήκη που γελά»-Το σχολείο στο χωριό παλιά

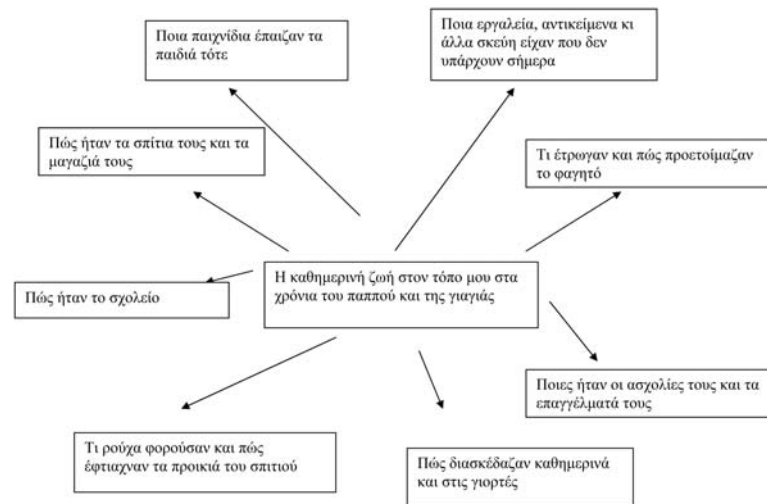
Ομάδες Εργασίας

Οι μαθητές από την αρχή εργάστηκαν σε ομάδες οι οποίες διαφοροποιούνταν ως προς τα μέλη τους στη διάρκεια της εξέλιξης του προγράμματος, ανάλογα με το ενδιαφέρον και τις ικανότητες των μαθητών σε κάθε πτυχή του θέματος. Οι μαθητές της Γ΄ τάξης προέρχονται από τέσσερα (4) διαφορετικά χωριά με αρκετή χιλιομετρική απόσταση μεταξύ τους και αυτό αναγκαστικά καθόριζε πολλές φορές τις ομάδες εργασίας, όταν απαιτούνταν δουλειά σε ώρες εκτός σχολείου. Υπήρχε και ένα πρόβλημα αποδοχής ενός συγκεκριμένου μαθητή σε οποιαδήποτε ομάδα και αυτή η εναλλαγή των μελών των ομάδων βοήθησε στο να γίνει τελικά αποδεκτός και να μπορέσει ο ίδιος να συνεργαστεί.

Αναλυτική Περιγραφή των φάσεων

Προβληματισμός

Από τις πρώτες συζητήσεις που κάναμε στην τάξη τα παιδιά καθόρισαν τι συγκεκριμένα θα ήθελαν να γνωρίσουν:

Διαθεματικότητα

Το Σχέδιο Εργασίας εντάχθηκε στο αναλυτικό πρόγραμμα της Γ΄ τάξης. Συγκεκριμένα μέσα από την Ευέλικτη Ζώνη και το συγκεκριμένο σχέδιο εργασίας οι μαθητές διδάχτηκαν:

Στη Νεοελληνική Γλώσσα

- Λεξιλόγιο
- Γραφή κειμένων
- Προφορικός λόγος (αφηγήσεις, συνεντεύξεις, παιχνίδια ρόλων)
- Προσεκτική ανάγνωση, κατανόηση

Στα Μαθηματικά

- Μονάδες μέτρησης μήκους και βάρους παλιά
- Λύση προβλημάτων με μεικτό βάρος και απόβαρο με μονάδες μέτρησης την οκά και τα δράμια
- Συγκρίσεις
- Αντιστοιχίσεις

Στη Λογοτεχνία

- Αποσπάσματα από διηγήματα σπουδαίων λογοτεχνών του τόπου μας, όπως του Αργύρη Εφταλιώτη, του Ηλία Βενέζη, του Στρατή Μυριβήλη
- Συγγραφή θεατρικού

Στη Φυσική Αγωγή

- Παραδοσιακά παιχνίδια
- Παραδοσιακοί χοροί

Στα Τεχνικά

- Κατασκευές απλών παιχνιδιών-αντικειμένων
- Εικονογράφηση κειμένων
- Κολλάζ σχετικών με το θέμα

Προγραμματισμός

Γρήγορα καταλάβαμε όλοι ότι το θέμα που καταπιαστήκαμε είναι αρκετά μεγάλο και το καθένα από τα υποθέματα θα μπορούσε να είναι από μόνο του ένα αυτόνομο σχέδιο εργασίας. Έτσι κρίθηκε απαραίτητο η διάρκεια του προγράμματος να είναι δύο σχολικές χρονιές.

Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να βρει πληροφορίες για κάποιο συγκεκριμένο υποθέμα

με εξαίρεση αυτό για τα παιχνίδια των παιδιών τα παλιά χρόνια, που το σύνολο της τάξης ήθελε να ασχοληθεί και έτσι και έγινε.

Ο ρόλος της δασκάλας της τάξης είναι συμβουλευτικός, καθοδηγητικός, αλλά και συμπληρωματική πηγή πληροφόρησης, όπου αυτό απαιτείται. Μαζί μας συνεργάστηκε και ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής στο υποθέμα των παιχνιδιών και ευελπιστούμε στη συνεργασία του εκπαιδευτικού μουσικής όταν αυτό χρειαστεί.

Διεξαγωγή Δραστηριοτήτων-Παρουσίαση

Οι πληροφορίες που συλλέγονται από κάθε ομάδα, επεξεργάζονται από αυτήν και παρουσιάζονται στις υπόλοιπες ομάδες μέσα στην τάξη. Συμφώνησαν όμως τα παιδιά το σύνολο των φύλλων εργασίας όλων των ομάδων στο τέλος να δεθούν και να γίνουν βιβλίο που θα πάρει ο κάθε μαθητής, αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος έξω από την τάξη μας, καθώς επίσης να δημοσιευτούν στην σχολική εφημερίδα του σχολείου μας. Στα σχέδια της τάξης επίσης είναι να γίνει μια έκθεση παλιών φωτογραφιών, αλλά και φωτογραφιών που τραβήχτηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Η παρουσίαση ενός θεατρικού, διασκευή από τα παιδιά των τριών διηγημάτων από τις “Νησιώτικες Ιστορίες” του Αργύρη Εφταλιώτη, που υπήρξαν σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης, επίσης έχει συμφωνηθεί.

Αξιολόγηση

Κατά τη διάρκεια του σχεδίου εργασίας αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης των στόχων που αρχικά είχαμε θέσει (γνωστικοί, ψυχοκινητικοί, συμμετοχικοί-κοινωνικοί, συναισθηματικοί, επιστημονικοί), αλλά αξιολογούνται και οι μαθητές, ατομικά και ομαδικά, με φύλλα αξιολόγησης (αντιστοιχίσεις, ακροστιχίδες, σωστό-λάθος κ.λ.π.) που οι ίδιες οι ομάδες με τη βοήθεια της δασκάλας τους συντάσσουν.

Οι μαθητές της Γ΄ τάξης του σχολείου μας ήρθαν σε επαφή με τρεις βασικές πηγές πληροφόρησης: τους ανθρώπους, τα βιβλία και τα ίδια τα πράγματα. Χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά καινούριες μεθόδους εργασίας: Μαγνητοφωνήσεις, κράτηση σημειώσεων, καταγραφή πληροφοριών και συγγραφή κειμένων. Άρχισαν να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Εντέλει έμαθαν, κατανόησαν, ερεύνησαν, συμμετείχαν, συνεργάστηκαν, κατασκεύασαν, έπαιξαν, δραστηριοποιήθηκαν, ενδιαφέρθηκαν, ευαισθητοποιήθηκαν και αυτό συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Στη Μουσική

- Παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μας

Στα Θρησκευτικά

- Ήθη και έθιμα θρησκευτικών γιορτών, γάμου, βάφτισης κ.α.
- Θρησκευτικές τελετές, λιτανείες

Στους Η/Υ

- Πληροφορίες από το Διαδίκτυο
- Πληροφόρηση από ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες

ΘΕΜΑ: «Το πρόβατο»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕΣΟΤΟΠΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Χαραλαμπίδη Ανθήπη
Τάξη Γ΄

Επιλογή θέματος

Η ενασχόληση των παιδιών με τα πρόβατα και την εκτροφή τους, λόγω της προέλευσής τους από μια περιοχή που είναι αναπτυγμένη η κτηνοτροφία.

Κριτήρια επιλογής του θέματος

- Το ενδιαφέρον των παιδιών για ασχολίες που αφορούν το πρόβατο και τη κτηνοτροφία.
- Η δυνατότητα να αξιοποιηθούν προσωπικές εμπειρίες και γνώσεις των παιδιών.
- Εμπλέκει πολλά γνωστικά αντικείμενα.
- Προσφέρεται για να πραγματοποιήσουν οι μαθητές δραστηριότητες χωρίς μεγάλη εξάρτηση από το δάσκαλο.
- Υπάρχει δυνατότητα για βιωματική εμπειρία του παιδιού με το θέμα.

Στόχοι

Γνωστικοί

- Να διευρύνουν οι μαθητές γνώσεις που έχουν από το περιβάλλον για το πρόβατο. Να μάθουν για την εκτροφή τους από τα αρχαία χρόνια ως σήμερα, για τη μορφολογία τους, για τις φυλές, για τις συνήθειες και για την προβατοτροφία στην Ελλάδα.
- Να αποκτήσουν μια άποψη για την αναλογία των κτηνοτρόφων στον πληθυσμό της περιοχής και να κατανοήσουν τη σχέση που έχει η κτηνοτροφία με την οικονομία της περιοχής.
- Να δουν την ωφελιμότητα του γάλακτος και να δουν τον τρόπο πήξης τυριού.
- Να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο γινόταν παλιότερα η επεξεργασία του μαλλιού για τη δημιουργία της κλωστής.
- Να έρθουν σε επαφή με τη μυθολογία που αφορά το πρόβατο και με λογοτεχνικά κείμενα σχετικά.
- Να γνωρίσουν τη σχέση θρησκείας και προβάτου.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με θέματα που αφορούν το πρόβατο.

Ψυχοκινητικοί

- Να εκφραστούν δημιουργικά (ζωγραφική, κατασκευές, ερωτηματολόγια, σταυρόλεξα, κολάζ, εφαρμογή γνώσεων με διάφορους τρόπους κ.λ.π.).
- Να καλλιεργήσουν διάφορες δεξιότητες.
- Να χειρίζονται διάφορα αντικείμενα.
- Να καλλιεργήσουν τη δημιουργική τους φαντασία.
- Να μάθουν να ταξινομούν και να οργανώνουν τα στοιχεία που συλλέγουν και να τα παρουσιάζουν.

Συμμετοχικοί-Κοινωνικοί

- Να συνδεθεί το σχολείο με την καθημερινή ζωή και την ευρύτερη κοινωνία.
- Να εθιστούν στην εργατικότητα και να δημιουργήσουν σχέσεις συνεργασίας- ομαδικότητας.

- Να ενδιαφέρονται για δράση με στόχο την επίτευξη κοινών σκοπών.
- Να σέβονται τις διαφορετικές απόψεις, τρόπο ζωής.
- Να μάθουν να αυτενεργούν και να μπορούν να παίρνουν αποφάσεις.

Συναισθηματικοί

- Να αναπτύξουν ευαισθησία απέναντι στις δυσκολίες της εργασίας του κτηνοτρόφου.
- Να προβληματιστούν πάνω στη διατάραξη του φυσικού οικοσυστήματος, που προκαλεί το πρόβατο και να σκεφτούν λύσεις.
- Να διερωτηθούν τους λόγους για τους οποίους η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη στην περιοχή τους.
- Να καλλιεργήσουν το αίσθημα υπευθυνότητας σε ό, τι αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν.

Επιστημονικοί

- Να γνωρίσουν οι μαθητές την επιστημονική μεθοδολογία: Έρευνα, κριτική προσέγγιση.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες αναζήτησης, αξιολόγησης, επεξεργασίας, αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις πηγές πληροφόρησης.

Σύνδεση θέματος με το αναλυτικό πρόγραμμα

Γλώσσα

- Εντοπισμός κατάλληλων πληροφοριών
- Δημιουργικό γράψιμο κειμένων
- Παραγωγή γραπτού λόγου (περιλήψεις, διηγήσεις, καταγραφές, γραπτές εργασίες, αλλαγή πλοκής μιας ιστορίας, συνέχιση μιας ιστορίας, δημιουργία παρόμοιου γραπτού κειμένου)
- Αφήγηση
- Χρησιμοποίηση ερωτηματολογίου για εξαγωγή συμπερασμάτων
- Χρήση καινούριου λεξιλογίου- Εντοπισμός ειδικού λεξιλογίου
- Μετασχηματισμός ηχογραφημένου προφορικού λόγου σε γραπτό κείμενο
- Διατύπωση υποθέσεων για το παρελθόν, το παρόν, το μέλλον
- Διατύπωση επιχειρηματολογίας για το θέμα
- Αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση

Μαθηματικά

- Συγκέντρωση αποτελεσμάτων- Καταγραφή- Δημιουργία ραβδογράμματος- Εξαγωγή συμπερασμάτων
- Προβλήματα πρόσθεσης, αφαίρεσης, πολλαπλασιασμού, διαίρεσης που αφορούν το πρόβατο
- Περιγραφή ακολουθίας σκέψεων για τη λύση προβλήματος

Λογοτεχνία

- Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων που συνδέονται με το πρόβατο
- Ανάγνωση μύθων του Αισώπου για το πρόβατο
- Αναδιήγηση κειμένων
- Δημιουργικό γράψιμο

Ιστορία

- Μυθολογία και πρόβατο. Εύρεση, ανάγνωση κειμένων και δημιουργική επεξεργασία
- Η ιστορία του προβάτου από τους αρχαίους χρόνους ως τους νεότερους

Θρησκευτικά

- Γνώση εθίμων για το Πάσχα που αφορούν το πρόβατο
- Το πρόβατο στην Αγία Γραφή
- Ιστορίες του προβάτου βγαλμένες από τη θρησκεία

Εμείς και ο κόσμος

- Χαρακτηριστικά προβάτου- Συνήθειες- Φυλές- Αρρώστιες- Ζωοτροφές- Προβατοτροφία στην Ελλάδα
- Γάλα- Μαλλί- Τυρί
- Συνταγές
- Επεξεργασία μαλλιού για δημιουργία κλωστής παλιότερα
- Οικοσύστημα και πρόβατο
- Οικονομία και πρόβατο- Κτηνοτροφία

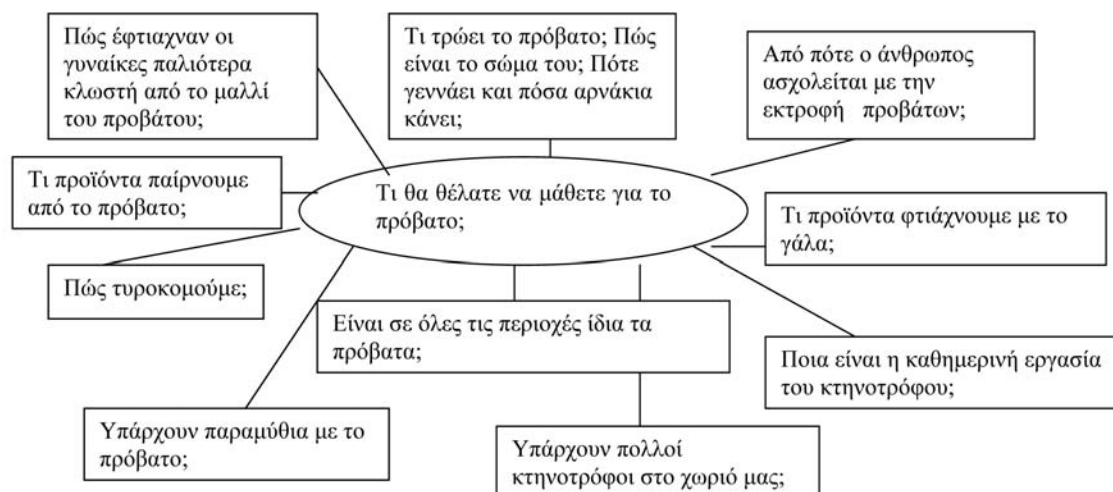
Αισθητική Αγωγή

- Κατασκευή μακέτας με θέμα: «Φάρμα με πρόβατα και άλλα ζώα»
- Δημιουργία ζωγραφιάς με χρησιμοποίηση πραγματικού μαλλιού προβάτου
- Κατασκευή χειροποίητων αργαλειών και ύφανση χαλιών

Τρόπος εργασίας

A) Εξακτίνωση του θέματος για τη δημιουργία υποθεμάτων

Τα παιδιά εξέφρασαν ιδέες και κατέγραψαν γύρω από το ερώτημα: «Τι θα θέλατε να μάθετε για το πρόβατο;». Καταγράφηκαν οι απόψεις των παιδιών:

Μετά από συζήτηση και επεξεργασία των ιδεών των παιδιών καταλήξαμε στα παρακάτω υποθέματα με τα οποία αποφάσισαν να ασχοληθούν.

B) Χωρισμός του θέματος σε υποθέματα

1. Η ζωή και τα χαρακτηριστικά του προβάτου
 - ο Μορφολογικά χαρακτηριστικά- Ανατομία προβάτου

- ο Διατροφή- Παραγωγή- Αρρώστιες
 - ο Συνήθειες- Εχθροί
 - ο Κατηγορία που ανήκει- Από πότε εμφανίζεται στη γη
 - ο Προβατοτροφία στην Ελλάδα
 - ο Φυλές στον κόσμο και στην Ελλάδα
2. Το γάλα στη ζωή μας
 - ο Ωφελιμότητα του γάλακτος
 - ο Γαλακτοβιομηχανίες στην Ελλάδα
 - ο Συνταγές με γάλα
 3. Διαδικασία δημιουργίας κλωστής από το μαλλί του προβάτου
 4. Πήξιμο γάλακτος και δημιουργία τυριού
 5. Ιστορία του προβάτου κατά τους αρχαίους και νεότερους χρόνους- Μυθολογία και πρόβατο
 6. Το πρόβατο στη θρησκεία
 7. Η σχέση της οικονομίας του χωριού με την κτηνοτροφία προβάτων
 8. Λογοτεχνικά κείμενα για το πρόβατο
 9. Το πρόβατο επηρεάζει τη χλωρίδα της περιοχής
 10. Λεξιλόγιο που αφορά τα πρόβατα
 11. Αισθητική αγωγή με θέμα το πρόβατο

Γ) Χωρισμός μαθητών σε ομάδες

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε 2 ομάδες, μία των 3 ατόμων και μία άλλη των 4, για να ασχοληθούν με τη συλλογή πληροφοριών και την επεξεργασία τους.

Δ) Συστηματικότερη οργάνωση των δραστηριοτήτων

Ακολούθησε προβληματισμός, μέσα από συζήτηση για το πού και πώς μπορούμε να προσεγγίσουμε το θέμα και να μάθουμε περισσότερα.

Προτάσεις παιδιών:

- Να καλέσουμε ειδικούς ανθρώπους να μας μιλήσουν, όπως ένα κτηνοτρόφο, ένα κτηνίατρο, ένα ειδικό στο πήξιμο του τυριού.
- Να επισκεφτούμε το τυροκομείο της περιοχής
- Να επισκεφτούμε ένα μαντρί ή ένα βοσκότοπο
- Να ψάξουμε στη βιβλιοθήκη του σχολείου και στη δημοτική βιβλιοθήκη και να συλλέξουμε πληροφορίες
- Να χρησιμοποιήσουμε το διαδίκτυο
- Να βρούμε, αν υπάρχουν, βιντεοταινίες

Ε) Διεξαγωγή Έρευνας

Στ) Καταγραφή και Επεξεργασία αποτελεσμάτων έρευνας

Ζ) Αλληλοενημέρωση των ομάδων με παρουσίαση των εργασιών τους

Η) Σύνθεση εργασίας- Τελική παρουσίαση

Θ) Αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Η αξιολόγηση γίνεται με ατομικά φύλλα εργασίας και αξιολόγηση ομαδική από τη μια ομάδα στην άλλη.

ΘΕΜΑ: «Τι γνωρίζετε για την ελιά;»

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΥΨΗΣ

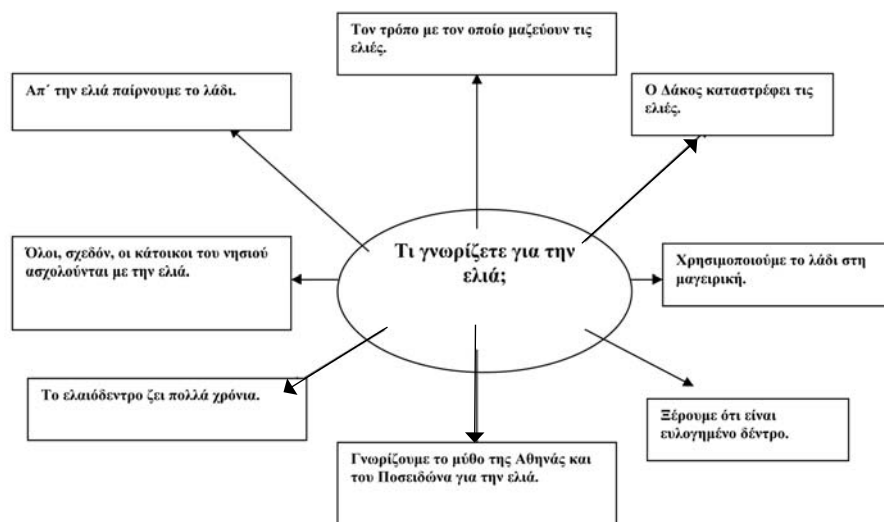
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Χατζηασλάν Φώτιος και Χατζηασλάν Δημήτριος
Τάξη Γ' & Ε'

Επιλογή θέματος

Στη Μεσόγειο, κι ειδικότερα στον ελλαδικό χώρο, η ελιά επηρέασε σημαντικά την εξέλιξη του πολιτισμού. Η σύνδεσή της με τη διατροφή και τη λατρεία αποτέλεσε ένα σημαντικό φαινόμενο το οποίο εισχώρησε στη μυθολογία του λαού μας και διαμόρφωσε λατρευτικές πρακτικές, δοξασίες, έθιμα και συνήθειες αρκετές απ' τις οποίες διατηρούνται ακόμα και σήμερα.

Στη Λέσβο, η ελιά, αναμφίβολα, συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όλων εκείνων, που ασχολούνται άμεσα με την καλλιέργειά της. Εξάιρεση, λοιπόν, δε θα μπορούσε ν' αποτελέσει το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών, για το λόγο ότι οι γονείς τους είναι άμεσα εμπλεκόμενοι με την καλλιέργεια της ελιάς κι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη συμμετοχή τους σε πολλές φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Επομένως, εύλογα, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για την ελιά, καθώς το χωριό, η Στύψη, με το ελαιοτριβείο της, συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

Εξακτίνωση του θέματος

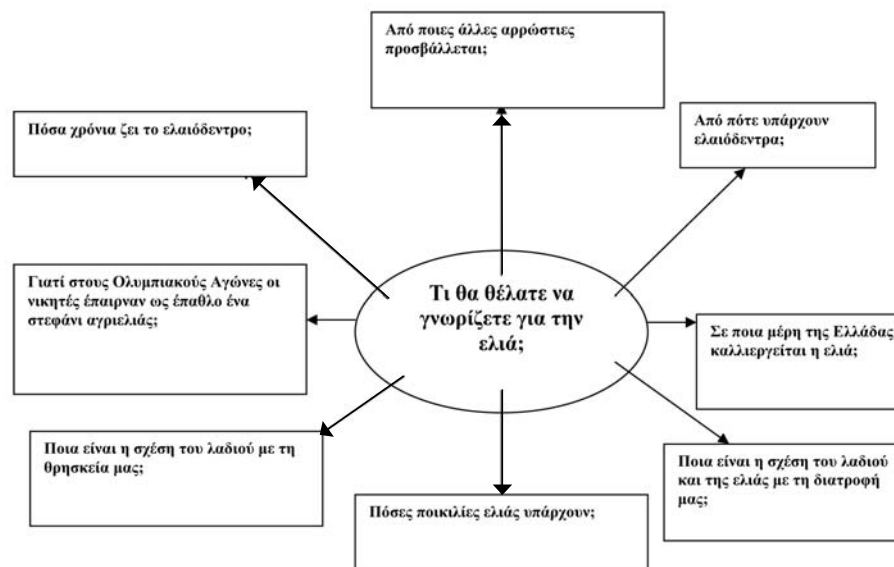

Στην πρώτη συνάντηση των μαθητών και των δύο τάξεων, ύστερα από συζήτηση, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά γνώριζαν ήδη πάρα πολλά πράγματα για την ελιά κι εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για περισσότερες γνώσεις.

Επιμέρους θέματα

- Η ιστορία της ελιάς
- Συμβολική χρήση της ελιάς στην αρχαιότητα
- Μύθοι για την ελιά
- Η σχέση της ελιάς με το χριστιανισμό
- Καλλιέργεια, αρρώστιες, ποικιλίες, προϊόντα
- Ελαιόλαδο κι υγιεινή διατροφή
- Λέσβος, ελαιουργικός συνεταιρισμός Στύψης

Ιστογράμμα Ερωτήσεων

Με βάση τα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις των μαθητών, απ' τις ερωτήσεις τους, προέκυψαν τα παρακάτω υποθέματα:

1. Καταγωγή - Εξάπλωση της ελιάς στη λεκάνη της Μεσογείου
2. Εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες, που ευνοούν την καλλιέργειά της.
3. Τόποι που ευδοκιμεί.
4. Διαδικασία συλλογής ελαιοκάρπου
5. Η ελιά στην Ιστορία και στην παράδοση (Αθηνά, δωρήτρια της ελιάς - Κότινος, έπαθλο των Ολυμπιακών Αγώνων κτλ.)
6. Ασθένειες - Αντιμετώπιση
7. Μορφολογία του δέντρου
8. Ποικιλίες ελαιόδεντρων
9. Βρώσιμη ελιά (γνωριμία με τον καρπό, είδη βρώσιμης ελιάς, τρόποι παρασκευής, ο ρόλος της ελιάς στη διατροφή μας)
10. Το ελαιόλαδο (τύποι ελαιόλαδου, ποιότητες, επαγγέλματα που εμπλέκονται, η σημασία του ελαιόλαδου στη ζωή μας)
11. Ελαιοτριβεία (παραδοσιακά, σύγχρονα)

Στόχοι του προγράμματος

- Ν' αναπτύξουν ομαδικό τρόπο εργασίας.
- Ν' αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη.
- Ν' αξιοποιούν τις πληροφορίες που συλλέγουν και να τις εφαρμόζουν σε άλλες δραστηριότητες.
- Να γνωρίσουν οι μαθητές την ιστορία της ελιάς.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η ελιά αποτελεί σημαντικό οικονομικό παράγοντα του τόπου τους.
- Να ευαισθητοποιηθούν πάνω σε οποιαδήποτε προβλήματα, που συνδέονται με την ελιά, έτσι, ώστε να γίνουν ενεργά μέλη της κοινωνίας και ν' αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.
- Να παίρνουν μέρος σε διάφορες δραστηριότητες που αφορούν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Να μπορούν ν' αναπτύξουν λύσεις μέσ' απ' τις οποίες θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η ελιά και το λάδι παίζουν σημαντικό ρόλο στη διατροφή μας.

Διάρκεια προγράμματος

15 Οκτωβρίου – 31 Μαΐου

Σχηματισμός ομάδων

Οι μαθητές, (27) συνολικά και των δυο τάξεων, χωρίστηκαν σε (4) ομάδες, αφού επέλεξαν πρώτα την ονομασία της ομάδας τους.

Η Γ΄ τάξη χωρίστηκε σε δυο ομάδες των (6) μαθητών.

<u>Πρώτη ομάδα: “Καλλιεργητές”</u> • Καμπουρέλλη Ελένη • Καλλιπολίτη Χριστίνα • Πιτσούλης Βασίλειος • Γιαζιτζόγλου Άγγελος • Καλατζής Θεοφάνης • Καλλιπολίτης Γεώργιος	<u>Δεύτερη ομάδα: “Ελίτσες”</u> • Λάμπου Μαρία • Γιαζιτζόγλου Μαρία • Φασουλή Αγγελική • Βουδουρέλλης Βασίλειος • Κομνηνού Παναγιώτα • Φιλή Γεωργία
---	--

Η Ε΄ χωρίστηκε σε δυο ομάδες των (7) και (8) μαθητών, αντίστοιχα.

<u>Πρώτη ομάδα: “Λιόδεντρα”</u> • Παλαιοπάνη Ελπινίκη • Κομνηνού Ξένια • Καλλιπολίτη Ανθή • Χατζηδουκάκη Στυλιανή • Σανταβάς Άγγελος • Παγίδας Ιγνάτιος • Φιλής Εμμανουήλ • Κομνηνός Νικόλαος	<u>Δεύτερη ομάδα: “Ελαιοτριβείο”</u> • Σεβαστός Ιγνάτιος • Πετριώτης Ιγνάτιος • Πετριώτης Γεώργιος • Φιλής Κωνσταντίνος • Μανδάνη Χριστίνα • Τριανταφύλλου Γρηγόριος • Αλογδέλλη Χρυσούλα
--	---

Μεθοδολογία

Η κάθε μία απ’ τις τέσσερις ομάδες ανέλαβε κάθε φορά ένα διαφορετικό υπόθεμα.

Μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά όρια, τα οποία καθορίστηκαν απ’ τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς των δύο τάξεων, οι μαθητές έπρεπε να ‘ρθουν σ’ επαφή με το αντικείμενο μελέτης μέσ’ απ’ την αναζήτηση πληροφοριών, με την πραγματοποίηση επισκέψεων, με συνεντεύξεις από ανθρώπους που είναι γνώστες του αντικειμένου, με φωτογραφίες, καθώς και με οτιδήποτε άλλο, εφόσον αυτό είχε εκτιμηθεί, πιο πριν, ότι μπορούσε να φανεί χρήσιμο στην έρευνα.

Οι μαθητές μέσ’ απ’ αυτή τη διαδικασία και με σκοπό τη συλλογή των κατάλληλων πληροφοριών τις συγκέντρωναν αρχικά, στη συνέχεια τις μελετούσαν, τις εκτιμούσαν, τις σύγκριναν μεταξύ τους και κατέληγαν στις δικές τους εκτιμήσεις και συμπεράσματα, τα οποία καταγράφονταν σε φύλλα, με σκοπό στο τέλος να δεθούν όλα μαζί για την τελική παρουσίαση.

Συνεργασίες

Συνεργασία υπήρξε με τους γονείς των μαθητών, οι οποίοι έχουν άμεση σχέση με την καλλιέργεια της ελιάς, και με όλους τους φορείς του χωριού αλλά και της περιοχής, που εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία.

Υλοποίηση προγράμματος

Σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, 3 ώρες για την Γ΄ τάξη και 2 ώρες για την Ε΄ τάξη, εβδομαδιαία. Για τη Γ΄ τάξη είχε οριστεί η Τετάρτη (6^η ώρα), η Πέμπτη (5^η ώρα) κι η Παρασκευή (5^η ώρα). Για την Ε΄ η μία ώρα ήταν κυλιόμενη εβδομαδιαία ανάλογα με τη δυνατότητα στο πρόγραμμα μαθημάτων, ενώ σε ό, τι αφορά τη δεύτερη ώρα, ήταν η πέμπτη (5^η) κάθε Παρασκευή, κοινή και για τις δύο τάξεις όπου πραγματοποιούνταν συνάντηση όλων των εμπλεκομένων και περιλάμβανε την παρουσίαση και την ενημέρωση των υπόλοιπων ομάδων για την πρόοδο των εργασιών όπως, επίσης, κατευθύνσεις κι οδηγίες, απ' τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς, για τη συνέχεια του προγράμματος.

Πεδία σύνδεσης με το αναλυτικό πρόγραμμα

Η σύνδεση του θέματος σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε ως εξής:

- Στο μάθημα της Γλώσσας με αφορμή το περιεχόμενο ορισμένων μαθημάτων έγινε σύνδεση με τα υποθέματα, αντλήθηκε θεματολογία για «Σκέφτομαι και γράφω», για γράψιμο ποιημάτων σχετικά με την ελιά κτλ.
- Στα Μαθηματικά με τη δημιουργία προβλημάτων για τις ελιές και το λάδι.
- Στο μάθημα της Γεωγραφίας αναφερόμενοι στους τόπους όπου καλλιεργείται η ελιά.
- Με το μάθημα της Ιστορίας σε ό, τι αφορά το ρόλο της στην εξέλιξη του πολιτισμού στον ελληνικό χώρο, τις παραδόσεις, τους μύθους, τη χρησιμότητά της σε διάφορους τομείς εκτός της τροφής (καλλωπισμό, Ολυμπιακοί Αγώνες κτλ.)
- Στα Θρησκευτικά όπου έχουμε πλήθος αφηγήσεων που αφορούν θαύματα, που σχετίζονται με τις ελιές και το λάδι, τη συμβολική χρήση του λαδιού και γενικότερα την εξέχουσα θέση την οποία κατέχει μες στην ορθόδοξη χριστιανική πίστη και παράδοση.
- Στο Εμείς κι ο κόσμος αναφερόμενοι στην καθημερινή ζωή των αγροτικών οικογενειών, για το πώς το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει τη ζωή μας, δηλαδή τη σχέση που έχουν οι ασχολίες των κατοίκων ανάλογα με το κλίμα, τη βλάστηση, τη μορφολογία ενός τόπου κι οι παράγοντες οικονομικής ανάπτυξής του.
- Στο μάθημα της Αισθητικής αγωγής με τη ζωγραφική ανάλογων θεμάτων του προγράμματος, κατασκευή κότινου, κατασκευή ημερολογίου αναφερόμενο στην ελιά κτλ.

Επίσης, έγινε αναφορά και γνωριμία μ' Έλληνες και ξένους ζωγράφους, όπου παρουσιάστηκαν, αρχικά, διάφορα έργα τους, και με αφορμή την επιλογή τους αυτή, ως θέμα, των ελαιόδεντρων, πραγματοποιήθηκε σχετική συζήτηση με τους μαθητές.

Επισκέψεις

- Επίσκεψη σε ελαιώνα
- Επίσκεψη σε παντοπωλείο του χωριού και καταγραφή των προϊόντων της ελιάς
- Επίσκεψη στο ελαιοτριβείο του χωριού

Αξιολόγηση

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές έδειξαν ενδιαφέρον, ανέπτυξαν πρωτοβουλίες, συνεργάστηκαν με τους συμμαθητές τους, αλλά και τους δασκάλους τους, με σκοπό την εύρεση πληροφοριών. Συμπερασματικά, οι περισσότεροι απ' τους στόχους επιτεύχθηκαν κι οι μαθητές αποκόμισαν σημαντικές γνώσεις μέσ' απ' την υλοποίηση του προγράμματος στα πλαίσια της ευέλικτης ζώνης.

ΘΕΜΑ: «Ο Σεβασμός της Διαφορετικότητας»
3^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Αγγελική Κρικλάνη
Τάξη ΣΤ΄

Οργάνωση Εργασίας

Επιλογή Θέματος

Η επιλογή του θέματος έγινε με αφορμή το κείμενο “Οι φίλοι μας οι τσιγγάνοι”, από το Ανθολόγιο “Με λογισμό και μ’ όνειρο”.

Το κείμενο αυτό έδωσε το ερέθισμα στα παιδιά να θέλουν να γνωρίσουν γιατί υπάρχουν ρατσιστές, πώς γεννιέται ο ρατσισμός, και πώς μπορούμε να τον αντιμετωπίσουμε.

Στόχοι-Σκοποί

- Να συνειδητοποιήσουν και να αναγνωρίσουν οι μαθητές την πολιτισμική πραγματικότητα στην οποία ζουν.
- Να καταρρίψουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις για τον “άλλο” και να αποδεχθούν την ετερότητα.
- Να αμβλύνουν τις κοινωνικές διακρίσεις και ανισότητες, τις στάσεις τα στερεότυπα κ.ά. κατανοώντας τον άνθρωπο, την ιδιαιτερότητά του μέσα σ’ ένα περιβάλλον με έντονη κινητικότητα.
- Να επιτύχουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία που στηρίζεται στην αποδοχή, την αξιοποίηση της διαφοράς.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες, ως προς την καταγραφή και συλλογή στοιχείων.
- Να μάθουν να ταξινομούν και να οργανώνουν τα στοιχεία που συλλέγουν και να τα παρουσιάζουν.
- Να εκφραστούν δημιουργικά (ζωγραφική, χάρτες, εφημερίδες, ερωτηματολόγια, γελοιογραφίες, comics, θέατρο).

Εφαρμογή

- Συζήτηση στην τάξη, προτείνονται βήματα που θα ακολουθήσουμε, διαμορφώνεται ένα συγκεκριμένο σχέδιο για την πορεία της εργασίας.
- Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και συναποφασίζουν τους ρόλους και τη μορφή της

- συνεργασίας των μελών καθώς και των ομάδων μεταξύ τους.
- Κατανέμονται συγκεκριμένα καθήκοντα σε κάθε ομάδα και προγραμματίζονται χρονικά οι ενέργειες.
- Οι ομάδες προχωρούν στη σύνταξη της εργασίας με βάση τον προγραμματισμό τους.

Φύλλο εργασίας ομάδων

Δραστηριότητα: «Σχηματισμός ομάδων»

Α΄ Ομάδα Συντονίστρια: Ειρήνη Λενέτη Γραμματέας: Χριστίνα Παντελοπούλου Καλλιτεχνικό μέλος: Μελίνα Πρωτογήρου	Β΄ Ομάδα Συντονίστρια: Μαρία Καμμένου Γραμματέας: Μυρτώ Χρόνη Καλλιτεχνικό μέλος: Μελίνα Πρωτογήρου Μέλος: Ευανθία Παπαδέλλη
Γ΄ Ομάδα Συντονίστρια: Αφροδίτη Ραλλίδη Γραμματέας: Μαρία Παχού Καλλιτεχνικό μέλος: Ραφαήλ Εγγλέζος	Δ΄ Ομάδα Συντονίστρια: Ουρανία Γουδή Γραμματέας: Βασίλης Παπουτσης Καλλιτεχνικό μέλος: Στέλλα Νακέλλη Καλλιτεχνικό μέλος: Νίκος Βέτσος
Ε΄ Ομάδα Συντονιστής: Δημήτρης Ψύχας Γραμματέας: Γιώργος Παντελόπουλος Καλλιτεχνικό μέλος: Λευτέρης Σουβλερός Καλλιτεχνικό μέλος: Θοδωρής Χασαπάκης	

Ρατσισμός

Το φαινόμενο του ρατσισμού γίνεται αισθητό σ' όλες τις χώρες του κόσμου. Υπάρχουν φυλετικές διακρίσεις, κοινωνικές, πολιτικές. Συχνά γινόμαστε ασυνείδητα ρατσισμού και αυτό μας οδηγεί στο να κάνουμε ρατσιστικές διακρίσεις που μ' αυτές πληγώνουμε τους άλλους ανθρώπους.

Ο ρατσισμός χωρίζει τους ανθρώπους σε ανώτερους και κατώτερους.

Αίτια του ρατσισμού

Τα κυριότερα αίτια ψυχολογικά, εθνικιστικά και θρησκευτικά.

Συνέπειες του ρατσισμού

Ο ρατσισμός προσβάλλει την ανθρώπινη προσωπικότητα. Δηλητηριάζει τις σχέσεις μεταξύ των λαών και των ανθρώπων.

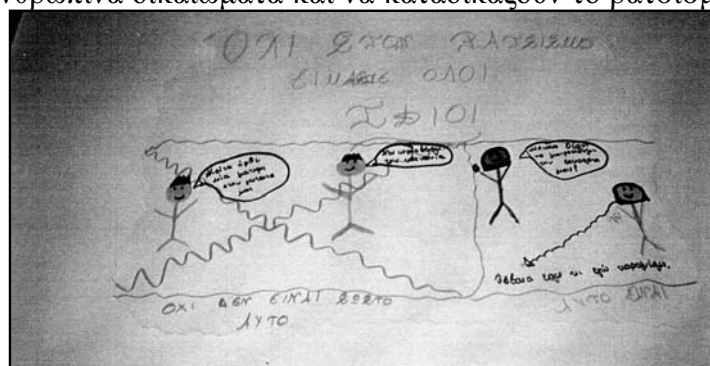
Γιατί υπάρχουν ρατσιστές;

Κανείς δεν γεννιέται ρατσιστής. Οι ρατσιστικές απόψεις διαμορφώνονται από το φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ρατσιστικό περιβάλλον υιοθετούν, άθελά τους, αυτές τις ιδέες. Οι ρατσιστές θεωρούν τους άλλους πολιτισμούς ως απειλή για τον δικό τους πολιτισμό.

Η αντιμετώπιση του ρατσισμού

Σε κάθε μορφή είναι απαράδεκτος ο ρατσισμός. Ορισμένες όψεις του είναι λιγότερο οδυνηρές από άλλες. Όμως όλες πρέπει να μας βρίσκουν αντιμέτωπους. Η συλλογική

προσπάθεια συμβάλλει στη βελτίωση της κατάστασης. Οι κυβερνήσεις πρέπει να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να καταδικάζουν το ρατσισμό.

Χριστίνα Παντελοπούλου
ΟΜΑΔΑ Α΄

Παρουσίαση Βιβλίου

Παρουσίαση Βιβλίου (αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης)

Τίτλος Βιβλίου: Απόρριψη

Εκδότης: Εκδόσεις Σχήμα και Χρώμα

Ηλικίες που απευθύνεται: Όλες τις ηλικίες

Περιεχόμενο του βιβλίου σε μια πρόταση: Η απόρριψη

Τα κεντρικά πρόσωπα είναι: 3 παιδιά

Δευτερεύοντα πρόσωπα: Οι φίλοι των παιδιών

Τόπος και χρόνος της ιστορίας: Αναφέρεται στη σημερινή εποχή

Το περιεχόμενο του βιβλίου με λίγα λόγια: Για την απόρριψη που νοιώθουν τα παιδιά

Ποια άλλα βιβλία που στο παρελθόν διάβασα μου θυμίζει (πρόσωπα, τόπος κλπ.):

Βιβλία που αναφέρονται στο ρατσισμό

Τι μου άρεσε στο βιβλίο: Οι συμβουλές που έδιναν οι γονείς στα παιδιά τους

Συναισθήματα που δοκίμασα: Βρέθηκα στη θέση των παιδιών, δοκίμασα την απόρριψη

Για ποιους λόγους το συνιστώ στους συμμαθητές μου: Για να μάθουν να μην απορρίπτουν τα άλλα παιδιά

Όνομα αναγνώστη μαθητή: Ειρήνη

Τραγούδι για τα δικαιώματα των παιδιών

Έχεις το δικαίωμα
να παίζεις να γελάς
να μιλάς να διψάς
και να έχεις ρούχα να φοράς.
Έχεις το δικαίωμα
φιλίες και παρέες μα μπορείς να βρεις.
Έχεις το δικαίωμα
Να μορφωθείς
Και τη γνώμη σου να πεις,
να τη φωνάξεις.

Μαρία Καμμένου

Παιδιά του τρίτου κόσμου

Μια αγκαλιά μικρή αλλά και τρυφερή.
Μια ζωή πικρή και τυραννική.
Παιδιά του τρίτου κόσμου!!
Πρόσωπα αγγελικά με δάκρυα πικρά!
Παιδιά, χωρίς μια τρυφερή αγκαλιά.
Ένα ψέμα και μια αλήθεια.
Εγκατάλειψη και κακία.
Σκλαβιά αντί για ελευθερία!
Εμείς είμαστε αυτοί που στερούμε τη
χαρά.
Παιδιά που είναι χωρίς βοήθεια!!
Οι μεγάλοι είναι αυτοί που στερούνε τη
ζωή...
Οι μεγάλοι είναι αυτοί που ρίχνουνε βόμ-
βες στη γή!

Στέλα Νακέλλη

Δημιουργία φυλλαδίου

Το υλικό καταγράφηκε σε ενιαίο κείμενο με προσθήκη φωτογραφιών, συνεντεύξεων, ερωτηματολογίων, ποιημάτων και προσθήκης ζωγραφιών μας.

Παρουσίαση εργασίας

Η κάθε ομάδα παρουσιάσαμε μέσα στην τάξη, το έργο μας και αναπτύξαμε τους τρόπους που το προσεγγίσαμε.

Μέσα από εικαστικές εργασίες, πάζλ, αφίσες, παιχνίδια ρολών, δραματοποίηση έργων που διαβάσαμε, προβάλαμε τη νέα γνώμη μας.

Στης 10-11 Δεκεμβρίου 2003 ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έγινε εκδήλωση στο σχολείο μας, το πρόγραμμα και το D. V. D. σας το καταθέτουμε.

Υλικό που χρησιμοποιήσαμε

C.D. Μουσική απ' όλο τον κόσμο. Βιντεοκασέτα «Εκπαιδευτική τηλεόραση. Το δικαίωμα να είσαι παιδί».

Αξιολόγηση του προγράμματος

Με τη λήξη των εργασιών μας, καταλάβαμε τη σπουδαιότητα της διαφορετικότητας των ανθρώπων. Αγαπήσαμε και πλησιάσαμε τους ξένους συμμαθητές μας, μάθαμε να σεβόμαστε το διαφορετικό τρόπο ζωής τους, της συνήθειες τους, την πολιτιστική τους κληρονομιά. Μας άρεσε που προβάλαμε την εργασία μας στη σχολική κοινότητα, στους γονείς μας και στους κοινωνικούς παράγοντες.

ΘΕΜΑ: «Το δένδρο στη ζωή μας»
5^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Καρατάσιου Ευαγγελία
Τάξη Β΄

Πρόλογος

Στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης ασχοληθήκαμε με το περιβαλλοντικό θέμα «Το δένδρο στη ζωή μας». Είναι ένα θέμα που σχετίζεται με τα ενδιαφέροντα των μαθητών, την ηλικία τους και την ύλη των μαθημάτων τους. Μέσα από την ευέλικτη ζώνη που είναι μια καινοτομία στο μαθησιακό πρόγραμμα δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν πρωτοβουλία, φαντασία, δημιουργικότητα, γνώσεις, εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και να καλλιεργήσουν δεξιότητες. Αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους. Εργάζονται ομαδικά - συνεργάζονται. Αποκτούν κοινωνικότητα, υπευθυνότητα. Χαίρονται με τη μάθηση.

Επιλογή θέματος:

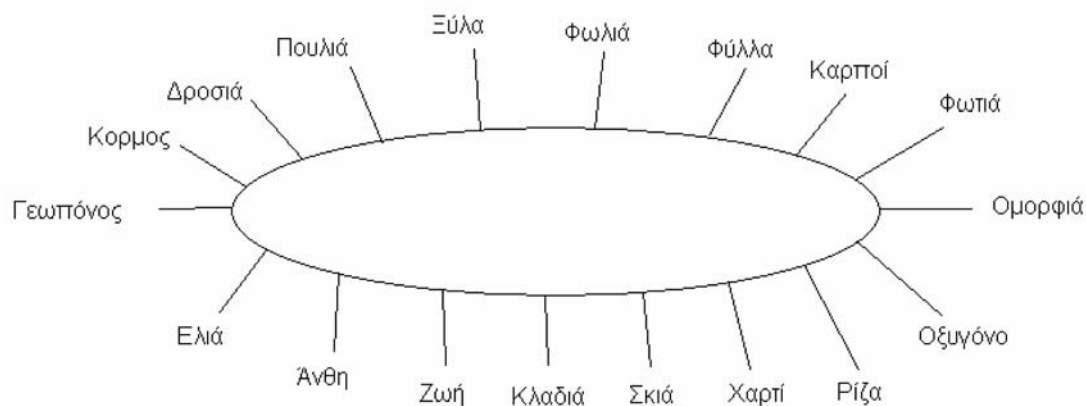
Η επιλογή του θέματος έγινε ύστερα από μια επίσκεψη στην αυλή του σχολείου όπου τα παιδιά έδειξαν άγνοια για τα δένδρα που υπάρχουν αν και τα έβλεπαν καθημερινά και έπαιζαν στον ίσκιο τους.

Έτσι ενδιαφέρθηκαν να μάθουν περισσότερα για τα δένδρα που είναι πραγματικά στολίδια της γης.

Χωρισμός σε υποθέματα:

Γράφοντας τη λέξη ΔΕΝΔΡΟ στον πίνακα τα παιδιά είπαν τις ιδέες τους γύρω από το θέμα αυτό και συζητήσαμε ότι απορίες και ερωτήματα δημιουργήθηκαν.

Σχεδιασμός των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Ενδεικτικό Διάγραμμα

Δημιουργήθηκαν ομάδες εργασίας σύμφωνα με τα υποθέματα και οι μαθητές χωρίστηκαν σε 8 ομάδες.

1^η ομάδα: Τα δένδρα στολίδια της γης

2^η ομάδα: Δάσος

3^η ομάδα: Καρποφόρα δένδρα

- 4^η ομάδα: Εχθροί των δένδρων
5^η ομάδα :Απολιθωμένο δάσος
6^η ομάδα: Το δένδρο ως κατοικία
7^η ομάδα: Η ελιά, το δένδρο του νησιού μας
8^η ομάδα: Χρησιμότητα των δένδρων

Από την στιγμή που έγινε η επιλογή του θέματος και ο χωρισμός σε ομάδες άρχισε ο προβληματισμός για το πώς θα μάθουμε περισσότερα για το θέμα.

Οδηγούμαστε στις πηγές πληροφόρησης (περιβάλλον, άνθρωποι, έντυπο υλικό) και στους φορείς με τους οποίους θα συνεργαστούμε. Έγινε ενημέρωση των γονέων οι οποίοι με χαρά μας πρόσφεραν τη βοήθεια τους. Έψαχναν, ρωτούσαν και έβρισκαν ό,τι είχε σχέση με το θέμα.

Στη βιβλιοθήκη μαζέψαμε τα απαραίτητα βιβλία και οι μαθητές άρχισαν να καταγράφουν ό,τι τους ενδιέφερε με την υπόδειξη και διευκόλυνση του δασκάλου.

Πηγές πληροφόρησης:

Εγκυκλοπαίδειες – βιβλία σχολικά – περιοδικά – παραμύθια.

«Τα ψηλά βουνά» του Παπαντωνίου

«Φιλενάδα φουντουκιά μου» της Αγγελικής Βαρελά

«Το πράσινο εργοστάσιο» της Στ. Βλαχοπούλου

«Ποιήματα» της Θετ. Χορτιάτη

Πληροφορίες από γεωπόνο του Δήμου που καλέσαμε στο σχολείο.

Πληροφορίες από έναν ξυλουργό.

Μετά παρουσιάσαμε τις εργασίες στην τάξη.

Επισκέψεις:

Επισκεφτήκαμε το δασάκι της γειτονιάς μας. Γνωρίσαμε τα δένδρα του σχολείου και των γύρω σπιτιών. Στις εκδρομές παρατηρούσαμε όλων των ειδών τα δένδρα που συναντούσαμε και τα φωτογραφίζαμε. Όταν επιστρέψαμε γράψαμε τις παρατηρήσεις μας και συζητούσαμε. Επισκεφτήκαμε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Σίγρι. Επισκεφτήκαμε το Μουσείο Θεόφилου και την Πινακοθήκη και είδαμε ζωγραφικούς πίνακες που είχαν για θέμα τους, δένδρα. Φυτέψαμε δένδρα στην αυλή του σχολείου.

Σύνδεση με άλλα μαθήματα:

Οι στόχοι υλοποιούνται μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση.

Γλώσσα: Το δένδρο στην ποίηση, λογοτεχνία.

Διαβάσαμε σχετικά κείμενα από διάφορα βιβλία και ποιήματα.

Γράψαμε δικό μας ποίημα.

Γράψαμε σκέφτομαι και γράφω με λέξεις σχετικές (δάσος, πουλιά, φωτιά, ξυλοκόπος, αγριολούλουδα).

Κάναμε τα δένδρα της γραμματικής (επίθετα – μετοχές).

Λεκτικά παιχνίδια – Ακροστιχίδα – Διάλογος (συνέντευξη από ένα δένδρο).
Προσωποποιήσεις – Παρομοιώσεις (Το δένδρο μίλησε – Είναι ψηλός σαν κυπαρίσσι).
Τα παιδιά άγγιξαν τη λογοτεχνία. Αγάπησαν τα βιβλία των μεγάλων και κατάλαβαν την ομορφιά τους κι ας μην έχουν εικόνες.

Μαθηματικά: Φτιάξαμε και λύσαμε προβλήματα πρόσθεσης, αφαίρεσης, πολλαπλασιασμού. (Ένα περιβόλι έχει 52 πορτοκαλιές. Ο αέρας ξερίζωσε τις 8).

Διάταξη από το ψηλό στο κοντό. Σύνολα (αιθαλή – φυλλοβόλα).

Ιστορία: Το μήλον της έριδος – Μήλα των εσπερίδων – Η ελιά του Πλάτωνα

Ο πλάτανος του Ιπποκράτη – Ιερά δένδρα (βελανιδιές).

Θρησκευτικά: Όρος των ελαιών – Παράδεισος (δένδρο της γνώσης του καλού και του κακού). Ο Ιούδας και η συκιά.

Λαϊκή παράδοση: Ο λαός τρέφει αγάπη για τα δένδρα γι' αυτό τα χρησιμοποιούμε στις καθημερινές μας εκφράσεις και σε αλήθειες της ζωής.

Αινίγματα – Παροιμίες (Το δένδρο με τις παροιμίες).

Διαβάζουμε θρύλους και παραδόσεις για τα δένδρα απ' το βιβλίο του Χ. Σακελλάριου. Όπως τα ζώα και οι άνθρωποι έτσι και τα δένδρα έχουν δικούς τους μύθους.

Εμείς και ο κόσμος: Υπάρχει μια μεγάλη ενότητα που αναφέρεται στα δένδρα. Τα μέρη του δένδρου (ρίζες, κορμός...). Το δένδρο των εποχών. Το δένδρο ως κατοικία – Τι μας δίνουν τα δένδρα (τροφή, ξύλα...). Επαγγέλματα (γεωπόνος, επιπλοποιός, δασοφύλακας...). Δένδρο και υγεία (φρούτα- οξυγόνο...).

Αισθητική αγωγή - Μουσική: Μάθαμε τραγούδια για τα δέντρα.

Ζωγραφική: Ζωγραφέσαμε διάφορα δέντρα – κολλάζ.

Κατασκευή: Ο καθένας έφτιαξε το δικό του δέντρο με υλικά που είχαμε φέρει από πριν (ρολό από κουζινόχαρτο, καλαμάκια, σύρμα, πανιά, νήμα...)

Φτιάξαμε τα δενδροδιαγράμματα:

M E
μήλα ελιές

Θεατρικό παιχνίδι:

Όταν διαβάζαμε σχετικά παραμύθια κάναμε δραματοποίηση (θεατρική γωνιά).

Στο τέλος παρουσιάσαμε ένα θεατρικό σχετικό με ένα «Δάσος».

Αξιοποίηση της τέχνης: Φωτογραφική μηχανή – Πίνακες ζωγραφικής.

Βιντεοταινία: «Η αναδάσωση»

Την ημέρα του παιδικού βιβλίου στις 2 Απριλίου φτιάξαμε το βιβλιόδεντρο. Πάνω σε δέντρο χάρτινο κρεμάσαμε φρούτα (χάρτινα) όπου έγραφαν το όνομα του βιβλίου που διάβασαν και το όνομα του συγγραφέα.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές έμαθαν ν' αναγνωρίζουν και να ονομάζουν δέντρα, να ταξινομούν, την ανυπολόγιστη αξία των δέντρων.

Απόκτησαν γνώσεις για τα δέντρα και τη σχέση τους με τον άνθρωπο.

Αισθάνθηκαν το άγγιγμα της φύσης μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο.

Απόκτησαν θετική στάση σε θέματα προστασίας των δέντρων.

έμαθαν να ερευνούν, να ανακαλύπτουν, να ξεχωρίζουν...

Χάρηκαν με τη μάθηση. Μαζί μάθαμε πως θα μάθουμε.

ΘΕΜΑ: «Ο Φοίβος και η Αθηνά μας ταξιδεύουν στο άλλοτε και το τώρα των Ολυμπιακών Αγώνων»
ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Ευστρατία Μοντζουρέλλη-Κωμαΐτου
Τάξη Α΄

Εισαγωγικά

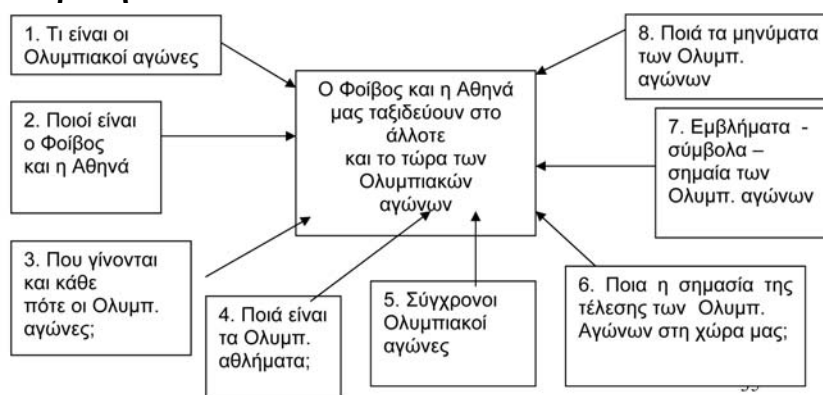
Οι Ολυμπιακοί αγώνες βρίσκονται καθημερινά στην παγκόσμια και κυρίως στην ελληνική επικαιρότητα, αφού η πατρίδα μας είναι η χώρα που σε λίγους μήνες θα τους φιλοξενήσει. Με την επιλογή του θέματος αυτού επιδιώκεται οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις, αξίες, και δεξιότητες, ώστε να ευαισθητοποιηθούν ως πολίτες της Ελλάδας, αλλά και της πανανθρώπινης κοινότητας και να βοηθηθούν να κατανοήσουν τις αξίες του Ολυμπιακού ιδεώδους.

Γενικοί στόχοι του σχεδίου εργασίας

Μέσα από την εκπόνηση σχεδίων για το πρόγραμμα με θέμα: «Ο Φοίβος και η Αθηνά μας ταξιδεύουν στο χθες και το σήμερα των Ολυμπιακών αγώνων», επιδιώκεται οι μαθητές:

1. Να ανατρέξουν στο παρελθόν των Ολυμπιακών αγώνων
2. Να κατανοήσουν τον Πανελλήνιο χαρακτήρα που είχαν
3. Να γνωρίσουν αρχαία ολυμπιακά αθλήματα
4. Να ασχοληθούν με τους σύγχρονους Ολυμπιακούς αγώνες
5. Να τονιστεί το μήνυμα των Ολυμπιακών αγώνων, ως φορείς αξιών

Ιστογράμμο Ερωτήσεων

Προσχέδιο εργασίας

Τα παιδιά ανέλαβαν:

1. Να ρωτήσουν τους γονείς τους γύρω από το θέμα αυτό.
2. Να βρουν παραμύθια, βιβλία, περιοδικά, αποκόμματα εφημερίδων με εικόνες και
3. Να φέρουν εικόνες – κασέτες - αντικείμενα (κούκλες – μπλούζες - βάζα)

Διεξαγωγή δραστηριοτήτων

Τα παιδιά συγκέντρωσαν το υλικό και το τοποθέτησαμε σε μεγάλο τραπέζι στη τάξη

μας μέσα σε φακέλους και κουτιά με ενδεικτικές πληροφορίες για το περιεχόμενο.

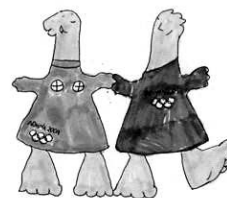
Στη εκτέλεση του προγράμματος ακολουθήσαμε την σειρά του ιστογράμματος.

1. Τι είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες

Εδώ ανατρέξαμε στη γέννηση του Δία, στο τρόπο διάσωσης του από τον Κρόνο, στην παραμονή του στο Ιδαίο άντρο, στους Κουρήτες που τον φύλαγαν, στον ερχομό των Κουρητών στην Ολυμπία και στη γένεση των Ολυμπιακών Αγώνων. Τονίστηκε ο τοπικός στην αρχή χαρακτήρας τους και η εξέλιξη τους αργότερα σε πανελλήνιο θεσμό. Κάθε φορά χρησιμοποιούσαμε το υποστηρικτικό υλικό – κυρίως εικόνες – που είχαμε συγκεντρώσει ή διαβάζαμε από τη μυθολογία σχετικά κείμενα.

2. Ποιος ήταν ο Φοίβος και ποια η Αθηνά

Στη φάση αυτή αναφέρθηκε η πήλινη κούκλα που ενέπνευσε το σχεδιαστή Σπύρο Γκόγκο και η οποία βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Εδώ επισημάνθηκε τότε ένα πήλινο αγαλματάκι χαρακτηρίζεται ως κούκλα (κίνηση των άκρων). Στη συνέχεια μιλήσαμε για την τελετή που έγινε για να δοθούν ονόματα στις δύο κούκλες-μασκότ των Ολυμπιακών αγώνων. Εξηγήθηκε στα παιδιά ότι η μασκότ είναι ένα αντικείμενο, παιχνίδι ή ζωάκι που θεωρείται ότι φέρνει τύχη. Μιλήσαμε για τους θεούς Φοίβο και Αθηνά που έδωσαν τα ονόματα τους στις δύο μασκότ. Τα παιδιά ζωγράφισαν και έβαψαν τις κούκλες, τις κόλλησαν σε πιάτα, έφεραν κούκλες, ποτήρια, μπλούζες, αυτοκόλλητες κάρτες με το Φοίβο και τη Αθηνά. Συμπλήρωσαν ακροστιχίδα του Φοίβου και της Αθηνάς.

Αθηνά Φοίβος

3. Πού και κάθε πότε γίνονται οι Ολυμπιακοί αγώνες

Τα παιδιά διετύπωσαν το ερώτημα αν οι ολυμπιακοί αγώνες γίνονται πάντα στην Ελλάδα. Πολλά παιδιά είχαν πληροφορηθεί ότι οι πόλεις κάθε 4 χρόνια αλλάζουν και δείξαμε σε χάρτη μερικές από αυτές που φιλοξένησαν τους Ολυμπιακούς αγώνες.

4. Ποια είναι τα ολυμπιακά αθλήματα και που αυτά γίνονταν

Το ερώτημα αυτό περιελάμβανε δύο σκέλη:

Α) Αγωνίσματα της αρχαίας Ελλάδας

Σταθήκαμε σε μερικά από αυτά:

- Πάλη
- Δισκοβολία
- Ακοντισμό
- Πυγμαχία
- Άλμα
- Τρέξιμο
- Σφαιροβολία
- Άρση βαρών
- Ιππασία

Β) Χρησιμοποιήσαμε διάφορες εικόνες

- Αγωνίσματα των σύγχρονων Ολυμπιακών αγώνων.
- Αναφέραμε αγωνίσματα που γίνονται στους σύγχρονους αγώνες.
- Μερικά ανάγονται στους αρχαίους χρόνους.

- Βρήκαμε τις ομοιότητες και τις διαφορές στο τρόπο που γίνονται σήμερα.

Παράλληλα γνωρίσαμε και μερικά σύγχρονα αγωνίσματα. Σταθήκαμε στα:

- Ξιφασκία
- Κολύμβηση
- Ποδηλασία
- Σκι
- Βόλεϊ

Στη συνέχεια στη σκηνή του Σχολείου μας έγινε αναπαράσταση ορισμένων αγωνισμάτων. Τα παιδιά με το σώμα τους και τη στάση που έπαιρναν, αναπαριστούσαν ένα αγώνισμα, ενώ τα υπόλοιπα προσπαθούσαν να μαντέψουν ποιό είναι. Συμπλήρωσαν παζλ και έφτιαξαν έναν σκιέρ.

Ο Δ Υ Μ Π Ι Δ Κ Η Φ Δ Ο Ξ Α

5. Σύγχρονοι ολυμπιακοί αγώνες

Έγινε αναφορά ότι κάποτε οι Ολυμπιακοί αγώνες σταμάτησαν να γίνονται και ότι έγινε η αναβίωση τους από τον Γάλλο Πιέρ ντε Κουμπερτέν και τον Έλληνα Δημ. Βικέλα το 1896 στην Αθήνα. Σ' αυτούς αναδείχθηκε ένας σπουδαίος Ολυμπιονίκης, ο Σπύρος Λούης.

6. Ποιά η σημασία της τέλεσης των ολυμπιακών αγώνων στη χώρα μας

Με βάση αυτά που μέχρι τώρα άκουσαν και είδαν τα παιδιά κατέληξαν στο ότι η Ελλάδα είναι η χώρα που γέννησε τους Ολυμπιακούς αγώνες, και γ' αυτό εμείς σαν Έλληνες πρέπει να νιώθουμε περήφανοι. Ακόμα σ' όποιο μέρος και αν γίνονται οι αγώνες, η αφή της Ολυμπιακής Φλόγας, γίνεται πάντα στην αρχαία Ολυμπία και από κει αρχίζει το ταξίδι της στον υπόλοιπο κόσμο. Εδώ έγινε αναπαράσταση της αφής της Ολυμπιακής Φλόγας και ένωσαν αριθμούς στη σειρά ώστε να σχηματιστεί ένας λαμπαδηδρόμος που κρατά την ολυμπιακή φλόγα.

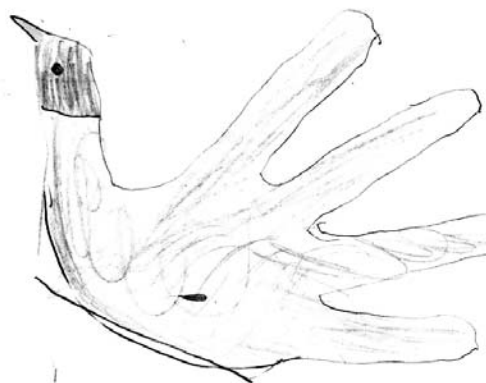
7. Εμβλήματα – σύμβολα – σημαία των Ολυμπιακών αγώνων

Α) Περιστερί

Τα παιδιά είχαν παρακολουθήσει από την τηλεόραση την τελετή αφής της Ολυμπιακής Φλόγας και είχαν δει το περιστερί που η ιέρεια είχε αφήσει να πετάξει στον ουρανό.

Ρώτησαν γιατί από όλα τα πουλιά χρησιμοποιούμε το περιστερί και αναφέρθηκε ότι το περιστερί συμβολίζει την ειρήνη. Μερικά ήξεραν την ιστορία του Νώε και τον κατακλυσμό.

Ζωγράρισαν περιστερία και έφτιαξαν μόμπιλε και καπέλα περιστερία. Απάντησαν γραπτά στην ερώτηση. «Τι συμβολίζουν τα περιστερία;»

Συμπλήρωσαν τα γράμματα στη Ε _ _ _ _ Η.

Βρήκαν τα φωνήεντα και σύμφωνα.

B) Κότινος:

Το στεφάνι το είχαν δει σε διάφορες εικόνες του 2004. Τονίστηκε η σημασία που είχε σαν έπαθλο νίκης. Φτιάξαμε στεφάνια και στεφανώσαμε μαθητές. Εδώ αναφέρθηκε η ιερότητα της ελιάς (η ελιά της Ολυμπίας, η ελιά που φύτρωσε στην Ακρόπολη από το δόρυ της Αθηνάς, το κλαδί που έφερε το περιστέρι στο Νώε).

Τα παιδιά ζωγράφισαν τον κότινο.

Γ) Ολυμπιακή σημαία:

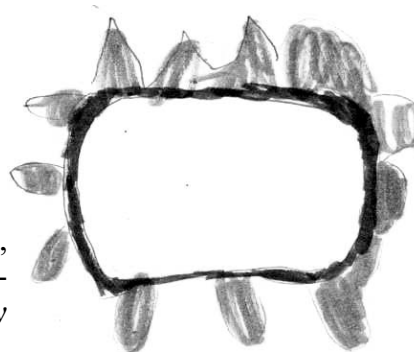
Τα παιδιά ήξεραν ότι κάθε χώρα έχει τη σημαία της. Η Ολυμπιακή σημαία είναι κοινή για όλες τις χώρες. Εξηγήσαμε τη σημασία των κύκλων και των χρωμάτων και έφτιαξαν μια δική τους Ολυμπιακή σημαία και τη χρωμάτισαν. 5 παιδιά σχημάτισαν με στεφάνια τους 5 κύκλους της Ολυμπιακής σημαίας

8. Ποιά τα μηνύματα των Ολυμπιακών αγώνων

Τα μηνύματα που έβγαλαν τα ίδια τα παιδιά:

- A) Ειρήνη και όχι πόλεμος
- B) Όλοι οι άνθρωποι είναι αδέρφια
- Γ) Αγάπη μεταξύ των ανθρώπων

Στη φάση αυτή έφτιαξαν το δικό τους σύμβολο, έγραψαν ένα δικό τους σύνθημα, έστειλαν γραμματάκι σ' ένα παιδί κάποιας άλλης χώρας και ζωγράφισαν μόνα τους το γραμματόσημο:

Τέλος – Αξιολόγηση

- Φτιάχτηκε ένα βιβλίο.
- Αποφασίσαμε τη δουλειά μας να την παρουσιάσουμε στους γονείς. Με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής έγινε σάρωση των διαφόρων εικόνων και φωτογραφιών.
- Δύο παιδιά ντυμένα σαν Φοίβος και Αθηνά ανέλαβαν να διηγηθούν την ιστορία τους. Τα υπόλοιπα εξηγούσαν στο κοινό διάφορες εικόνες σχετικές με το πρόγραμμα που προβάλλονταν σε γιγαντοοθόνη. Μαζί με τα παιδιά της Β' και Στ' τάξης παρουσιάστηκε το θεατρικό «Ολυμπιακή εκεχειρία». Τη μουσική επένδυση ανέλαβε ο καθηγητής της μουσικής. Τα παιδιά μαζί με τους γονείς τους μοιράστηκαν τη χαρά όλης τους της προσπάθειας.
- Ακόμα ο «Φοίβος» και η «Αθηνά» επισκέφθηκαν τον κύριο Νομάρχη, και τον κ. Σύμβουλο και τους πρόσφεραν το βιβλίο, μεταφέροντας το μήνυμα των Ολυμπιακών αγώνων.

Ωφέλη του σχεδίου εργασίας

Τα παιδιά μέσα από τις δραστηριότητες νομίζουμε ότι:

- συνεργάστηκαν μεταξύ τους, αλλά και με μαθητές άλλων τάξεων
- ασκήθηκαν στην παρατήρηση
- παρουσίασαν διάφορα στάδια του προγράμματος με ποικίλους τρόπους: εικαστικό, μουσική, χορό, συμβολικό παιχνίδι, δραματοποίηση-λογοτεχνία
- έκαναν συγκρίσεις, μέτρησαν
- εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους, βελτίωσαν τον προφορικό λόγο, ασκήθηκαν στο διάλογο
- ήρθαν σε επαφή με διάφορα έντυπα: εφημερίδες – βιβλία – περιοδικά

- απομνημόνευσαν μικρά κείμενα
- χρησιμοποίησαν το γραπτό λόγο
- αναζήτησαν πληροφορίες
- ανέλαβαν πρωτοβουλίες και ανέπτυξαν τη δημιουργική τους σκέψη και φαντασία
- ασχολήθηκαν με διάφορες μορφές τέχνης
- καλλιεργήθηκαν αισθητικά και δημιούργησαν ένα όμορφο περιβάλλον με έργα που σχετίζονταν με το πρόγραμμα
- ασκήθηκαν στην αντίληψη της έννοιας του χρόνου
- ενδιαφέρθηκαν για ιστορικά γεγονότα και μυθολογικά γεγονότα
- σύγκριναν το άλλοτε με το σήμερα
- έμαθαν να χαίρονται μέσα από τη μουσική, το τραγούδι και το θεατρικό παιχνίδι
- δόθηκε πρωτεύουσα σημασία στη ηθική καλλιέργεια αναφερόμενοι στις αξίες του Ολυμπιακού ιδεώδους
- τοποθέτησαν γεγονότα και πρόσωπα μέσα στον Ελλαδικό χώρο με τη βοήθεια του χάρτη της Ελλάδας
- ήρθαν σε επαφή με πολλά μαθήματα: (Γλώσσα, Μαθηματικά, Γεωγραφία, Θρησκευτικά, Αισθητική και Φυσική Αγωγή).
- οι γονείς βοήθησαν πολύ στην υλοποίηση του προγράμματος με τις πληροφορίες που παρείχαν στα παιδιά, το υλικό που έδωσαν, με τις στολές που έφτιαξαν και που ήταν απαραίτητες για τη θεατρική παράσταση.
- οι γονείς θαύμασαν, εντυπωσιάστηκαν και χειροκρότησαν ζεστά τα παιδιά για την προσπάθειά τους, για τις γνώσεις που απέκτησαν, για τη χαρά που τους πρόσφεραν. Όσον αφορά εμένα τη δασκάλα των παιδιών πιστεύω ότι μου δόθηκε η ευκαιρία να ανακαλύψω τις δυνατότητες και ικανότητες του κάθε παιδιού, να τα προσεγγίσω περισσότερο, να γνωρίσω τα ενδιαφέροντά τους και να μοιραστώ μαζί τους τη χαρά της δημιουργίας.

Τι συμβολίζουν για σένα τα περιστέρια;

Για μένα τα περιστέρια
συμβολίζουν την ειρήνη.

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν

Ε Λ Ρ Η Η

Βάλε όλα τα σύμφωνα μαζί.

Ρ Λ

Βάλε όλα τα φωνήεντα μαζί.

Ε Λ Η Η

ΘΕΜΑ: «Το Έθιμο της Γιορτής»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΏΡΜΟΥ ΚΑΡΛΟΒΑΣΟΥΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Κιλουκιώτου - Σπυριδώνη Σταματία

Το Έθιμο της Γιορτής

Το έθιμο της γιορτής ήρθε στη Σάμο από τα απέναντι Μικρασιατικά παράλια, γι αυτό άλλωστε συνηθίζεται περισσότερο στην ανατολική Σάμο.

Η γιορτή γίνεται γιατί μια χαρμόσυνη μέρα όπως είναι η γιορτή ενός Αγίου, πρέπει να έχει φαγητό όλος ο κόσμος αλλά και γιατί συνήθως τα ξωκλήσια είναι μακριά απ'τα χωριά και η μεταφορά του φαγητού είναι δύσκολη.

Παραδοσιακή γιορτή

Η παραδοσιακή γιορτή που ετοιμάζεται στα πανηγύρια και προσφέρεται στους πιστούς μετά το τέλος της θείας λειτουργίας χωρίζεται σε νηστήσιμη και μη νηστήσιμη.

Η νηστήσιμη περιέχει

- α) σιτάρι, ρεβύθια και κρεμμύδια.
- β) χταπόδι με ρύζι.

Η μη νηστήσιμη περιέχει γίδα, κρεμμύδια και σιτάρι ή ρύζι.

Τα κρεμμύδια πρέπει να είναι πολλά γιατί έτσι η γιορτή γίνεται γλυκιά. Το σιτάρι πρέπει να είναι ψιλοκομμένο στο χερόμυλο για να βράσει καλά. Η προετοιμασία ξεκινάει από την παραμονή της χάρης του Αγίου.

Μη νηστήσιμη γιορτή

Σφάζεται η γίδα και καθαρίζονται περίπου είκοσι κιλά κρεμμύδια. Βάζουμε κρεμμύδια και κρέας σε ένα μεγάλο καζάνι και ανάβουμε φωτιά. Αφού βράσει καλά το κρέας το καθαρίζουμε από τα κόκαλα και το κόβουμε σε μικρά-μικρά κομματάκια. Ξαναβάζουμε το κομμένο κρέας στο καζάνι ρίχνουμε και το κομμένο σιτάρι και ανακατεύουμε με μεγάλες κουτάλες για να μην κολλήσει. Ρίχνουμε αλάτι, πιπέρι και συνεχίζουμε το ανακάτεμα. Επειδή το βράσιμο κρατάει πολλές ώρες οι άνθρωποι αλλάζουν συνέχεια στο ανακάτεμα.

Όλο το βράδυ που βράζει η γιορτή η παρέα που την ετοιμάζει τρώει μεζέδες, πίνει κρασί και λέει αστεία.

Νηστήσιμη γιορτή (γράφει ο μαθητής Θωμάς Κοντοριάνος)

Ο παππούς μου Θωμάς Κοντοριάνος κάνει τη γιορτή προς τιμή του Αη-Γιάννη του Προδρόμου. Την έμαθε από τον πατέρα του και συνεχίζει την παράδοση και ο δικός μου πατέρας. Ελπίζω πως όταν θα μεγαλώσω θα κάνω και εγώ το ίδιο.

- Η γιορτή με τα ρεβύθια χρειάζεται:
- Εικοσιπέντε κιλά σιτάρι κομμένο
- Πέντε κιλά ρεβύθια
- Δώδεκα κιλά λάδι
- Ενάμισυ καζάνι νερό
- Αλάτι, πιπέρι

Βάζουμε μέχρι τη μέση του καζανιού νερό και από κάτω σιγοκαίει η φωτιά. Ρίχνουμε τα ρεβύθια και ξαφρίζουμε το νερό συνέχεια. Μετά ρίχνουμε τα κρεμμύδια και τ'αφήνουμε να βράζουν όλη νύχτα. Πριν χαράξει το πρωί ρίχνουμε και το κομμένο σιτάρι. Ανακατεύουμε συνέχεια για να μην κολλήσει ρίχνουμε το λάδι, λίγο αλάτι και

πιπέρι και φυσικά το δοκιμάζουμε για να δούμε αν είναι καλό στη γεύση.

Και στις δύο περιπτώσεις και στη νηστήσιμη και στη μη νηστήσιμη, μόλις τελειώσει η θεία λειτουργία ο παπάς ευλογεί τη γιορτή κι αμέσως μετά αρχίζει η διανομή στους πιστούς σε μπόλ.

Εκτός απ' τη γιορτή προσφέρονται λουκουμάδες, τηγανίτες και διάφορα γλυκά. Μετά το φαγητό αρχίζει ο χορός και το γλέντι στην αυλή της εκκλησίας.

Ο Δήμος Σαμίων για να τιμήσει τους παρασκευαστές της γιορτής τους βράβευσε για την προσφορά τους.

Η γιορτή

Η γιορτή είναι υγιεινή.

Η γιορτή είναι θρεπτική γιατί

είναι ρύζι ή σιτάρι και η γίδα βραστή.

Η γιορτή είναι ζεστή και πολύτιμη,

νηστήσιμη ή μη νηστήσιμη

στα πανηγύρια γίνεται ανάρπαστη.

Τα παιδιά λατρεύουν τη γιορτή

γι' αυτό την τρώνε στη στιγμή.

Αυτή λοιπόν είναι η Σαμιώτικη γιορτή.

Χριστούγεννα

Για σαράντα μέρες πριν τα Χριστούγεννα ο κόσμος ετοιμάζεται για τον ερχομό του Χριστού.

Από τις δεκαπέντε Νοεμβρίου αρχίζει η νηστεία των Χριστουγέννων αλλά και προ-ετοιμασία του σπιτιού για να υποδεχτεί το νεογέννητο Χριστό.

Οι νοικοκυρές βάφουν, καθαρίζουν και ταχτοποιούν τα σπίτια.

Σε μερικά μέρη ετοιμάζουν ένα στεφάνι με επτά χρωματιστά κεριά, ένα για κάθε Κυριακή. Την πρώτη Κυριακή ανάβουν το πράσινο κεριό που συμβολίζει την πίστη που έχουμε στο Θεό. Τη δεύτερη ένα μπλέ που συμβολίζει την ελπίδα που έχουμε στη χαρά που θα φέρει ο Χριστός Την Τρίτη Κυριακή ένα χρυσό κεριό σύμβολο της αγάπης. Την τέταρτη ένα άσπρο που συμβολίζει την ειρήνη. Την Πέμπτη ένα μωβ για τη μετάνοινα που θα έπρεπε να νιώθουμε. Την έκτη για την θεία κοινωνία και την έβδομη όποιο χρώμα θέλουμε.

Στολισμός του δέντρου. Απ' τη γιορτή του Αγίου Νικολάου οι δρόμοι και στύλοι των δρόμων φωτίζονται και στολίζονται με αγγελάκια, καμπανούλες, δεντράκια ενώ στα σαλόνια των σπιτιών καμαρώνει στολισμένο το χριστουγεννιάτικο δέντρο. Μερικοί στολίζουν караβάκι και το φορτώνουν με γλυκά, παλιότερα δε τα παιδιά που έβγαιναν για τα κάλαντα κρατούσαν караβάκι, που το ετοίμαζαν με πολύ μεράκι.

Οι βιτρίνες των μαγαζιών αλλάζουν όψη και γίνονται γιορτινές.

Τις τελευταίες μέρες οι νοικοκυρές ετοιμάζουν μελομακάρονα, μπακλαβάδες, κουραμπιέδες και σφάζουν τα γουρούνια. Παλιά ετοίμαζαν πηχτή, πασπαλά, λουκάνικα και κάρφωνα τη μουσούδα του γουρουνιού στην πόρτα για να διώχνει τη γλωσσοφαγιά.

Ακόμα λένε ότι κάποιοι φυλάνε τη “φουρλίδα” του γουρουνιού για να τη δίνουν σ' όποιον από την οικογένεια τσινάει (θυμώνει).

Εκτός από το γουρούνι ετοιμάζεται η γαλοπούλα, γεμίζεται και ψήνεται στο φούρνο. Το βράδυ της παραμονής τα γέρικά ζευγάρια έβαζαν στο τζάκι δυο ίσια ξύλα το ένα από πλάτανο και το άλλο από ελιά, τα ονόμαζαν γέρο και γριά και όποιο από τα δυο καίγονταν πρώτο έδειχνε ποιός από τους δυο θα πεθάνει πρώτος.

Την παραμονή επίσης τα παιδιά ξεχύνονται στους δρόμους, πηγαίνουν σε γνωστά και άγνωστα σπίτια και λένε τα κάλαντα, κρατώντας τρίγωνα ή άλλα μουσικά όργανα. Παλιά η αμοιβή ήταν ξηροί καρποί ή γλυκά ενώ σήμερα μόνο χρήματα.

Ανήμερα τα Χριστούγεννα, αξιμέρωτα ακόμη όλη η οικογένεια πηγαίνει στην εκκλησία και όταν απιστρέφουν τρώνε όλοι μαζί παπούδες, γονείς, παιδιά χοιρινό στο τηγάνι.

Χριστουγεννιάτικα Κάλαντα

Τα κάλαντα τα χριστουγεννιάτικα που τραγουδούν τα μικρά παιδιά είναι:

Χριστούγεννα, πρωτούγεννα, πρώτη γιορτή του χρόνου,
για βγείτε, δείτε, μάθετε πού ο Χριστός γεννάται.

Γεννάται κι ανατρέφεται με μέλι και με γάλα
Το μέλι τρων'οι άρχοντες το γάλα οι αφεντάδες.

Ανοίξτε τα κουτάκια σας τα κατακλειδωμένα
και δώστε μας τον κόπο μας, ότ' είναι ο ορισμός σας.

Αν είστε απ' τους πλούσιους, φλουριά μην τα λυπάστε.

Αν είστε απ' τους δεύτερους τάλιρα και δραχμίτσες.

Κι αν είστε απ' τους πάμπτωχους ένα ζευγάρι κότες.

Και σας καληνυχτίζουμε. Πέσετε κοιμηθήτε.

Στην εκκλησία τρέξετε, με προθυμία μπείτε
ν' ακούσετε με προσοχή τη θεία λειτουργία,
του Ιησού μας του Χριστού γέννηση την αγία.

Κι ευθύς όταν γυρίσετε εις το αρχοντικό σας,
ευθύς, τραπέζι στρώσετε, βάλτε το φαγητό σας.

Δώστε και κανενός φτωχού, όστις να υστερείται

και ο Θεός μας πάντοτε να είναι βοηθός σας. Και εις έτη πολλά

Πρωτοχρονιά

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς οι νοικοκυρές ετοιμάζουν τις βασιλόπιτες και τις στολίζουν με σφραγίδες δικέφαλου αετού και με κομμάτια ζυμαριού και καρύδια. Σήμερα τις αγοράζουν από το φούρνο έτοιμες. Και στις δυο περιπτώσεις μπαίνει το νόμισμα για να δουν ποιός θα είναι ο τυχερός της χρονιάς. Το απόγευμα ή σε μερικά χωριά από το πρωί τα παιδιά λένε τα καλάντα του "Αη Βασίλη". Επίσης οι νοικοκυρές ετοίμαζαν τα φαγητά την παραμονή της πρωτοχρονιάς γιατί την πρωτοχρονιά δεν έκαναν δουλειές για να μην κάνουν όλο τον χρόνο.

Το πρωί της Πρωτοχρονιάς πηγαίνοντας στην Εκκλησία δεν καλημερίζουν κανέναν, γιατί φοβούνται μήπως δεν είναι τυχεροί. Φεύγοντας από την εκκλησία παίρνουν και την εικόνα του Αγίου που είχαν πάει στην εκκλησία πριν από λίγες μέρες, για να κάνει η εικόνα ποδαρικό στο σπίτι.

Πριν μπουν ο πατέρας σπάζει το ρόδι ή κρεμάει μια κρεμμύδα στην πόρτα για να 'ναι το σπίτι γεμάτο όπως το ρόδι.

Πριν το φαγητό, σε πολλά χωριά το απόγευμα τα παιδιά κάνουν επίσκεψη στους γονείς και πάνε την προβέντα, δηλαδή σε μια άσπρη κεντητή πετσέτα βάζουν μια βασιλόπιτα και ένα πιάτο γλυκά. Οι γονείς γεμίζουν το πιάτο, χωρίς να το πλύνουν για να μη φύγει η γλύκα με πορτοκάλια και ρόδια και κάνουν σε παιδιά και σε εγγόνια μπουλιστρίνα, δηλαδή δίνουν λεφτά.

Το μεσημέρι κόβουν τη βασιλόπιτα κι όποιος κερδίσει το νόμισμα θεωρείται ο τυχερός της χρονιάς.

Άλλα έθιμα της πρωτοχρονιάς.

Το αμίλητο νερό.

Μόλις ξημερώσει η πρώτη μέρα του χρόνου η νοικοκυρά μ'ένα καινούριο κανάτι πηγαίνει στη βρύση και παίρνει αμίλητο νερό (δηλαδή μέχρι να επιστρέψει στο σπίτι δεν μιλάει σε κανέναν) αφήνοντας τηγανίτες και γλυκά στις τρύπες που είναι κοντά στη βρύση. Παίρνει και μια μουσκλιασμένη μεγάλη πέτρα για να είναι ο κεσές του νοικοκύρη βαρύς σαν την πέτρα.

Την Πρωτοχρονιά προσπαθούν να μην κλάψουν, να μην σπασουν κάτι, να μην χάσουν τίποτα, να μη κάνουν δουλειές για να μην τα κάνουν όλο το χρόνο και να μην σκουπίσουν για να μην σκορπιστούν τα αγαθά.

Πριν μπουν στο σπίτι ο πατέρας μετά τη λειτουργία και το σπάσιμο του ροδιού έριχνε μπροστά στην πόρτα το κλειδί για να πατήσουν σίδερο τα μέλη της οικογένειας και να είναι σιδερένιοι.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχή χρονιά
ψιλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος
εκκλησιά μετ' Άγιος χρόνος.
Αρχή που βγήκε ο Χριστός
Άγιος και Πνευματικός
στη γη να περπατήσει
και να μας καλοκαρδίσει.

Φώτα

Την παραμονή των Φώτων, τα μικρά Φώτα δηλαδή, το πρωί πηγαίνουν όλοι στην εκκλησία από ένα δοχείο νερό και ένα κερί μέσα για να το ευλογήσει ο παπάς μαζί με τον αγιασμό. Με αυτό, αγιάζουν το σπίτι τους, τα κτήματά τους κι ό,τι άλλο έχουν, ψάλλοντας το απολυτίκιο των Θεοφανείων. Τα παιδιά λένε τα κάλαντα ανήμερα της γιορτής τα ουλόφουτα και πηγαίνουν πάλι στην εκκλησία. Από τον Μεγάλο Αγιασμό πίνουν όσοι έχουν νηστέψει και παίρνουν λίγο μαζί τους, για να τον βάλουν στα εικονίσματα. Μετά τη λειτουργία ο παπάς και ο κόσμος πηγαίνουν στη θάλασσα αν έχει κοντά ή σε δεξαμενή και ρίχνουν μέσα τον Σταυρό, για να αγιαστούν τα νερά. Αυτός που θα τον πιάσει είναι τυχερός και ευλογημένος. Αργότερα μαζί με τον παπά, πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι για να φέρουν την ευλογία του σταυρού. Αυτή την ημέρα που αγιάζουν τα νερά, κρύβονται στη γη και οι καλικάντζαροι περιμένοντας την επόμενη χρονιά να πειράξουν τους ανθρώπους. το Μεγάλο Αγιασμό πρέπει να τον κρατήσουν τρεις μέρες στο σπίτι αλλιώς πρέπει να πάει ο παπάς ντυμένος με τα άμφιά του και τα εξαπτέρυγα για να τον πάρει.

Μεγάλο Αγιασμό έριχναν και στον τάφο του νεκρού που πεθαίνοντας δεν είχε κοινωνήσει για να μη βρυκολακιάσει.

Οι καλικάντζαροι

Σύμφωνα με τις λαϊκές παραδόσεις οι καλικάντζαροι είναι διάφορα δαιμονικά όντα. Τα όντα αυτά παρουσιάζονται στη γη την παραμονή των Χριστουγέννων και βασανίζουν τους ανθρώπους όλο το δωδεκάημερο, μέχρι τα Θεοφάνεια, που αγιάζονται τα νερά. Μπορεί κανείς να ισχυριστεί, ότι εμφανίζονται πριν τη γέννηση του Χριστού (περίοδος που επικρατεί κακό στον κόσμο) και η εξαφάνισή τους γίνεται κατά τα Θεοφάνεια (που συμβολίζουν την εξάλειψη του κακού με τη βάπτισή του Χριστού) και είναι καθαρά συμβολική. Σημαίνει την πάλη του κακού με το καλό και τη νίκη του καλού.

Ο λαός μας πιστεύει ότι οι καλικάντζαροι (που λέγονται και καλικάτασάροι, λυκο-

κάντζαροι, καλιοτζήδες, πλανητάροι, καήδες, παγανά, τσιλι-κρωτά κ.α.) είναι ψηλοί, μαύροι τριχωτοί, αχτένιστοι, με κόκκινα μάτια, δόντια κάπρου, και νύχια μακριά και γαμψά. Είναι κουτσοί ή έχουν τέσσερα πόδια και χέρια πιθήκων. Ζουν όλο το χρόνο κάτω από τη γη και περνάνε τον καιρό τους πελεκώντας τον κορμό του δέντρου που στηρίζει τη γη. Όταν έρθουν τα Χριστούγεννα ανεβαίνουν στην επιφάνεια της γης για να βασανίσουν τους ανθρώπους, αλλά όταν ξανακατεβαίνουν, βρίσκουν το δέντρο της γης ανέγγιχτο γερό και άκοπο και έτσι είναι αναγκασμένοι να αρχίσουν ξανά απ'την αρχή.

Κατά τις ημέρες που βρίσκονται πάνω στη γη πνίγουν τους ανθρώπους που συναντάνε, τους ρίχνουν σε βάραθρο ή τους παίρνουν τη μιλιά. Ακόμα μπαίνουν στα σπίτια και βρωμίζουν τα φαγητά και το νερό των ανθρώπων.

Για να προφυλαχτούν οι άνθρωποι «σταυρώνουν» με αγιασμό τα πορτοπαράθυρα, ώστε να μην μπορούν να μπουν μέσα καλικάντζαροι. Άλλη προφύλαξη είναι να τοποθετήσει η νοικοκυρά πάνω στον πάγκο λουκάνικα, τηγανίτες και χοιρινό κρέας που το υπεραγαπούν.

Όταν φεύγουν οι καλικάντζαροι, μετά τον αγιασμό των νερών, τρέχουν και φωνάζουν μεταξύ τους:

«φύγετε να φύγουμε,
γιατί έφτασε ο παπάς
με την αγιαστούρα του
και με βρεχτούρα του
και η παπαδιά με το θερμό
και με τον αγιασμό»

Αποκριές

Οι αποκριές όπως σε κάθε τόπο έτσι και στη Ελλάδα είναι περίοδος ευθυμίας και γλεντιού. Είναι γνωστό ότι οι αποκριές δεν αποτελούν Χριστιανική γιορτή, αλλά επιβίωση ειδωλολατρικών εθίμων, που η εκκλησία ματαιώς προσπάθησε να εκτοπίσει. Ο Χριστιανός επειδή πριν αρχίσει η Μεγάλη Σαρακοστή, που διαρκεί επτά εβδομάδες, κατά τις οποίες θα πενήσει και θα νηστεύσει αισθάνεται την ανάγκη να διασκεδάσει. «Απόκρεω» είναι το επίσημο και Βυζαντινό όνομα της Αποκριάς και σημαίνει καρναβάλι. Πιθανώς προέρχεται από την απαγόρευση της κρεοφαγίας «κάρνε, βάλε» λατινικά σημαίνει «κρέας έχε γεια». Αλλά και «απόκρεω» σημαίνει την αρχή αποχής στην κατανάλωση κρέατος. Βασικό στοιχείο της Αποκριάς είναι οι μεταμφιέσεις και έξαλλες εκδηλώσεις των ανθρώπων.

Εδώ στη Σάμο τα έθιμα της Αποκριάς που περνάνε από γενιά σε γενιά είναι οι μεταμφιέσεις των ανθρώπων, τα γλέντια, οι τρελλοί χοροί, τα πειράγματα, τα αποκριάτικα τραγούδια, ο Καδής και άλλα.

Παρέες ανθρώπων μεταμφιέζονται με μάσκες στο πρόσωπο και με σκεπασμένο το κεφάλι για να μην τους γνωρίσουν (τα φρατζόλια) γυρίζουν τις νύχτες στα σπίτια και πειράζουν τους ανθρώπους με τολμηρά πειράγματα και αστεία, τους κερνούν κρασί και μεζέδες και μετά συνεχίζουν σε άλλο σπίτι.

Επίσης παρέες συγκεντρώνονται σε σπίτια και σε ταβέρνες και καφενεία και γλεντάνε με αποκριάτικα τραγούδια (οι στίχοι τους έχουν τολμηρό περιεχόμενο), με κρασί και μεζέδες και χορούς όλη νύχτα. Αυτά λέγονται «σουμπάτια».

Την τελευταία Πέμπτη της Αποκριάς που ονομάζεται Τσικνοπέμπτη οι γυναίκες φτιάχνουν τηγανίτες, λουκουμάδες, μπουρέκια και διάφορες πίτες, ψήνουν κρέατα για να τσικνίσουν και γλεντούν με τραγούδια, χορούς και κρασί.

Ένα ακόμη έθιμο έχει τις ρίζες του στην Τουρκοκρατία και αυτό είναι «ο Καδής». Σε μερικά χωριά το έθιμο αυτό συνεχίζεται και σήμερα. Ο γεροντότερος του χωριού ντύ-

νεται Καδής, δηλαδή Τούρκος δικαστής, και συνοδευόμενος από στρατιώτες που είναι μεταμφιεσμένοι νέοι του χωριού και καθισμένος ανάποδα σε ένα γαϊδούρι κατεβαίνει στην πλατεία και στήνει το δικαστήριο. Δικάζει τους συγχωριανούς του για διάφορα παραπτώματα που γνωρίζει ή κατασκευάζει και η τιμωρία είναι ένα ποσό χρημάτων που συγκεντρώνεται μετά από πολλές δίκες και το βράδυ μαζεύονται όλοι στο καφενείο του χωριού και γλεντάνε με τραγούδια, χορούς και κρασί.

Μια άλλη εκδήλωση που ξεκίνησε πριν από πολλά χρόνια και συνεχίζει μέχρι και σήμερα είναι το Καρλοβασίτικο Καρναβάλι που γίνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς. Πολλοί άνθρωποι από το Καρλόβασι αλλά και από όλη την Σάμο καθώς και Σχολεία. Είναι μεταμφιεσμένοι σε ομάδες και αποκριάτικα άρματα κάνουν παρέλαση στο κέντρο της πόλης μέσα σε χορούς, κορδέλες, χαρτοπόλεμο, καραμέλες και σοκολάτες. Την Καθαρά Δευτέρα παλιά όλοι οι άντρες μεθυσμένοι πρωί-πρωί μουντζουρώνονταν με το τηγάκι και γύριζαν στους δρόμους και τραγουδούσαν.

Τώρα ο κόσμος πάει στην εξοχή, πετάει χαρταετό και τρώει λαγάνια, ταραμοσαλάτα και άλλα νηστήσιμα φαγητά. Απ' την Καθαρή Δευτέρα αρχίζει η Σαρακοστή που κρατάει επτά εβδομάδες. Την κυρά-Σαρακοστή την παριστάνουμε με γυναίκα χωρίς στόμα, γιατί νηστεύει, με χέρια σταυρωμένα, γιατί προσεύχεται και με επτά πόδια όσες και οι εβδομάδες της Σαρακοστής.

Επίσης το πρώτο Σάββατο της Αποκριάς ονομάζεται Ψυχοσάββατο, γιατί πιστεύουν πως βγαίνουν οι ψυχές από τους τάφους.

Οι γυναίκες φτιάχνουν κόλυβα για τους νεκρούς και τα μοιράζουν στους ζωντανούς για να συγχωρέσουν τους νεκρούς.

Τ' Αϊ Γιαννιού τ' Κληδον' (24 Ιουνίου)

Την παραμονή της εορτής σε όλους τους δρόμους οι γείτονες μαζεύουν ξηρόκλαδα και ανάβουν φωτιές. Εκεί πάνω ρίχνουν και καίνε τα στεφάνια της Πρωτομαγιάς και τα κλαδιά που έχουν. Ενώ οι φλόγες ανεβαίνουν, άντρες και γυναίκες τρέχουν και τις υπερπηδούν λέγοντας:

«φευγάτι ψύλλ' και κοριοί κι έφτασι ου Αϊ-Γιάνν'ς».

Στη στάχτη που δημιουργείται ψήνουνε ένα σκόρδο και τρώνε από μια σκελίδα για να μην τους πονούν τα κεντρίσματα των σκορπιών.

Την παραμονή της εορτής επίσης «μαζεύουν τον κλήδονα». Αυτή που τον «βάζει» πηγαίνει στην βρύση και φέρνει ένα πήλινο κανάτι γεμάτο αμίλητο νερό. Όταν το φέρει στο σπίτι της, όλες οι φίλες της, ρίχνουν μέσα από ένα ατομικό τους αντικείμενο, όπως δαχτυλίδι, χτενάκι, σκουλαρίκι κ.τ.λ. και το βάζουν σ' ένα μέρος που να βλέπουν τ' άστρα, π.χ. στην ταρατάσα ή στο παράθυρο.

Ανήμερα την εορτή το απόγευμα μαζεύονται όλες οι φίλες (και όσοι νέοι θέλουν) και το ανοίγουν, τραγουδώντας τα παρακάτω δίστιχα:

Ανοίγομε τον κλήδονα με τ' Αϊ-Γιαννιού τη χάρη
και όποια να 'ναι καλορίζικη ας έρθει να το πάρει.

Και πάλι τον ανοίγουμε να βγει και το δικό της,
της καλομοίρας, της ξανθής, να ιδεί το ριζικό της.

Μετά από την απαγγελία κάθε δίστιχου βγάζουν από το κανάτι ένα αντικείμενο και σ' όποιον ανήκει αυτό, αυτόν αφορά και το περιεχόμενο του δίστιχου. Από τα δίστιχα που λέγονται τα πιο πολλά μιλούν για αγάπη. Υπάρχουν όμως και πειραχτικά και πονηρά. Τέτοια δίστιχα είναι τα παρακάτω:

Αρχισι γλώσσα μ' αρχισι, κι χείλη μου πηρέτα,
κι συ καημένη μου καρδιά όσα κι αν ξέρεις πέτα.

Αναστενάζω και πονώ και μέσα μου βράζει ο πόνος
και όποιος μας εχώρισε να μην τον εύρει χρόνος.

Αυτό το ωχ δεν το ξερα ποτέ να το φωνάζω
και τώρα δεν περνά στιγμή να μην αναστενάζω.

Τύχη σκληρή, τύχη κακιά, τύχη καταραμένη
όλο τον κλοσμο ευτυχείς, σε με δυστυχισμένη.

Αντίστι να πηγαίνουμι, αντίστι να διαβούμι
να πάμι σ' άλλη γειτονιά όπου μας καρτιρούνι.

Τι θαρρείς πως είσι συ; Και τι 'νι κανατιάσου;
Χίλιες χιλιάδες κόνιδες σέρνι' η βρακοθηλιά σου.

Ανοίξετε τον κλήδονα να βγει χαριτωμένη,
να βγει η ψ'λη μι τα μαλλιά σα νύφη στολισμένη.

Η γυναίκα είναι πλοίο μ' υψουμένο το πανί
και ο άντρας εις το μέσον ισχυρώς κωπηλατεί.

Τι στρίβεις το μουστάκι σου το κάνεις σαν αγκίστρι
δεν το καταδεχόμαστε στο γαϊδαρο καπίστρι.

Ανάμεσα στα φρύδια σου μαλώνουν δυό γαϊδάροι
κι ένας τραβάει το σκοινί κι ο άλλος το σαμάρι.

Αν μάθ' οσκύλος γράμματα κι γάτα να διαβάζει
τότε κι εσύ θα παντρευτείς να κάνει ο κόσμος χάζι.

Τι έκαμα της μάνα σου κι όπου με ιδεί με βρίζει
στο μακελειό να την ιδώ σα σκύλα να γαυγίζει.

Μήπως θαρρείς πως σ' αγαπώ γυναίκα να σε πάρω
δερμάτι μου χρειάζεται και θέλω να σε γδάρω.

Ανέβα πάνω στο βουνό και στήσε δυο τσατάλια
και κρέμασε τα μούτρα σου σκιάχτρο για τα τσακάλια.

Απ' όλα του προσώπου σου η μύτη σου μ' αρέσει
που ειν' σα το γουδόχερο και κρέμεται να πέσει.

Τα δόντια σου ταιριάζουνε παλούκια στην αυλή μας
να δένουμε το γαϊδαρο να τρώει τη βοσκή μας.

Η μάνα σου η αγγουριά κι ο κύρης σου τ' αγγούρι
εκάτσανε και κάνανε εσένα τον καμπούρη.

Η μύτη σου η καμπουρωτή τα γάτινά σου μάτια

τα δόντια σου τα σουβλερά με κάνανε κομμάτια.

Άσπρη είσαι σαν τον φούρνο μας και σαν το μαγειριό μας
μελαχρινή και νόστιμη ωσάν τον γαϊδαρό μας.

Τα μάτια σου είναι σαν αυγά, η μύτη σαν αγκίστρι
σένα σου πρέπει μάτια μου σαμάρι και καπίστρι.

Μωρή κουρκούτ' ανάλατη και φάβα τσικνωμένη
κι απόπλυμα του καναβιού κανέννας δεν σε θέλει;

Μαρή τσουκάλα λιγδερή τηγάνι δίχως χέρι
άλειψε το τραγούδι σου με σκόρδο και πιπέρι.

Εφύρασε η θάλασσα και βγήκαν οι καβούροι
συχαίνομαι να τη θωρώ τη μαλλιαρή σου μούρη.

Στο δρόμο όπου πήγαινα συνάντησα γαϊδούρι
και το καλοστοχάστηκα πως σου μοιαζε στη μούρη.

Μωρή στραβή πινακωτή στραβά είναι τα ψωμιά σου
ανάσκελα να σε θωρώ δεν έρχομαι κοντά σου.

Είδα μαύρα γρούνια είδα κι ψαρά
μα σαν εσένα γρούνα δεν είδα πουθενά.

Σαν βάλ' ου βάτραχους βρακί κι αχιλώνα μπούστο
τότι κι συ θα παντρευτείς να κάν' ου κόσμους γούστο.

Ω να χαρείς τα δόντια σου πόχουν τις χαραμάδες
και μπαινοβγαίνουν ποντικοί και παίζουν τις τσαμάδες.

Σαν αηδονάκι που λαλεί Μάη και καλοκαίρι
είναι αυτός που διάλεξες και που θα κάνεις ταίρι.

Κυπαρισσάκι μου ψηλό με το σταυρό στη μέση
όποιος μου πει να σ' αρνηθώ το στόμα του να πέσει.

Ήθελα να 'μουν δάκρυ σου να ζω μες τη ματιά σου
θέλεις δεν θες να βρίσκομαι εγώ πάντα κοντά σου.

Και τώρα που τελειώσαμε τις ρίμες του κληδόνου
καλέστε μας στο γάμο σας να πούμε και του χρόνου.

Αφού βγει και το τελευταίο αντικείμενο από το κανάτι, βάζουν τα κορίτσια μια μπου-
κιά νερό στο στόμα τους από το κανάτι και βγαίνουν στα δίστρατα κι αφουγκράζονται.
Όποιο όνομα ακούσουν αυτό θα είναι και το όνομα του γαμπρού.

Ακόμα οι ανύπαντρες κοπέλες βάζανε αλάτι πάνω σε τρία φύλλα συκιάς δίνοντάς
τους ανδρικά ονόματα. Τα 'φήνανε το βράδυ και το πρωί τρέχανε να δούνε πιο φύλλο
θα ήτανε στην καλύτερη κατάσταση. Άμα θυμόταν ποιο όνομα είχαν δώσει σε εκείνο

το φύλλο τότε γνώριζαν ποιο αγόρι θα γίνει ο άντρας τους.

Πήγαιναν στις δώδεκα το μεσημέρι σ' ένα πηγάδι και με τον καθρέφτη προσπαθούσαν να δουν στο νερό του πηγαδιού τι γράμμα σχηματίζονταν κι απ' αυτό θα άρχιζε το όνομα του γαμπρού. Έπαιρναν αμίλητο νερό και έχυναν μέσα μολύβι και από τα σχήματα που θα έπαιρνε το μολύβι καταλάβαιναν το επάγγελμα του γαμπρού.

Πασχαλινά Έθιμα

Το Σάββατο του Λαζάρου τώρα οι φούρνοι και παλιότερα οι νοικοκυρές ετοιμάζαν τα λαζαράκια, δηλαδή κουλουράκια σε σχήμα ανθρώπου, τους έβαζαν δυο ρεβύθια για μάτια με τα χέρια σταυρωμένα.

Τα παιδιά παλιά κρατώντας τα λαζαράκια τραγουδούσαν:

- Λάζαρε Λαζαρωτέ
- έλα πες μου εκεί τί είδες
- εις τον Άδη που επήγες;
- Είδα πόνους είδα φόβους
- είδα βάσανα και τρόμους.

Την Κυριακή των Βαΐων κάθε νιόπαντρη κοπέλα έπρεπε να ετοιμάσει ένα πανέρι με βάγια (δάφνες) να το στολίζει με μπρίλες (σα χρυσή κλωστή) και να το πάει στην εκκλησία. Τώρα κάποιος κόβει βάγια τα πηγαίνει στην εκκλησία τα κάνουν μικρά ματσάκια και τα μοιράζουν στους πιστούς. Παλιά ο παπάς σκορπούσε τα βάγια στην εκκλησία.

Τη Κυριακή των Βαΐων τραγουδούσαν:

Βάγια βάγια των βαγιών
τρώνε ψάρι και κολιόν
και την άλλη Κυριακή
τρώνε το ψητό αρνί.

Τη Μεγάλη Τετάρτη οι νοικοκυρές ετοιμάζουν τα πασχαλινά κουλουράκια.

Την Μεγάλη Πέμπτη το πρωί βάφουν τα κόκκινα αυγά και το βράδυ μετά από τα δώδεκα Ευαγγέλια «ξενυχτούν» το Χριστό και στολίζουν τον Επιτάφιο.

Οι γιαγιάδες θυμούνται τα πασχαλινά κάλαντα που όμως εμείς σήμερα δεν τα λέμε:

Σήμερα μαύρος ουρανός
σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα όλα θλίβονται
και τα βουνά λυπούνται.
Σήμερα έβαλαν βουλή
οι άνομοι Εβραίοι
για να σταυρώσουν το Χριστό
των πάντων Βασιλέα.

Επίσης παλιά για την Μεγάλη Εβδομάδα έλεγαν:

Μεγάλη Δευτέρα, μεγάλη μαχαίρα
Μεγάλη Τρίτη, ο Χριστός εκρίθη
Μεγάλη Τετάρτη, ο Χριστός επιάστη
Μεγάλη Πέμπτη, ο Χριστός παιδεύτη
Μεγάλη Παρασκευή, κλάματα και οδυρμοί
Μεγάλο Σάββατο, Χριστός στον τάφο
Μεγάλη Κυριακή, τρώνε το ψητό αρνί.

και μπαμ και μπουμ σαδώ σακεί.

Τη Μεγάλη Παρασκευή το βράδυ όλοι οι Επιτάφιοι βγαίνουν περιφορά οι νέοι ψέλνουν τα εγκώμια και στο Καρλόβασι συναντούνται στο ηρώο, γίνεται δέηση και κάθε ενορία φεύγει για την εκκλησία της.

Σε μερικά χωριά συνηθίζουν τη Μεγάλη Πέμπτη το βράδυ να ετοιμάζουν τον Ιούδα, δηλαδή παίρνουν ένα παντελόνι, ένα πουκάμισο και τα γεμίζουν άχυρα και για κεφάλι, βάζουν μια κολοκύθα. Την Μεγάλη Παρασκευή τον κρεμούν από το καμπαναριό της Εκκλησίας. Στο Μαραθόκαμπο προσπαθούσε η μία ενορία να κλέψει τον Ιούδα της άλλης ενορίας και όταν τα καταφέρνανε τον κρεμούσε πλάι στον δικό της και έγραφε πάνω σ'ένα μεγάλο χαρτόνι «λάφυρο από την τάδε ενορία» ήταν δε πολύ υποτιμητικό για την ενορία να της κλέψουν τον Ιούδα.

Τη Μεγάλη Παρασκευή δεν τρώμε λάδι ούτε βάζουμε κατσαρόλα στη φωτιά. Μάλιστα συνηθίζεται να τρώμε φύλλα μαρουλιού αφού τα βουτήξουμε στο ξύδι σε ανάμνηση του «όξους» που έδωσαν οι Εβραίοι στο Χριστό όταν ήταν στο Σταυρό. Επίσης ο Επιτάφιος μετά την περιφορά πρίν μπει στην εκκλησία μέσα τον στήνουν μπροστά στην κύρια πόρτα της εκκλησίας και ο κόσμος περνάει από κάτω για να ευλογηθεί.

Το Μεγάλο Σάββατο ο νονός θα αγοράσει στο βαφτηστήρι του λαμπάδα κι αν θέλει ρούχα και παπούτσια. Μετά την πρωινή λειτουργία ντύνουν την εκκλησία στα κόκκινα. Παλιά σε μερικά χωριά μόλις ο παπάς έβγαине απ'την Ωραία Πύλη κρατώντας την εικόνα της Αναστάσεως και άρχιζε να ψέλνει «ανάστα ο Θεός κρίνων την γην» οι επίτροποι έβγαζαν αμέσως τις μαύρες κορδέλες που ήταν στολισμένη η εκκλησία και έβαζαν κόκκινες και πετούσαν καταγής ανθισμένες λαμπρίτσες (φυτά με μωβ αρωματικά λουλούδια) και μοσχομύριζε η εκκλησία.

Την νύχτα της Ανάστασης μόλις ο παπάς διαβάσει το Ευαγγέλιο και ψάλει το Χριστός Ανέστη, πέφτουν τόσα βεγγαλικά που γίνεται η νύχτα μέρα. Με το φως της λαμπάδας οι μητέρες βγάζουν το «Μάρτη» από το χέρι των παιδιών και τον καίνε. Ο παπάς στο τέλος της λειτουργίας μαζί με το αντίδωρο χαρίζει στους πιστούς και ένα κόκκινο αυγό.

Στην ενορία μας, στον Άγιο Νικόλαο, ο παπάς μετά το Ευαγγέλιο της Ανάστασης και πρίν μπει στην εκκλησία του κλείνουν τις πόρτες κι αυτός φωνάζει με βροντερή φωνή «Άρατε Πύλας» και χτυπάει με δύναμη τις πόρτες. Ο ψάλτης από μέσα δεν ανοίγει και τον ρωτάει «τίς εστίν ο βασιλεύς της δόξης;». Την τρίτη φορά ο παπάς δίνει μια σπρωξιά στην πόρτα και μπαίνει μέσα αφού πει «Κύριος κραταιός και δυνατός, ούτος εστίν ο Βασιλεύς της δόξης».

Τη νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου φεύγοντας ο κόσμος από την εκκλησία παίρνει «το Άγιο φως» μέσα σε φαναράκια και το φέρνει στο σπίτι του για να ανάψει το καντήλι του και να το κρατήσει ακοίμητο για σαράντα ημέρες. Μετά τρώει μαγειρίτσα και τσουγκρίζει κόκκινα αυγά.

Την Κυριακή του Πάσχα γίνεται ο Εσπερινός της Αγάπης και περιφορά της Ανάστασης στους δρόμους του χωριού.

Στον Μαραθόκαμπο εκείνη τη μέρα θαρρείς και γίνεται πόλεμος. Οι ενορίες έχουν κάνει έξω από το χωριό μετερίζια και όταν δοθεί το σύνθημα νομίζεις και γίνεται κανονικός πόλεμος. Όποια ενορία ρίξει τα περισσότερα «πυρομαχικά» είναι η νικήτρια. Γι αυτό το σκοπό όλο το χρόνο οι νέοι κάθε ενορίας συγκεντρώνουν χρήματα. Ευτυχώς δεν έχει γίνει ατύχημα ή δυστύχημα. Το ίδιο γίνεται και στην Λέκκα αλλά την Τρίτη της Λαμπρής.

Πρίν από τον Εσπερινό της Αγάπης φουρνίζουν τα γεμιστά κατσίκια, σφραγίζουν τους φούρνους και ρίχνουν τουφεκιές. Εμείς εδώ στη Σάμο δεν σουβλίζουμε τα κατσίκια αλλά τα γεμίζουμε ανακατεύοντας τα εντόσθια με ρύζι, φρέσκα κρεμμύδια, μάραθο και ντόπια μυζήθρα. Είναι πραγματικά πεντανόστιμο φαγητό.

Τώρα, στα χρόνια μας, μετά το φαγοπότι ο κόσμος τρέχει να ξαπλώσει στο κρεβάτι να ξεκουραστεί. Πιο παλιά στα χρόνια των γιαγιάδων μας οι κοπέλες και τ'αγόρια μαζεύονταν στις σαν'δόκλες. Έφτιαχναν με χοντρά σχοινιά κι ένα μεγάλο ξύλο πλατύ, κούνιες για να κάθονται τα κορίτσια κστα κλωνάρια του πλάτανου του χωριού.

Κάθονταν στο ξύλο δύο ή τρία κορίτσια και όρθιοι στις άκρες δύο νεαροί που λυγώντας τα πόδια τους έδιναν ώθηση στην κούνια και τραγουδούσαν τραγούδια αγάπης. Εκεί φυσικά ήταν και το νυφοπάζαρο του χωριού.

Την πρώτη του Μάρτη οι μητέρες στρίβουν άσπρη και κόκκινη κλωστή και τη βάζουν στον καρπό του αριστερού χεριού σα βραχιολάκι για να μη μαυρίσει τα παιδιά ο ήλιος.

Την Πρωτομαγιά όλος ο κόσμος βγαίνει στην εξοχή για να πιάσει τον Μάη, δηλαδή να μαζέψει αγριολούλουδα, να φτιάξει στεφάνι και μαζί μ'ένα σκόρδο να το κρεμάσουν στην εξώπορτα του σπιτιού.

Της Αναλήψεως την παραμονή κολλούν στις εξώπορτες ή στα παράθυρα τρία κεράκια αναμμένα για να βλέπει ο Χριστός που θ'ανέβει στους Ουρανούς.

Τον Δεκαπενταύγουστο όποια εκκλησία έχει το όνομα της Παναγίας ετοιμάζει Επιτάφιο, κάνει περιφορά και λένε εγκώμια όπως τη Μεγάλη Παρασκευή.

Του Αγίου Φανουρίου οι γυναίκες που έχουν ζητήσει κάτι από τον Άγιο Φανούριο κάνουν φανουρόπιτα δηλαδή γλυκιά πίτα και τη μοιράζουν στο τέλος της λειτουργίας, αφού προηγουμένως την ευλογήσει ο παπάς.

Του Αη-Γιαννιού του Θερμαστή δεν τρώνε λάδι και παλιότερα που η θερμασιά (ελονοσία) θέριζε τον κόσμο οι γυναίκες συνήθιζαν να πηγαίνουν ξυπόλητες στην εκκλησία.

Στην εορτή των Αρχαγγέλων Γαβριήλ και Μιχαήλ σε μερικά χωριά της Σάμου παλιότερα δεν έγραφαν εκείνη την ημέρα, γιατί οι Αρχάγγελοι έγραφαν τα ονόματα όσων θα πέθαιναν μες τη χρονιά.

Στη γιορτή της Αγίας Βαρβάρας έλεγαν:

Η Αγία Βαρβάρα βαρβαρώνει (παγώνει)

ο Αη-Σάββας σαβανών'

κι ου Αη-Νικόλας σκάβ'κι χών'.

Του Αγίου Νικολάου στην ενορία μας την παραμονή της γιορτής του Αγίου σχεδόν όλα τα παιδιά του Σχολείου ντύνονται παπαδάκια, φορούν στεφανάκια στο κεφάλι και κρατώντας φαναράκια παίρνουν μέρος στην περιφορά της εικόνας του Αγίου.

Από την γιορτή του Αγίου Αντωνίου αρχίζουν τα αποκριάτικα γλέντια εξού και το δίστιχο:

Απ'τ'Αι-΄Ντωνιού και πέρα

δωσ' του φουστανιού σ'αέρα

Στη γιορτή του Αγίου Συμεών στις δύο Φεβρουαρίου οι έγκυες προσέχουν να μην σημαδέσουν το σώμα τους για να μη βγει το παιδί σημαδεμένο.

Έθιμα της Γέννησης

Παλιότερα όταν μια γυναίκα έμενε έγκυος δεν το έλεγε για να μην βγει το παιδί κλασιάρικο.

Στη γιορτή του Αγίου Συμεών δεν έκανε δουλειά για να μη βγει το παιδί σημαδεμένο. Όταν ήταν να «σαλευτεί» έριχνε μια ματιά στον πιο καλωσυνάτο της οικογένειας για να του μοιάσει.

Όταν γεννούσε η γυναίκα αμέσως ο παπάς πήγαινε στο σπίτι και της διάβαζε την ευχή. Η λεχώνα δεν έπρεπε να βγει έξω για σαράντα ημέρες και τις πάνες και τα ρούχα του παιδιού δεν έπρεπε να βλέπει το φεγγάρι.

Επίσης αν το παιδί γεννιούνταν με προσωπίδα, δηλαδή κομμάτια από τον υμένα, το

θεωρούσαν πολύ τυχερό.

Την τρίτη μέρα «έλουζαν» το μωρό και ήταν κάτι σα γιορτή στο σπίτι.

Έθιμα του Γάμου

Παλιά οι γάμοι γίνονταν συνήθως από συνοικέσια και πριν απ' αυτόν γίνονταν τα σάζματα, συναντιούνταν δηλαδή οι γονείς των μελλονύμφων και έκαναν τις διαπραγματεύσεις.

Η κοπέλα η αρραβωνιασμένη λεγόταν αρμαστή και ο γαμπρός αρμαστός. Πριν γίνει ο γάμος γίνονταν η ανιγκλαβή δηλαδή το προικοσύμφωνο.

Τρεις μέρες πριν το γάμο στόλιζαν ένα μεγάλο ωραίο δίσκο με σεμέν και πολλές μπρίλες, έβαζαν κομμάτια από κουλούρες και τα μοίραζαν στα σπίτια. Αυτό ήταν το κάλεσμα στο γάμο.

Οι γάμοι πολλές φορές εκτός από την εκκλησία γίνονταν και στα σπίτια. Γάμοι δεν γίνονταν ημέρα Τρίτη και τον Μάη μήνα, γιατί έλεγαν ότι αυτό το μήνα παντρεύονται οι γαιδάροι.

Το γλέντι του γάμου κρατούσε από τρεις έως οχτώ ημέρες.

Μια ολόκληρη χρονιά οι μαθητές της Ε΄τάξης Δημοτικού Σχολείου Όρμου Καρλοβάσου δούλεψαν υπό την επίβλεψη και την καθοδήγηση της δασκάλας τους κ. Ματίνας Κυλουκιώτου-Σπυριδώνη και το αποτέλεσμα ήταν εξαιρετικό.

Οι μαθητές της Ε΄τάξης:

Ζερβός Τριαντάφυλλος
Ζαφείρης Θεόδωρος
Χατζή Ελένη
Χριστινίδης Οδυσσέας
Μαστρογιάννης Δημήτριος
Μαρινάκης Παναγιώτης
Καλατζής Δημήτρης
Χριστοδούλου Αναστασία
Παπαδάκης Γιώργος
Νικολάου Εμμανουήλ
Κυριάκης Ιωάννης
Τσακίρης Δημήτρης
Κοντοριάνος Θωμάς
Παπαργυρίου Φωτεινή
Λίνκωφ Άννα-Μαρία
Σκοδριάνος Γιώργος
Αποστόλου Βαλάντη
Κατσαμπάς Εμμανουήλ
Τσακίρης Δημήτρης
Σκρίνου Μαριάννα
Δεμερτζόγλου Θάλεια
Βακάκη Στέλλα
Μισύρη Σταματία
Χαριλάου Βαλεντίνα
Βαλαβάνης Εμμανουήλ

ΘΕΜΑ: «Μαθαίνω να κυκλοφορώ»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Χατζηαγοράκη Σοφία
Τάξη Β΄

1. Κριτήρια επιλογής του θέματος

- Η αύξηση της κυκλοφορίας στην περιοχή του σχολείου μας.
- Η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε ζητήματα κυκλοφοριακής αγωγής μετά από μια σύντομη επίσκεψη της τροχαίας.
- Σχετικό κεφάλαιο του μαθήματος “Εμείς και ο κόσμος”, Β΄ τάξης: “Κίνδυνοι και προφυλάξεις”.

2. Στόχοι

- Να διεγερθεί το ενδιαφέρον των παιδιών πάνω στην κυκλοφοριακή αγωγή.
- Να μάθουν να κυκλοφορούν με σχετική ασφάλεια.
- Να γνωρίσουν και να συνειδητοποιήσουν τα προβλήματα της κυκλοφορίας.
- Να κατανοήσουν από μικρή ηλικία τη σημαντικότητα της σωστής κυκλοφοριακής συμπεριφοράς, τώρα σαν πεζοί και αργότερα ως οδηγοί αυτοκινήτων.
- Να μάθουν να ξεχωρίζουν βασικά σήματα της τροχαίας.

3. Δραστηριότητες.

- Θεωρήθηκε σωστό να ξεκινήσουμε, με μια έρευνα για να δούμε, πόσα παιδιά ή οι γονείς τους έχουν εμπλακεί σε ατύχημα. Γι’ αυτό το λόγο δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο, που συμπληρώθηκε από τα παιδιά.
- Μετά από πρόσκλησή μας, μας επισκέφθηκε ο υπεύθυνος της τροχαίας και έκανε ενημέρωση για την κυκλοφοριακή αγωγή στους μικρούς μαθητές.
- Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα δόθηκε ένα όνομα που διάλεξαν μόνο τους.
- Βγήκαμε μαζί και σχεδιάσαμε τους δρόμους και τα σήματα που υπάρχουν στην περιοχή μας, (γύρω από το σχολείο).
- Έγινε προβολή βιντεοταινίας με θέμα, την ασφαλή κυκλοφορία των μικρών μαθητών, αλλά και τους κινδύνους που εγκυμονεί το παιγνίδι στους δρόμους.
- Τα παιδιά διατύπωσαν τα συμπεράσματά τους για το πως πρέπει να κυκλοφορούν ως πεζοί, οδηγοί ποδηλάτων, επιβάτες λεωφορείων, αλλά και αυτοκινήτων.
- Διηγήθηκαν προσωπικές τους εμπειρίες, τις οποίες πολλές φορές εξέφρασαν με θεατρικό παιγνίδι αυτοσχεδιάζοντας και προσπάθησαν να ερμηνεύσουν σήματα που συνάντησαν στους δρόμους.
- Τα παιδιά εργάστηκαν ομαδικά. Έφεραν πληροφορίες για την κυκλοφοριακή αγωγή, ζωγράφισαν κι έκοψαν σήματα κι έφτιαξαν μια μακέτα.
- Στο τέλος τους δόθηκε ένα μικρό ερωτηματολόγιο με βασικά σήματα που συναντούν τακτικά στους δρόμους για να απαντήσουν.

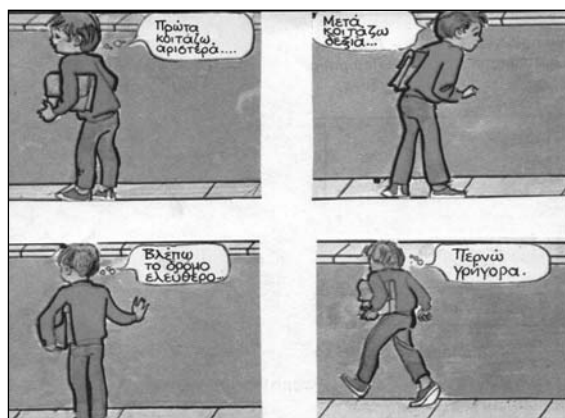
4. Διάρκεια προγράμματος

Διάρκεια υλοποίησης προγράμματος -4- μήνες.
Έναρξη: 1-12-2003 και λήξη 31-03-2004.

5. Εμπειρίες που απέκόμισαν

- Τα παιδιά οργανώθηκαν σε ομάδες, συνεργάστηκαν, μοιράστηκαν τις ιδέες τους, τις γνώσεις τους, ανέπτυξαν το αίσθημα της υπευθυνότητας.

- Εθίστηκαν στην παρατήρηση, με τις μικρές εξορμήσεις και έμαθαν να διατυπώνουν τις παρατηρήσεις τους.
- Με τη δημιουργία της μακέτας και της ζωγραφιάς, τα παιδιά ανέπτυξαν τις δεξιότητές τους, εξέφρασαν τον εσωτερικό τους κόσμο, ψυχαγωγήθηκαν, αυτοσχεδίασαν κατά την παρουσίαση των προσωπικών τους εμπειριών, παρουσιάζοντάς τους σε θεατρικό παιχνίδι.
- Η απόκτηση γνώσεων πάνω στην κυκλοφοριακή αγωγή θα τους βοηθήσει να κυκλοφορούν ασφαλέστερα.

Κυκλοφορώ στο δρόμο. Ξεκινάω νωρίς για το σχολείο, για να μη βιάζομαι.

- Όταν θέλω να διασχίσω ένα δρόμο με ασφάλεια, περνάω μόνο από τα σημεία που υπάρχουν διαβάσεις και μόνο όταν το φανάρι ανάψει πράσινο για τους πεζούς.
- Αν δεν υπάρχουν, ούτε φανάρια ούτε διαβάσεις στο δρόμο, ελέγχω με προσοχή, πρώτα αριστερά, μετά δεξιά και όταν ο δρόμος είναι ελεύθερος, περνάω απέναντι γρήγορα, ποτέ όμως τρέχοντας.
- Βαδίζω πάντα στο πεζοδρόμιο και όταν δεν υπάρχει βαδίζω πάντα στην αριστερή πλευρά του δρόμου για να προσέχω τα αυτοκίνητα που έρχονται προς το μέρος μου.
- Όταν είμαστε πολλοί πεζοί, βαδίζουμε ο ένας πίσω από τον άλλο.
- Δεν βγαίνουμε ποτέ στο δρόμο, ανάμεσα από παρκαρισμένα αυτοκίνητα.
- Όταν κυκλοφορούμε τη νύχτα φοράμε πάντα ανοιχτόχρωμα ρούχα, για να μας βλέπουν οι οδηγοί.
- Όταν συνοδεύουμε μικρά παιδιά, τα κρατάμε πάντοτε από το χέρι και πάντοτε από τη μέσα πλευρά του πεζοδρομίου.
- Δεν αστελευόμαστε με τους φίλους μας, ούτε κάνουμε πλάκες σπρώχνοντάς τους στο δρόμο, γιατί είναι επικίνδυνο.
- Δεν παίζουμε ποτέ στο δρόμο.

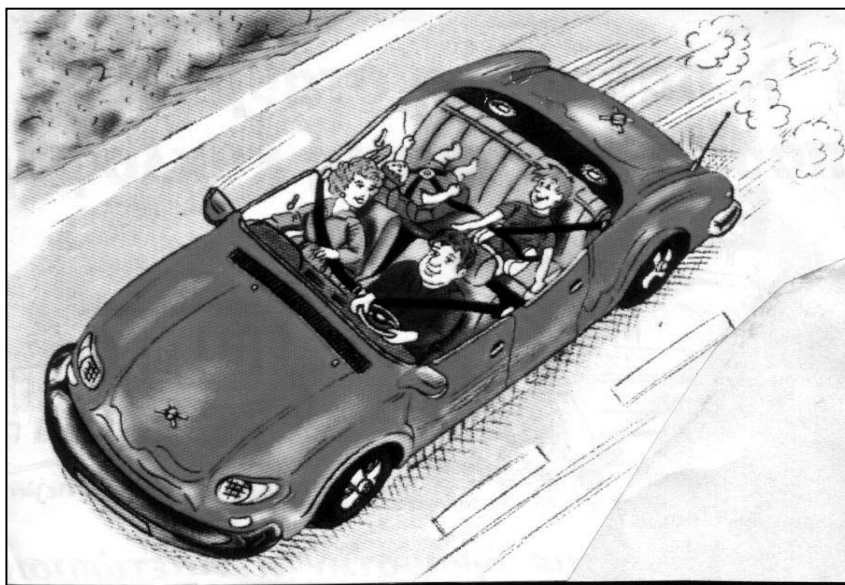

Εγώ και το ποδήλατό μου

- Πριν ξεκινήσω ελέγχω αν το ποδήλατό μου είναι σε καλή κατάσταση (φρένα – λάστιχα – φώτα μπρος και πίσω – ανακλαστήρες).
- Κρατάω με τα δυο χέρια μου το τιμόνι, εκτός αν πρόκειται να κάνω σήμα για στροφή αριστερά ή δεξιά.
- Όταν κυκλοφορώ με άλλους ποδηλάτες, οδηγούμε ο ένας πίσω από τον άλλον.
- Ελέγχω πίσω μου πριν να στρίψω, σταματήσω ή προσπεράσω άλλο όχημα.
- Δίνω προτεραιότητα στους πεζούς.
- Δεν οδηγώ ποτέ κρατημένος από άλλο όχημα.

Δεν ξεχνώ

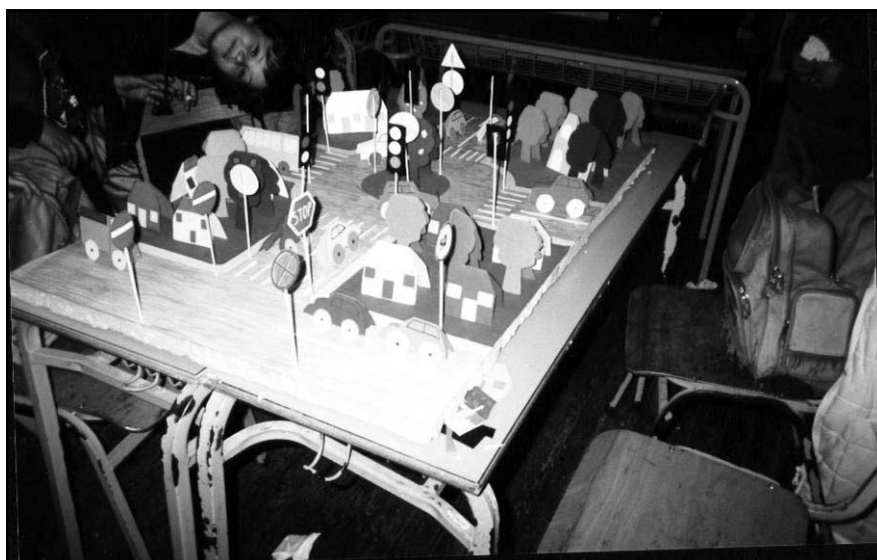
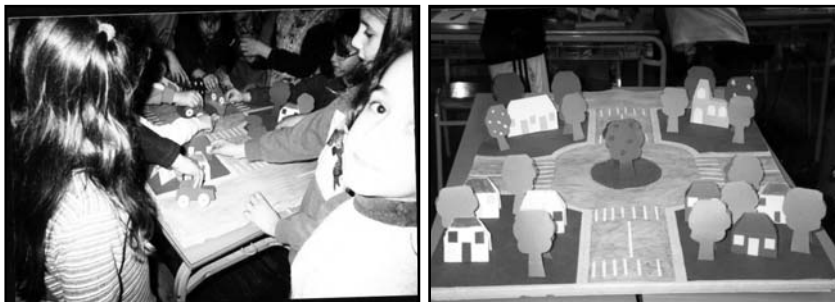
- Δεν οδηγώ στο πεζοδρόμιο.
- Δεν ακούω ράδιο – γουόκμαν.
- Ποτέ δε μεταφέρω άλλον με το ποδήλατό μου.
- Προσέχω και συμμορφώνομαι, στα σήματα και στα φανάρια.

Εγώ σαν επιβάτης

- Μπαίνω και βγαίνω από το αυτοκίνητο, από την πόρτα που βρίσκεται από την πλευρά του πεζοδρομίου.
- Κάθομαι πάντα στο πίσω κάθισμα και φοράω πάντοτε τη ζώνη ασφαλείας.
- Δεν βγάζω το κεφάλι ή τα χέρια μου έξω από το παράθυρο και δεν πετάω σκουπίδια έξω από το αυτοκίνητο.
- Όταν περιμένω το λεωφορείο στη στάση, στέκομαι πάντα πάνω στο πεζοδρόμιο.
- Όταν έρθει το λεωφορείο, περιμένω πρώτα να κατεβούν οι επιβάτες και μετά ανεβαίνω με προσοχή.
- Κάθομαι στη θέση μου και δεν σηκώνομαι σε όλη τη διαδρομή.
- Όταν κατεβώ από το λεωφορείο περιμένω πρώτα να φύγει και μετά περνώ με προσοχή απέναντι.

Ολοκλήρωση της μακέτας από τα παιδιά.

Η μακέτα ολοκληρώθηκε.

Τα παιδιά χαρούμενα μπροστά στη δημιουργία τους.

ΘΕΜΑ: «Γυρίζουμε το χρόνο πίσω»
8^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΙΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Βιτέλλα Μαρία
Τάξη Γ΄

Μετά από ανοιχτή συζήτηση στην τάξη όπου μέσα από προτάσεις και εκδηλώσεις ενδιαφέροντος των μαθητών για την ιστορική γραμμή του χρόνου που ξεκινά από το παρόν και προχωρά στο παρελθόν προέκυψε και η ευρύτερη εννοιολογική προοπτική του σχεδίου εργασίας. Αυτή αφορά την έννοια της χρονικής συνέχειας όπου παρελθόν και παρόν αλληλοκαθορίζονται.

Ανάλυση του θέματος σε επιμέρους διαστάσεις:

Με αφετηρία την έννοια της χρονικής συνέχειας οι μαθητές έρχονται σε επαφή όχι μόνο με τα απομεινάρια του παρελθόντος αλλά και με τα στοιχεία και τα προβλήματα που χαρακτηρίζουν το παρόν του τόπου. Οι μαθητές προσδιορίζουν πρώτα το χώρο που θα κινηθούν και τη χρονική περίοδο που θα ασχοληθούν.

Συνδέουν το θέμα και το περιεχόμενό του με μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος (Γλώσσα, Μετέτη περιβάλλοντος, Ιστορία, Θρησκευτικά, Μαθηματικά). Καταλήγουν στις κύριες διαστάσεις του θέματος καθεμιά από τις οποίες μπορεί να αναλυθεί σε δευτερεύουσες διαστάσεις.

Κύριες διαστάσεις:

- Υλικός βίος
- Επαγγελματικός βίος
- Κοινωνικός βίος
- Πνευματικός βίος

Δευτερεύουσες διαστάσεις:

- Κατοικία, οικοδομική, έπιπλα, σκεύη, ενδυμασία, καλλωπισμός, τροφές.
- Γεωργία, Αμπελουργία, Ελαιοκομία Μελισσοκομία, Κυνήγι, βιοτεχνία.
- Γέννηση, παιδική ηλικία, γάμος, θάνατος.
- Λαϊκή πίστη και λατρεία, έθιμα του λαϊκού εορτολογίου, μαγεία, λαϊκή ιατρική, αστρολογία, μετεωρολογία, δημώδης ποίηση, μουσική, χοροί, μύθοι, παραδόσεις, παροιμίες, αινίγματα, λογοπαίγνια.

Επιμερισμός διαστάσεων σε ομάδες και καθορισμός ενδο-ομαδικής συνεργασίας:

Το σύνολο των μαθητών χωρίστηκε σε τέσσερις ομάδες. Οι ομάδες οργανώθηκαν με ανομοιογενή τρόπο. Οι ρόλοι που αποδόθηκαν ήταν αυτοί του συντονιστή, του βοηθού συντονιστή, του γραμματέα και του παρατηρητή.

Εξηγήθηκε στους μαθητές ότι οι ρόλοι είναι ισότιμοι και είναι δυνατό να εναλλάσσονται μετά από συζήτηση και συμφωνία μεταξύ των μελών της ομάδας. Γνωστοποιείται στους μαθητές ότι σκοπός της ομάδας είναι η συνεργασία σε επιμέρους θέματα που αναλαμβάνονται με στόχο τη σύνθεση και παρουσίαση του συνολικού σχεδίου εργασίας με σύμπραξη όλων των ομάδων της τάξης.

Σκοπός:

Να ανακαλύψουν οι μαθητές το παρελθόν της περιοχής που ζουν, να οραματιστούν το μέλλον του και να ενεργοποιηθούν στο παρόν ως πολίτες αυτού του τόπου με όσο το δυνατόν περισσότερο βιωματικό, ευχάριστο και ελκυστικό τρόπο.

Διαδικαστικοί στόχοι:

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων ενδο-ομαδικής και δι-ομαδικής συνεργασίας.
- Ενεργός ένταξη στη λειτουργία της ομάδας.
- Ανάπτυξη αισθήματος πρωτοβουλίας και ευθύνης για τις ομαδικές και ατομικές επι-

λογές.

Να μάθουν πώς να μαθαίνουν.

Στόχοι περιεχομένου:

1. Να κατανοήσουν τη χρονική απόσταση αλλά και τη χρονική συνέχεια ανάμεσα στα γεγονότα παρόντος και παρελθόντος στην ιστορία ενός τόπου.
2. Να εκτιμούν την πολιτισμική προσφορά του τόπου που ζουν.
3. Να ξεχωρίσουν από τα δημιουργήματα της προηγούμενης γενιάς αυτά που έχουν στοιχεία πολιτισμικής κληρονομιάς και να υιοθετούν μεθόδους που θα τα προστατεύσουν και θα τα διασφαλίσουν για τις επόμενες γενιές.
4. Να ανακαλύπτουν την κυρίαρχη ιδεολογία παλιότερων εποχών έτσι όπως διακρίνεται από την αρχιτεκτονική παλιότερων κτιρίων. Να σχεδιάζουν και να οργανώνουν επισκέψεις σε χώρους από τους οποίους μπορούν να αντλήσουν γνώσεις για το παρελθόν του τόπου τους.
5. Να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να επεξεργάζονται ερωτηματολόγια,, να παίρνουν συνεντεύξεις, να συλλέγουν πληροφορίες, να δημιουργούν αρχείο, να συνθέτουν πληροφορίες, να διατυπώνουν συμπεράσματα και να οργανώνουν την παρουσίαση της δουλειάς τους.
6. Να ανακαλύψουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορίας του τόπου τους.

Βασικοί άξονες:

Οι βασικοί άξονες που θα κινηθούμε είναι οι εξής:

1. Εμπλοκή της σχολικής ομάδας με το θέμα.
2. Εμπλοκή με το θέμα και άλλων φορέων από την τοπική κοινωνία.
3. Προσδιορισμός τόπου και χρόνου
4. Συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών και λαογραφικού υλικού.
5. Οργάνωση επισκέψεων
6. Αξιολόγηση και αξιοποίηση του προγράμματος.
7. Φύλλα εργασίας.

Μεθοδολογία:

1. Ανοικτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
2. Σχεδιασμός εκπαιδευτικής δράσης.
3. Διεπιστημονική προσέγγιση
4. Ομαδοσυνεργατική.

Μέσα:

1. Βιβλία, έντυπα, περιοδικά, χάρτες, εφημερίδες, ηλεκτρονικά μέσα.
2. Εκπαιδευτικοί περίπατοι και επισκέψεις σε λαογραφικά μουσεία της περιοχής.
3. Δανειστική βιβλιοθήκη.
4. Δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο.
5. Φωτογραφικές μηχανές, άλμπουμ.
6. Φύλμ, κασέτες, CD.
7. Γραφική ύλη, υλικά ζωγραφικής και χειροτεχνικών εργασιών.

Αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση του προγράμματος γίνεται ενδο-ομαδικά και δι-ομαδικά κατά την διάρκεια αλλά και στο τέλος του προγράμματος με βάση τους στόχους που τέθηκαν από την αρχή. (στόχοι περιεχομένου, διαδικαστικοί στόχοι).

Η τελική φάση του προγράμματος θα είναι η παρουσίαση της δουλειάς μας στο σχολείο σε ειδική εκδήλωση. Ακόμα η δημιουργία άλμπουμ και φακέλου που θα περιλαμβάνει το υλικό των παιδιών για το θέμα κατά ομάδες.

ΘΕΜΑ: «Περιμένοντας τους Ολυμπιακούς αγώνες»
8^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΙΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Φραγκούλη Σαβίνα
Τάξη Δ΄

Επιλογή θέματος:

Το θέμα προέκυψε μετά από συζήτηση μέσα στην τάξη όπου μέσα από αρκετές προτάσεις οι μαθητές εκδήλωσαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το θέμα των Ολυμπιακών αγώνων. Τα ερεθίσματα για την προσέγγιση του θέματος, ήταν πολλά λόγω της επικαιρότητάς του.

Στόχος προγράμματος:

Στόχος μας είναι να γνωρίσουν οι μαθητές την Ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων, την αναβίωση τους, τα Ολυμπιακά ιδεώδη αλλά και να ανακαλύψουν συσχετίσεις, διαφορές και να διατυπώσουν συμπεράσματα με δημιουργικές ευέλικτες και διαθεματικές δραστηριότητες.

Μεθοδολογία:

Δουλεύουμε με ανοιχτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η μεθοδολογία που ακολουθούμε είναι η ομαδοσυνεργατική, και προϋποθέτει τη διερευνητική προσέγγιση, την αναζήτηση και επεξεργασία δεδομένων, τη συλλογική δράση των μαθητών και το δάσκαλο σ' ένα υποστηρικτικό ρόλο.

Το σύνολο των μαθητών χωρίζεται σε τετραμελείς ανομοιογενείς ομάδες. Τους γνωστοποιούμε ότι σκοπός της ομάδας είναι η συνεργασία στα επιμέρους θέματα, με στόχο την παρουσίαση του συνολικού σχεδίου εργασίας, με τη συμμετοχή όλων των ομάδων της τάξης.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Το πρόγραμμα θα βοηθήσει τους μαθητές:
- Να ερευνήσουν
 - Να καλλιεργήσουν τον προφορικό λόγο
 - Ν' αναπτύξουν τη γλωσσική τους ικανότητα, μελετώντας και αναλύοντας επίκαιρα κείμενα
 - Να συνεργαστούν στην ομάδα
 - Να κρίνουν
 - Να συνθέτουν
 - Να συσχετίζουν
 - Να δημιουργήσουν
 - Να χρησιμοποιήσουν εργαλεία για πρόσβαση στη γνώση
 - Να εκφραστούν καλλιτεχνικά
 - Να εξασκηθούν σε μαθηματικές ικανότητες.

Επιμέρους θέματα:

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και πρότειναν οτιδήποτε τους ερχόταν στο νου γύρω από τους Ολυμπιακούς αγώνες. Στη συνέχεια ομαδοποιήθηκαν τα στοιχεία και αναδείξαμε μεγάλες θεματικές ενότητες, που τις συνδέσαμε με τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος.

1. Ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων

Γένεση και ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων, το πνεύμα των αγώνων, οργάνωση και διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων, ιερή εκεχειρία, ελλανοδίκες, αγωνίσματα, έπαθλα, Αναβίωση των Ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα 1896.

Αθήνα 2004

Έλληνες Ολυμπιονίκες

Χιώτες Ολυμπιονίκες

2. Γλώσσα.

Πληροφοριακά κείμενα, λογοτεχνικά κείμενα, παρουσιάσεις, συζητήσεις, δημιουργία γραπτών κειμένων.

3. Γεωγραφία

Χώρες που παίρνουν μέρος στους Ολυμπιακούς αγώνες. Χώρες που διοργανώσαν Ολυμπιακούς αγώνες. Εντοπισμός των χωρών στη υδρόγειο. Μελέτη χαρτών. Πληροφορίες για γλώσσα, κλίμα, περιβάλλον, σημαία, νόμισμα, πληθυσμό, πόλεις.

4. Μαθηματικά

Ρεκόρ αθλημάτων, στατιστικά στοιχεία, συγκρίσεις, μετρήσεις, διαγράμματα (χώρες με περισσότερα Ολυμπιακά μετάλλια, με τις περισσότερες συμμετοχές κ. α).

5. Θρησκευτικά.

Θρησκείες χωρών που παίρνουν μέρος στους Ολυμπιακούς αγώνες.

6. Αγωγή

Ολυμπιακά ιδεώδη (ευγενής άμιλλα, αναγνώριση της προσπάθειας και της νίκης, ομαδικότητα, συνεργασία, ειρήνη)

Δημοκρατικές αξίες, εθελοντισμός, Παραολυμπιάδα, συναδέλφωση, ισότητα.

7. Αγγλικά

Ερευνάται το όνομα των Ολυμπιακών αγώνων, σημαντικών, αθλημάτων και χωρών στα Αγγλικά.

8. Τεχνικά

Ζωγραφική, χαρτοκοπτική, ομαδικά κολλάζ από τη συλλογή φωτογραφικού υλικού.

9. Μουσική.

Ολυμπιακός Ύμνος, Εθνικός Ύμνος.

10. Γυμναστική

Γνωριμία με Ολυμπιακά αθλήματα- ομαδικά παιχνίδια.

Σχεδιασμός και περιγραφή των εργασιών:

Τα παιδιά συγκεντρώνουν πληροφορίες από βιβλία, έντυπα, περιοδικά, χάρτες, εφημερίδες, ηλεκτρονικά μέσα, βιβλιοθήκες, μαζεύουν φωτογραφικό υλικό, συλλέγουν στατιστικά στοιχεία, μελετούν χάρτες.

Κάποιες εργασίες θα γίνονται με βάση συγκεκριμένα φύλλα εργασίας- ερωτηματολόγια. Καταγράφουν τις πληροφορίες και τις εργασίες τους σ' ένα τετράδιο. Συγκεντρώνουν το υλικό σε ειδικό φάκελο. Παρουσιάζει η κάθε ομάδα τις πληροφορίες της μέσα στην τάξη με σκοπό το διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων. Δραματοποιούν διηγήσεις- Αναβιώνουν Ολυμπιακά αθλήματα της αρχαίας Ελλάδας και συμμετέχουν σε σύγχρονα Ολυμπιακά αθλήματα με τη στήριξη του υπεύθυνου της «Ολυμπιακής Παιδείας». Εκφράζονται μέσα από τη ζωγραφική, τη μουσική, δημιουργούν τα δικά τους λογοτεχνικά κείμενα ή ποιήματα για τους Ολυμπιακούς αγώνες. Παρακολουθούν έναν αθλητικό αγώνα.

Μέσα

1. Βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες,
2. Δανειστική βιβλιοθήκη.
3. Βίντεο, τηλεόραση, μαγνητόφωνο, Η/Υ.

4. Φωτογραφικές μηχανές
5. Επιτραπέζια παιχνίδια
6. Θεατρικό παιχνίδι
7. Γραφική ύλη, υλικά ζωγραφικής
8. Εκπαιδευτικοί περίπατοι και επισκέψεις
9. Εμπλοκή γονέων

Προγραμματισμός διδακτικών επισκέψεων

1. Βιβλιοθήκη Κοράη
2. Αρχαιολογικό Μουσείο
3. Μιχάλειο Στάδιο Χίου
4. Ιωνικό Κολυμβητήριο
5. Αθλητικές εγκαταστάσεις Φάρκαινας
6. Αθλητικές εγκαταστάσεις Χαλκειούς
7. Αθλητικό Γυμνάσιο Κάμπου

Αξιολόγηση - Παρουσίαση

Η αξιολόγηση του προγράμματος θα γίνεται κατά την διάρκεια αλλά και στο τέλος του προγράμματος από τους ίδιους τους μαθητές και το δάσκαλο με βάση τους στόχους που τέθηκαν από την αρχή.

Η τελική φάση του προγράμματος θα γίνει με παρουσίαση της δουλειάς μας στο σχολείο με ειδική εκδήλωση ή με τη δημιουργία άλμπουμ ή εργασίας που θα περιλαμβάνει το υλικό του προγράμματος.

ΘΕΜΑ: «Η Μαστίχα της Χίου»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΝΗΤΩΝ
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Πυκνή Δέσποινα, Μανές Κοσμάς
Ταξεις: Β' & Γ'

Επιμέρους θέματα:

Χρήσεις της μαστίχας, μαστίχα και οικονομία, εμπόριο, ιστορία της μαστίχας, ένωση μαστιχοπαραγωγών Χίου, κλιματολογικές συνθήκες, εργασίες κατά τις εποχές, μαστιχοχώρια.

Κριτήρια επιλογής θέματος:

Το Δημοτικό Σχολείο Νενήτων καθώς και τα παιδιά που φοιτούν σε αυτό κατοικούν στα νοτιόχωρα, δηλαδή στα χωριά που παράγουν τη μαστίχα. Τα παιδιά έχουν εμπειρία πάνω στο αντικείμενο, αφού κάποιος από την οικογένεια τους (παππούς, -πατέρας) ή και πολλές φορές και οι ίδιοι έχουν ασχοληθεί με την παραγωγή της μαστίχας. Τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους και να μάθουν περισσότερα για τις χρήσεις και το εμπόριο του προϊόντος.

Παιδαγωγικοί – Διδακτικοί Στόχοι

- Καλλιέργεια του προφορικού λόγου και της κριτικής σκέψης.
- Ενεργητική συμμετοχή όλων των μαθητών μέσα από τις ομάδες εργασίας.
- Κοινωνικοποίηση.
- Επαφή με τη φύση.
- Απόκτηση δεξιοτήτων για κάποιες εργασίες και χρήση ειδικών εργαλείων.
- Σύνδεση κλιματολογικών συνθηκών με την καλλιέργεια και παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων.
- Τόνωση της αυτοεκτίμησης των μαθητών.
- Ανάπτυξη της παρατηρητικότητας.
- Να μάθουν για τη λειτουργία ενός συνεταιρισμού.

Διδακτικές δραστηριότητες:

- 1) Συγκέντρωση πληροφοριών για την καλλιέργεια του σχίνου. (με συνεντεύξεις των κατοίκων των μαστιχοχωρίων).
- 2) Επίσκεψη στα μαστιχοχώρια, επαφή με τους σκίνους, χρησιμοποίηση εργαλείων και εκμάθηση διάφορων εργασιών και τεχνικής για την καλύτερη παραγωγή της μαστίχας.
- 3) Επίσκεψη στην Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου και παρακολούθηση της διαδικασίας επεξεργασίας της μαστίχας μέχρι να φτάσει στο εμπόριο.
- 4) Παραγωγή φωτογραφιών και δημιουργία φωτογραφικού αρχείου.
- 5) Παρατήρηση της μαστίχας και ψηλάφηση για να βρούμε τις φυσικές ιδιότητες, τη γεύση, χρώμα, σκληρότητα κ.λ.π.
- 6) Παρασκευή κουλουριών με γεύση μαστίχας (χρήση της μαστίχας στη ζαχαροπλαστική και τη μαγειρική).
- 7) Χρήση Η/Υ και αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο.

Μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος που εμπλέκονται

Γεωγραφία: παραγωγή της μαστίχας μόνο στα νοτιόχωρα, επίδραση του κλίματος στην καλλιέργεια της.

Μαθηματικά: Ποσότητες σε κιλά. Καθαρό βάρος, απόβαρο (μαστίχα καθαρή και ανακατεμένη με φύλλα και χώμα). Τιμή κιλού, συνολική παραγωγή, έσοδα – έξοδα κόστος καλλιέργειας.

Αισθητική Αγωγή: Κατασκευή κουλουριών με μαστίχα σε διάφορα σχέδια, φωτογραφίες.

Μελέτη περιβάλλοντος: Φυτά-αιθαλή-φυλλοβόλλα, θάμνοι-δέντρα- πόες, πολυετή- μονοετή τρόποι αναπαραγωγής.

Ιστορία: Η μαστίχα κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, πόσο ωφέλησε τους κατοίκους η παραγωγή της και τι προνόμια είχαν σε σχέση με άλλους Έλληνες.

Θρησκευτικά: Η παράδοση αναφέρει ότι ο σκίνος δάκρυσε όταν είδε τον Άγιο Ισίδωρο να βασανίζεται από τους Ρωμαίους για να αλλαξοπιστήσει.

Γλώσσα: Παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, συζήτηση, διαφωνίες επιχειρήματα, ερωτήσεις απαντήσεις.

Μεθοδολογία:

Εφαρμογή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Χωρισμός των παιδιών σε ανομοιογενείς ομάδες με καθορισμένο ρόλο και αρμοδιότητες ο καθένας.

Αξιολόγηση:

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς θα παρουσιαστεί η εργασία στο σχολείο και θα αξιολογηθεί κατά πόσο πέτυχαν οι προκαθορισμένοι παιδαγωγικοί και διδακτικοί στόχοι του προγράμματος. Αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι τα παιδιά έδειξαν ενδιαφέρον για το αντικείμενο της εργασίας γιατί ήταν μέρος της καθημερινής τους ζωής και εμπειρίας. Έμαθαν περισσότερα κυρίως για την επεξεργασία της μαστίχας και το εμπόριο της.

Μια δυσκολία που διαπιστώθηκε είναι η αποδοχή της ομαδικής εργασίας. (Κάποιες φορές προσπαθούσαν να κρύψουν αυτά που έκαναν για να μην τα δουν οι υπόλοιποι της ίδιας ομάδας.) Επίσης δυσκολίες υπήρχαν στο να αποδεχτούν κάποια άτομα στην ομάδα τους είτε γιατί δεν ήταν καλοί μαθητές, είτε γιατί δεν ήταν κατά τη γνώμη τους καλοί χαρακτήρες. Τέλος πρόβλημα αποτελεί το οικονομικό κομμάτι της εργασίας, αφού χρειάζονται αρκετά χρήματα για να γίνουν οι επισκέψεις οι φωτογραφήσεις, η αγορά ταινιών βίντεο κ.α.)

ΘΕΜΑ: «Το σπίτι»
2/Θ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΤΣΙΚΗΣ
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης:

Ματζώρου Φωτεινή, Παπαδοπούλου Κατερίνα, Πετρά Μαρί

1η Φάση: Προβληματισμός

Το παιχνίδι παίζει σημαντικότερο ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού, αφού όπως έχει διαπιστωθεί μέσα από την έρευνα έχει και ψυχαγωγικό αλλά και παιδαγωγικό-διδασκτικό χαρακτήρα. Δίκαια λοιπόν καταναλώνει αρκετό από τον χρόνο που τα νήπια παραμένουν στο σχολείο.

Παρακολουθήσαμε λοιπόν τα νήπια του σχολείου μας την ώρα της ελεύθερης απασχόλησης και σημειώσαμε την έντονη επιμονή των παιδιών στην ενασχόλησή τους με το οικοδομικό υλικό και το παιχνίδι των κατασκευών. Τα παιδιά παίζουν με τα τούβλα, χτίζουν σπίτια, μάντρες, παλάτια, γκαράζ, γκρεμίζουν και ξαναχτίζουν από την αρχή.

Και φυσικά ότι φτιάχνουν το χρησιμοποιούν στο συμβολικό παιχνίδι.

Όλη αυτή η συμπεριφορά των παιδιών μας έδωσε την ιδέα να ασχοληθούμε με το θέμα της κατοικίας. Έπρεπε βέβαια να τεστάρουμε αν αυτή η ιδέα θα ενδιέφερε τα παιδιά.

Το τεστ έγινε την ώρα της αισθητικής αγωγής. Τα παιδιά παρακολούθησαν στο κουκλοθέατρο ένα από τα αγαπημένα τους παραμύθια «Τα τρία γουρουνάκια». Η παράσταση ενθουσίασε τα παιδιά. Στην παρεούλα αργότερα ακολούθησε μια συζήτηση σχετικά με την παράσταση και προσπαθήσαμε να βρούμε το λόγο που ο λύκος δεν μπόρεσε τελικά να ρίξει και το τρίτο το σπιτάκι.

Άρχισε σιγά σιγά να ξεδιπλώνεται μια συζήτηση με τα παιδιά αναφορικά με τα υλικά που χρησιμοποίησαν τα γουρουνάκια για να χτίσουν τα σπίτια τους και την αντοχή τους στις αντίξοες συνθήκες (στην περίπτωση μας το φύσημα του λύκου), συζήτηση που κατέληξε στην απορία αν και τα δικά μας σπίτια αντέχουν σε τέτοιες συνθήκες!

Όπως ήταν αναμενόμενο όλα τα παιδιά απάντησαν ομόφωνα ότι το σπίτι τους είναι «το πιο γερό του κόσμου». Και με τον ενθουσιασμό που τα είχε καταβάλει ζωγράφισαν το δικό τους σπίτι.

Τις επόμενες ημέρες ακολούθησαν συζητήσεις σχετικά με τις ζωγραφιές των παιδιών και τον τρόπο που είναι χτισμένα τα σπίτια τους.

Το κάθε παιδί με μεγάλη χαρά μας μίλησε για το σπίτι του αφού το τελευταίο είναι κάτι που τα παιδιά αγαπούν πολύ.

Ήρθε η στιγμή που έπρεπε να προκαλέσουμε τα παιδιά. Τους διαβάσαμε λοιπόν ένα παραμύθι του Ευγένιου Τριβιζά «Τα τρία μικρά λυκάκια». Στο παραμύθι αυτό τα υλικά κατασκευής των σπιτιών, (που τώρα ένα ύπουλο γουρούνι προσπαθεί να γκρεμίσει) είναι τα τούβλα, το τσιμέντο και οι πλάκες από ατσάλι με το συρματόπλεγμα. Η διασκευή του παραμυθιού αιφνιδιάζει τα παιδιά και η συζήτηση στην παρεούλα ανάβει. Μπορούμε να ζήσουμε σε ένα σπίτι από ατσάλι και συρματόπλεγμα; Πώς πρέπει να χτίσουμε το σπίτι μας για να είναι γερό αλλά και όμορφο;

Έπειτα από αρκετή συζήτηση αποφασίζουμε όλοι μαζί να ψάξουμε και να μάθουμε όσα μπορούμε για τα σπίτια, δηλαδή την κατοικία (μια καινούρια λέξη που μπαίνει πλέον στο λεξιλόγιο των παιδιών). Καταγράφουμε αρχικά όλα όσα θέλουμε να μάθουμε. Τα παιδιά διατυπώνουν τις ερωτήσεις και η νηπιαγωγός καταγράφει.

Ερωτηματολόγιο

Από τι υλικά μπορούμε να χτίσουμε ένα σπίτι;

Πού χτίζουμε το σπίτι μας;
Πόσο μεγάλο μπορούμε να το κάνουμε;
Ποιος θα μας χτίσει το σπίτι;
Πού βρίσκουμε τα υλικά για να χτίσουμε ένα σπίτι;
Οι άνθρωποι παλιά ζούσαν σε σπίτια όπως τα δικά μας;
Όλα τα σπίτια είναι ίδια;
Γιατί στις πόλεις έχουν πολυκατοικίες;
Τα ζώα έχουν σπίτια;

Στόχος μας λοιπόν είναι:

- (α) Να μάθουν τα παιδιά πώς κατασκευάζεται ένα σπίτι.
- (β) Να συνειδητοποιήσουν την αξία της κατοικίας.
- (γ) Να πλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.
- (δ) Να προβληματιστούν, να κάνουν υποθέσεις, να ερευνήσουν και να παρατηρήσουν.
- (ε) Να συνεργαστούν και να βγάλουν συμπεράσματα.

Αφού θέσαμε τους στόχους μας, σε μια πρωινή συνάντηση προσπαθούμε να σκεφτούμε, τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε όλα όσα θέλουμε. Τα παιδιά προτείνουν και η νηπιαγωγός καταγράφει.

Τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε περισσότερα για την κατοικία

- 1. Να ρωτήσουμε τους γονείς μας.
- 2. Να επισκεφθούμε τα σπίτια του χωριού μας.
- 3. Να πάρουμε συνέντευξη από έναν χτίστη.
- 4. Να συγκεντρώσουμε φωτογραφίες από σπίτια.
- 5. Να επισκεφθούμε ένα μαγαζί με υλικά κατασκευών.
- 6. Να συγκεντρώσουμε φωτογραφίες από τα σπίτια των παππούδων μας.
- 7. Να επισκεφθούμε το Λημνίο σπίτι στο χωριό Πορτανιού.
- 8. Να επισκεφθούμε τον Προϊστορικό οικισμό της Πολιόχνης.

Εντυπώσεις από την 1η Φάση

Σ' αυτήν την φάση η παρότρυνση της νηπιαγωγού με τις διάφορες ερωτήσεις, βοήθησε πολύ στο να οργανωθεί το σχέδιο εργασίας από τα παιδιά στις πρωινές συναντήσεις. Φυσικά τα παιδιά έχουν πολλές απορίες αλλά όταν πρέπει να γίνει ένας σχεδιασμός σε συλλογικό επίπεδο η βοήθεια κάποιου οργανωτή είναι απαραίτητη. Τα παιδιά έδειξαν γρήγορα ενδιαφέρον να δουλέψουν ομαδικά για την κατοικία, ενδιαφέρον που ελπίζουμε να μείνει αμείωτο κατά την διάρκεια της πορείας της εργασίας.

2η Φάση: Διεξαγωγή δραστηριοτήτων

Τις επόμενες μέρες, τα παιδιά αρχίζουν σιγά σιγά να φέρνουν εικόνες που μαζεύουν από περιοδικά και εφημερίδες. Υλικό προσκομίζουν και οι νηπιαγωγοί για να τα βοηθήσουν. Οι εικόνες καρφитσώνονται σε ταμπλώ που τοποθετείται μέσα στην τάξη. Τα παιδιά παρατηρούν τις εικόνες και τις ξεχωρίζουν σε σπίτια του χωριού, της πόλης, του νησιού, σε σπίτια από άλλες χώρες και εποχές. Διατυπώνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές των κατοικιών, ανακαλύπτοντας ταυτόχρονα καινούριες λέξεις, καθώς παρατηρούν κατοικίες μονώροφες, διώροφες, πολυκατοικίες, κατοικίες είτε του χωριού είτε του νησιού είτε της πόλης.

Το πρώτο βήμα έχει γίνει. Το θέμα μας έχει μπει στις καρδιές των παιδιών και διακατέχει το πνεύμα του σχολείου.

Τον Νοέμβριο οργανώνουμε μια περιήγηση στο χωριό μας την Αττική, για να εξε-

ρευνήσουμε τα σπίτια που ζούμε, τα σπίτια του οικείου μας περιβάλλοντος. Παίρνουμε μαζί μας τη φωτογραφική μηχανή για να απαθανατίσουμε ότι μας αρέσει περισσότερο και φυσικά ότι θα εμπλουτίσει το ήδη συγκεντρωμένο υλικό μας. Στον περίπατο παρατηρούμε ότι το χωριό μας έχει πολλά παλιά μισογκρεμισμένα σπίτια.

Σε ερωτήσεις μας τα παιδιά απαντούν ότι τα σπίτια μπορεί να γκρεμίστηκαν από κάποιο σεισμό, ότι μπορεί οι ιδιοκτήτες τους να φύγανε στην πρωτεύουσα ή σε άλλες χώρες του εξωτερικού, (είναι γνωστό ότι πολλοί κάτοικοι της Λήμνου έφυγαν για την Αυστραλία) ή ότι μπορεί και να πέθαναν.

Στην επίσκεψη αυτή τα παιδιά μπόρεσαν να παρατηρήσουν από κοντά τα υλικά που ήταν κατασκευασμένα αυτά τα σπίτια, δηλαδή τις πέτρες και το χώμα και να συγκεντρώσουν έτσι πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο κατασκευής των παλιών σπιτιών.

Πέρα όμως από τις παλιές κατοικίες, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να παρατηρήσουν και τα καινούρια σπίτια του χωριού που τους άρεσαν περισσότερο. Σπίτια διώροφα, μονώροφα, με αυλή ή χωρίς, μεγάλα και μικρά. Παρατήρησαν ότι ήταν φτιαγμένα από τσιμέντο και όχι από πέτρες και ότι το καθένα ήταν διαφορετικό.

Στη διαδρομή βέβαια τα παιδιά, με χαρά μας δείχνανε και τα δικά τους σπίτια που για αυτά είναι τα πιο όμορφα και τα πιο γερά. Όταν επιστρέψαμε στο σχολείο φτιάξαμε το χωριό μας με την τεχνική του κολάζ.

Σε μια πρωινή συνάντηση ένας μαθητής του σχολείου μας, μας ενημερώνει ότι δίπλα από το δικό του σπίτι χτίζεται ένα καινούριο σπίτι και οι εργάτες δουλεύουν εκεί όλη μέρα. Αποφασίσαμε λοιπόν όλοι μαζί να επισκεφθούμε το καινούριο κτίσμα. Πρώτα όμως όλοι μαζί σκεφθήκαμε τι θέλουμε να ρωτήσουμε τους εργαζόμενους στο κτίσμα. Χωρίσαμε τα παιδιά σε δύο ομάδες για να σκεφτούν τις ερωτήσεις που θέλουν να κάνουν. Τα ερωτήματα που συγκεντρώθηκαν καταγράφηκαν από την νηπιαγωγό.

Ερωτηματολόγιο Συνέντευξης

- Τι δουλειά κάνετε;
- Σε ποιον ανήκει το σπίτι που χτίζετε;
- Σας αρέσει η δουλειά που κάνετε;
- Μόνος σας δουλεύετε;
- Από πού παίρνετε τα υλικά που χρησιμοποιείτε;
- Πώς ονομάζονται τα υλικά που χρησιμοποιείτε;
- Ποιος σας έμαθε την δουλειά που κάνετε;

Ξεκινήσαμε για το κτίσμα που μας είχε πει ο μαθητής μας. Εκεί συναντήσαμε τον χτίστη που μας απάντησε στις ερωτήσεις μας.

Επειδή τα παιδιά δεν μπορούν να γράψουν είχαν μαζί ένα ραδιοφωνικό κασετόφωνο από το οποίο μετά στην τάξη έγινε η απομαγνητοφώνηση των απαντήσεων. Ο χτίστης μας έδειξε και την μπετονιέρα, καθώς και τα υλικά που είχε όπως το τσιμέντο. Με την ευκαιρία της εξόδου μας στο χωριό επισκεφθήκαμε και ένα μαγαζί που έχει υλικά κατασκευών για να μπορέσουν τα παιδιά να τα δουν από κοντά. Τσιμέντο, τσιμεντόλιθους, σιδεροπλέγματα, χαλίκι, άμμος ήταν μερικά από τα υλικά που μπόρεσαν και είδαν αλλά και περιεργάστηκαν τα παιδιά.

Στη συζήτηση που ακολούθησε στο σχολείο, τα παιδιά εξέφρασαν τον ενθουσιασμό τους για όσα είδαν και έμαθαν από την εξόρμησή τους στο χωριό. Με ζήλο μάλιστα πολλά παιδιά δήλωσαν ότι όταν μεγαλώσουν θα γίνουν χτίστες και θα κάνουν τα πιο όμορφα και τα πιο γερά σπίτια.

Η περιήγησή μας, μας έδωσε την ιδέα να χτίσουμε και εμείς το δικό μας χωριό. Τα

σπίτια του χωριού δεν είναι ψηλά, οπότε τα παιδιά σκέφτηκαν να χρησιμοποιήσουμε μικρά κουτάκια, όπως μας είπαν. Τους προτείναμε να χρησιμοποιήσουμε σπιρτόκουτα και η εργασία άρχισε. Μια ομάδα παιδιών έβαφε τα σπιρτόκουτα, μια άλλη κατασκεύαζε τις σκεπές, μια άλλη ομάδα έφτιαχνε τα δέντρα και μια άλλη της αυλές. Τα παιδιά εργάστηκαν ομαδικά και το διασκέδασαν. Έτσι ετοιμάστηκε η μακέτα του χωριού.

Τα παιδιά όμως έχουν ήδη συγκεντρώσει και φωτογραφικό υλικό από πολυκατοικίες. Συζητάμε για τις κατοικίες αυτές που τις συναντάμε στις πόλεις και που είναι δυσεύρετες στο νησί μας, όμως το φωτογραφικό υλικό που ήδη έχει συγκεντρωθεί βοηθάει τα παιδιά να παρατηρήσουν τις πολυκατοικίες και να εκφράσουν την γνώμη τους για το αν θα ήθελαν να μένουν σε πολυκατοικία ή όχι. Τα περισσότερα παιδιά δεν ενθουσιάστηκαν στην ιδέα ότι η πολυκατοικία δεν έχει αυλή για παιχνίδι και έτσι ψήφισαν υπέρ των μονοκατοικιών του χωριού. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες ξανά και κατασκεύασαν μια πόλη.

Παροιμίες

Μια μέρα ένα παιδί, ερχόμενο από το σπίτι της γιαγιάς του, μας είπε μια παροιμία που του είχε πει η γιαγιά του, «Σπίτι μου σπιτάκι μου και σπιτοκαλυβάκι μου». Αφού όλα τα παιδιά άκουσαν την παροιμία, τους ζητήσαμε να ρωτήσουν τους γονείς τους αν ξέρουν άλλες παροιμίες και να μας τις πουν. Την επομένη μπορέσαμε και συγκεντρώσαμε άλλες δύο παροιμίες: (α) Να βάλω ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μου και (β) Η ομόνοια χτίζει σπίτι και η διχόνοια το γκρεμίζει. Συζητάμε με τα παιδιά για την σημασία των παροιμιών και αποφασίζουμε να τις διατυπώσουμε στο χαρτί όπως μπορούμε. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και η κάθε μια δούλεψε από μια παροιμία. Τις εργασίες μας τις κρεμάσαμε στην τάξη μας.

Οι κατοικίες των φυλών

Οι απόκριες ήταν μια καλή ευκαιρία να ανακαλύψουμε πού ζούσαν ή και ζουν ακόμη άνθρωποι άλλων φυλών. Μια μέρα λοιπόν ντυθήκαμε ινδιάνοι και κατασκευάσαμε ένα ινδιάνικο χωριό. Συζητήσαμε για τις ινδιάνικες σκηνές και τον τρόπο κατασκευής τους. Οι ινδιάνοι είναι μια φυλή που ενθουσιάζει τα παιδιά και το ενδιαφέρον τους ήταν αμείωτο. Η μακέτα του ινδιάνικου χωριού παρέμεινε στην τάξη για να μπορούν να παίξουν με τις σκηνές.

Συνεχίζοντας την εξερεύνηση των φυλών, ντυθήκαμε Κινέζοι και συζητήσαμε για τις παγόδες. Οι περισσότερες πληροφορίες συγκεντρώθηκαν από την βιβλιοθήκη του σχολείου μας, όπου τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να περιηγηθούν στον κόσμο της παιδικής εγκυκλοπαίδειας για πρώτη φορά.

Ακολούθησε η φυλή των Εσκιμώων και τα παιδιά γνωρίζουν τα ιγκλού και το πώς τα κατασκευάζουν. Κατασκευάζουμε ιγκλού με ποτηράκια από φελιζόλ και φτιάχνουμε ένα χωριό. Αυτό που παραξένεψε τα παιδιά ήταν το γεγονός ότι τα ιγκλού κατασκευάζονται με πάγο. Και αυτό το χωριό παραμένει στην τάξη μας.

Η περίοδος της αποκριάς τελειώνει με την φυλή των νέγρων. Τα παιδιά ντύνονται νεγράκια και κατασκευάζουν καλύβες με ξυλάκια και ένα μικρό Αφρικάνικο χωριό.

Τα παιδιά διασκέδασαν σε όλη την διάρκεια της εξερεύνησης των φυλών και είχαν την ευκαιρία να συνειδητοποιήσουν ότι η κατοικία του ανθρώπου διαμορφώνεται ανάλογα και με τις συνθήκες του περιβάλλοντος, βλέπε τους Εσκιμώους, άλλα και ότι εξελίσσεται με το πέρασμα του χρόνου, βλέπε τους Κινέζους που τώρα πλέον οι παγόδες αποτελούν τα παραδοσιακά τους κτίρια και οι ίδιοι μένουν σε υπερσύγχρονες πολυκατοικίες. Επίσης γνώρισαν και τις δυσκολίες που μπορεί να έχει η ζωή στην σκηνή ή και στο ιγκλού.

Επίσκεψη στην Πολιόχνη και στο Λήμνιο σπίτι

Ορμώμενοι από τη συζήτηση της εξέλιξης της κατοικίας σκεφτήκαμε να επισκεφθούμε τον προιστορικό οικισμό του νησιού μας, την Πολιόχνη. Μπορέσαμε να δούμε ότι έχει απομείνει από την οικισμό και έφεραν στο φως οι ανασκαφές. Τα παιδιά παρατήρησαν πόσο μικροί ήταν οι χώροι που ζούσαν οι κάτοικοι της Πολιόχνης, και ότι το υλικό κατασκευής που είχαν και χρησιμοποιούσαν για την κατασκευή των σπιτιών ήταν οι πέτρες και το χώμα.

Η εξόρμησή μας δεν σταμάτησε όμως στην Πολιόχνη. Θέλοντας να δούμε και πώς ήταν το παραδοσιακό Λημνιό σπίτι, επισκεφθήκαμε το λαογραφικό μουσείο του Πορτιανού, που είναι ένα παραδοσιακό σπίτι επιπλωμένο και διαμορφωμένο όπως τα παλιότερα χρόνια. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να δουν αντικείμενα που δεν είχαν ξαναδεί, όπως το σοφρά, την πινακωτή, τον αργαλειό, να ρωτήσουν πληροφορίες από την υπεύθυνη του μουσείου. Σημειώνουμε μερικές από τις ερωτήσεις που έκαναν τα παιδιά:

- Γιατί το τραπέζι είναι τόσο κοντό;
- Γιατί έχουν αυτές τις λάμπες;
- Πού χρησιμοποιούσαν αυτές τις ξύλινες σκάφες; (πινακωτή)
- Γιατί δεν έχουν ηλεκτρική κουζίνα να μαγειρέψουν;

Τα παιδιά αφού πήραν τις απαντήσεις στα ερωτήματά τους, ζωγράρισαν στο βιβλίο εντυπώσεων του μουσείου αποχαιρετώντας το.

Διακόσμηση της κατοικίας

Παρατηρήσαμε στο λαογραφικό μουσείο το εσωτερικό του παραδοσιακού σπιτιού που έχει αρκετές διαφορές από το σημερινό σπίτι. Τα παιδιά φυσικά με ευκολία μας περιέγραψαν πως είναι σήμερα το εσωτερικό του σπιτιού τους και αποφασίσαμε να το κατασκευάσουμε μια και οι κατασκευές αρέσουν πολύ στα παιδιά μας και τα ικανοποιούν ψυχικά. Χωριστήκαμε σε ομάδες και κάθε μια αποφάσισε να κατασκευάσει κάτι διαφορετικό. Μια ομάδα κατασκεύασε τα κρεβάτια, μια άλλη την κουζίνα, μια άλλη ανέλαβε να βάψει το σπίτι, μια άλλη να φτιάξει τα χαλιά και τους πίνακες. Παίξαμε έτσι ταυτόχρονα και το παιχνίδι των επαγγελματιών, με τους μπογιατζήδες, τους διακοσμητές, τους ξυλουργούς. Και αφού κάθε ομάδα παρουσίασε τις κατασκευές της στους υπόλοιπους, όλοι μαζί παραστήσαμε τους αρχιτέκτονες, χωρίζοντας το σπίτι σε δωμάτια, την κουζίνα που τα παιδιά την θέλανε ενωμένη με το σαλόνι, τα υπνοδωμάτια και το μπάνιο. Στην διαδικασία αυτή ήταν βέβαια σημαντική και η βοήθεια της νηπιαγωγού, κυρίως στην πρόταση ιδεών για το πώς να κατασκευαστούν τα διάφορα αντικείμενα.

Το αποτέλεσμα εντυπωσίασε τόσο τα παιδιά όσο και την νηπια-

γωγό.

Παιδική Λογοτεχνία-Ποίηση

Έχοντας διαβάσει το παραμύθι του Τριβιζά «Τα τρία μικρά λυκάκια», που τα παιδιά αγάπησαν πολύ, η νηπιαγωγός διάβασε στην τάξη το ποίημα του Ι. Πολέμη «Το πατρικό σπίτι». Το ποίημα άρεσε στα παιδιά, συζητήσανε και αποφάσισαν να το αποτυπώσουν στο χαρτί με ζωγραφιές. Δούλεψαν σε ομάδες και κάθε μια ζωγράφισε ένα τετράστιχο. Στο τέλος συγκεντρώσανε την δουλειά τους και έτσι το ποίημα τώρα του Πολέμη είχε και εικόνα, με τα μάτια των παιδιών.

Εντυπώσεις από την 2η φάση

Παρά τους φόβους μας σχετικά με το αν θα διατηρηθεί αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών για την κατοικία, τα παιδιά είχαν όρεξη αλλά και ιδέες για υλοποίηση. Οι εργασίες δουλεύτηκαν ομαδικά και ανέπτυξαν τόσο την φαντασία και την αισθητική των παιδιών όσο και την συνεργασία μεταξύ τους. Είχαμε δουλέψει πολλοί και ήρθε πλέον η στιγμή να παρουσιάσουμε και στους γονείς μας, που μας βοήθησαν, στη δουλειά μας.

3η Φάση: Περάτωση του σχεδίου εργασίας

Το τέλος της σχολικής χρονιάς πλησιάζει, οι εργασίες μας έχουν τελειώσει και τα παιδιά θέλουν να παρουσιάσουν την δουλειά τους στους γονείς. Σε συνεννόηση με τα παιδιά αποφασίζουμε να παίξουμε και στους γονείς το παιχνίδι των επαγγελμάτων που τόσο πολύ αρέσκονται τα παιδιά. Τα κείμενα του σκετς τα συγγράφουν οι νηπιαγωγοί και μοιράζουν τους ρόλους. Αποφασίζουμε όμως να παρουσιάσουμε στους γονείς και το παραμύθι που μας έδωσε το έναυσμα να ξεκινήσουμε το σχέδιο εργασίας, «Τα τρία γουρουνάκια». Ετοιμάζονται τα κουστούμια, τα σκηνικά τοποθετούνται οι κατασκευές μας στο χώρο του θεάτρου του σχολείου και στέλνονται οι προσκλήσεις στους γονείς.

Οι γονείς ενθουσιάζονται με τις εργασίες των παιδιών, τα παιδιά χαίρονται που η δουλειά τους επιβραβεύεται από τους γονείς τους. Επικρατεί κλίμα χαράς και ενθουσιασμού. Το θεατρικό που κλείνει και τη σχολική χρονιά διασκεδάζει τους γονείς. Φαίνεται ότι και στους γονείς το παραμύθι «Τα τρία γουρουνάκια», είναι πολύ αγαπητό.

Αξιολόγηση του σχεδίου εργασίας

Αξιολογώντας το σχέδιο εργασίας, την εξέλιξή του και την υλοποίησή του, σημειώνουμε ότι:

- Τα παιδιά δούλεψαν με ενθουσιασμό.
- Συνεργάστηκαν μεταξύ τους στις κατασκευές.
- Συνέλεξαν με ζήλο πληροφορίες από τους γονείς και από τα βιβλία.
- Ενθουσιασμένα συμμετείχαν στις διάφορες επισκέψεις που πραγματοποιήσαμε.
- Ανέπτυξαν την φαντασία τους προκειμένου να υλοποιήσουν τις διάφορες κατασκευές.
- Απέκτησαν στενή συνεργατική σχέση με την νηπιαγωγό τους.
- Το σχέδιο εργασίας ενσωματώθηκε στο καθημερινό πρόγραμμα του σχολείου και μας δίδαξε και μας διασκέδασε όλους, παιδιά, γονείς και νηπιαγωγούς. Ήταν μια χρονιά ξεχωριστή για όλους μας.

ΘΕΜΑ: «Λάδι και Μεσογειακή Δίαιτα»

6^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Κουφού Ελένη, Κωστενίδου Ιωάννα, Σιώμου Ευανθία

Επιλογή του θέματος

Η ελιά είναι σημαντικό κομμάτι της ζωής και της οικονομίας του τόπου όπου ζουν τα νήπια. Επίσης το λάδι αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα και πιο ωφέλιμα είδη διατροφής που βρίσκεται καθημερινά στο διαιτολόγιο των κατοίκων της Μεσογείου.

Επιμέρους θέματα

- Ελαιοπαραγωγικές περιοχές της Ελλάδας - Ελαιώνες του τόπου μας- Μεσογειακές ελαιοπαραγωγικές χώρες.
- Ελιά (δέντρο και καρπός), ελαιοκαλλιέργητές, ιστορικά στοιχεία.
- Λάδι (χρήση, τυποποίηση).
- Σχετικό λεξιλόγιο.
- Λαογραφικά στοιχεία.
- Η ελιά ως σύμβολο.
- Η ελιά στη λογοτεχνία και την τέχνη.
- Σύνδεση με τη Μεσογειακή δίαιτα(μεσογειακή διατροφή, κατηγορίες τροφών).

Στόχοι του προγράμματος

- Να γνωρίσουν τα νήπια την ελιά(δέντρο- καρπό- παράγωγα).
- Να γνωρίσουν το ανθρώπινο δυναμικό που ασχολείται με την καλλιέργεια, συγκομιδή και παραγωγή και επεξεργασία λαδιού.
- Να γνωρίσουν τη χρησιμότητα της ελιάς και του ελαιολάδου.
- Να γνωρίσουν τη σπουδαιότητα της ελιάς από την αρχαιότητα ως σήμερα.
- Να συνδέσουν την αξία του λαδιού με τη μεσογειακή διατροφή.

Μεθοδολογία

- Ενημέρωση
- Συλλογή υλικού από περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία, έντυπα μουσείου, εικόνες.
- Διάλογος- παρατήρηση – καταγραφή – ταξινόμηση.
- Επισκέψεις στο πεδίο.
- Εικαστική έκφραση.
- Δραματοποιήσεις – παιχνίδια ρόλων.
- Επικοινωνία – συνεργασία με τους ενήλικους.

Δραστηριότητες

- Με αφορμή τα ελαιόδεντρα που βρίσκονται στην αυλή του νηπιαγωγείου μας και τις απορίες κάποιων νηπίων για το πώς τρώγονται οι ελιές και τότε, αποφασίσαμε να μάθουμε περισσότερα πράγματα για το ευλογημένο δέντρο και τον καρπό του.
- Έτσι λοιπόν αποφασίσαμε να φέρουμε όλοι κάτι σχετικό με την ελιά και να φτιάξουμε την γωνιά

της ελιάς και του λαδιού στο χώρο του νηπιαγωγείου. Συγκεντρώσαμε σιγά σιγά ελιές διαφόρων ειδών(μικρές, μεγάλες, μαύρες, πράσινες) κλαδιά ελιάς με καρπό επάνω τους, μπουκάλια με λάδι, συσκευασίες διάφορες λαδιού και σαπουνιού, περιοδικά και βιβλία με εικόνες και φωτογραφίες που απεικόνιζαν το δέντρο της ελιάς και τα προϊόντα της, εικόνες από αμφορείς της αρχαιότητας που απεικόνιζαν τον κύκλο της ελιάς στα αρχαία χρόνια, εικόνες από το λιομάζωμα στον τόπο μας, πίνακες ζωγραφικής καλλιτεχνών που εμπνεύστηκαν από την ελιά και χάρτη με την κατανομή των ελαιώνων στις χώρες της Μεσογείου.

- Παρατηρήσαμε στο χάρτη τις ελαιοπαραγωγικές χώρες και τις περιοχές της Ελλάδας που έχουν πολλούς ελαιώνες.
- Εντοπίσαμε το δικό μας νησί της Λέσβου και παρατηρήσαμε και καταγράψαμε τις περιοχές με τους περισσότερους ελαιώνες. Έτσι βγήκε αβίαστα το συμπέρασμα γιατί το λάδι αποτελεί κύρια διατροφική πηγή των κατοίκων της Μεσογείου.
- Στην αυλή του νηπιαγωγείου παρατηρήσαμε τα ελαιόδεντρα, αγγίξαμε τους κορμούς, παρατηρήσαμε τα φύλλα και τον καρπό, κόψαμε κλαδιά και καρπό για τη γωνιά της ελιάς. Μιλήσαμε για την ηλικία του ελαιόδεντρου και αν επιτρέπεται να το κόβουμε.
- Μας επισκέφθηκε γεωπόνος και μας μίλησε για την καλλιέργεια και τις ασθένειες της ελιάς και την πρόληψή τους.
- Παρατηρήσαμε στο μικροσκόπιο καρπό που τον προσέβαλλε ο δάκος.
- Επισκεφθήκαμε ελαιώνα και είδαμε τους ελαιοκαλλιεργητές και το λιομάζωμα.
- Παρατηρήσαμε και κουβεντιάσαμε πάνω στον πίνακα του Θεόφιλου “Το μάζεμα των ελαιών εν Μυτιλήνη” για το τι κάνουν εκεί οι άνθρωποι, τι φορούν, τα σύνεργά τους, πώς λέγεται το χωράφι (ελαιώνας), τι κάνουν τις ελιές που μαζεύουν.
- Στη γωνιά της ελιάς είδαμε τα διάφορα είδη του καρπού, αγγίξαμε τις ελιές, τις μυρίσαμε, τις ζουλήξαμε για να βγάλουν λάδι, τις φάγαμε και είδαμε τα κουκούτσια τους.
- Κουβεντιάσαμε πότε και πώς τις μαζεύουμε και τους τρόπους συντήρησης(λάδι, ξύδι, αλάτι)
- Μαζέψαμε και οι ίδιοι τις ελιές από τα δέντρα της αυλής του σχολείου μας.
- Επισκεφθήκαμε το ελαιοτριβείο και το εργοστάσιο επεξεργασίας και τυποποίησης λαδιού στα Πάμφιλα. Έτσι τα νήπια είδαν από κοντά πως ο καρπός γίνεται

λάδι και με ποιόν τρόπο καταλήγει στο τραπέζι του καταναλωτή. Επίσης ενημερώθηκαν από τους υπεύθυνους του εργοστασίου και για τις άλλες χρήσεις των υπολειμμάτων από την επεξεργασία του καρπού της ελιάς (πυρήνα, σαπούνι).

- Φύγαμε από το εργοστάσιο φορτωμένοι εντυπώσεις, γνώσεις και πολλά πράγματα που εμπλούτισαν τη γωνιά της παρατήρησής μας όπως: μπουκαλάκια και άλλες συσκευασίες με λάδι, σαπούνια, πυρήνα, διαφημιστικά φυλλάδια για την ελιά και τον καρπό της.
- Επιστρέφοντας στο νηπιαγωγείο τα νήπια άσκησαν τις αισθήσεις τους χύνοντας σ' ένα πιάτο λάδι για να συνειδητοποιήσουν ότι είναι υγρό, να δουν τι χρώμα έχει, να το αγγίξουν, να το μυρίσουν, να το δοκιμάσουν.
- Έφτιαξαν ψωμί με ζυμάρι που μας προσέφερε ο φούρναρης της γειτονιάς μας και άπλωσαν σ' αυτό λάδι και ρίγανη για να γευτούν ένα διαφορετικό και υγιεινό κολατσιό.
- Αφού έφαγαν έπλυναν τα χεράκια με το σαπούνι που φέραμε από την επίσκεψη στο εργοστάσιο.
- Την ώρα του μεσημεριανού γεύματος τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και αφού τους δώσαμε διάφορα κομμένα λαχανικά έφτιαξαν τη σαλάτα που τους άρεσε και πρόσθεσαν λάδι και αλάτι. Κατά τη διάρκεια του φαγητού τους διηγηθήκαμε το παραμύθι “Το ταξίδι του Άνκα” που μας οδήγησε στη γνωριμία με την Πυραμίδα της Μεσογειακής Διατροφής.
- Μιλήσαμε για τις διάφορες κατηγορίες τροφών και για το πόσο συχνά πρέπει να τρώγονται σύμφωνα με την πυραμίδα της Μεσογειακής διατροφής. Τόνισαμε την αξία του λαδιού στη Μεσογειακή Δίαιτα, το ότι πρέπει το λάδι να αντικαταστήσει όλα τα άλλα λίπη και έλαια όπως βούτυρο, μαργαρίνη, σπορέλαιο κ.λ.π. και το πόσο καλό κάνει το λάδι στον οργανισμό του ανθρώπου (πρόληψη καρδιαγγειακών παθήσεων, ωφέλεια στο δέρμα, θεραπευτικές ιδιότητες κ.α.)
- Επισκεφθήκαμε παραδοσιακό νερόμυλο στα “Μλέλια” και είδαμε πως αλέθεται το σιτάρι. Ζυμώσαμε και ψήσαμε στον παραδοσιακό φούρνο το δικό μας ψωμί. Είδαμε και άλλα προϊόντα που φτιάχνονται και συντηρούνται με υγιεινό τρόπο.
- Διαβάσαμε το λαϊκό παραμύθι “Ο φραντζολάκης” και το ζωγραφίσαμε.
- Φτιάξαμε μηλόπιτα με αγνά υλικά, την ψήσαμε στον φούρνο του σχολείου μας και την φάγαμε σαν επιδόρπιο.

- Παίξαμε παιχνίδι σκυταλοδρομίας με ελιές, κουτάλια και κοφίνια. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε δυο ομάδες και νικητής ήταν η ομάδα που θα έβαζε πρώτη τις ελιές μέσα στο κοφίνι χωρίς να πέσουν κάτω κατά την μεταφορά. Η ομάδα που νίκησε έφερε τον προβληματισμό για το βραβείο κι αυτό αποτέλεσε την αφορμή να μιλήσουμε για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στα αρχαία χρόνια. Πληροφορήσαμε λοιπόν τα νήπια ότι οι αθλητές δεν έπαιρναν μετάλλιο αλλά στεφανώνονταν με ένα στεφάνι ελιάς που ονομάζονταν κότινος. Αποφάσισαν έτσι τα παιδιά να βραβευτεί η νικήτρια ομάδα με στεφάνια ελιάς, που έφτιαξαν τα ίδια από κλαδιά ελιάς, από την αυλή του νηπιαγωγείου μας.
- Ζωγραφίσαμε παροιμίες και αινίγματα για τις τροφές.
- Κάναμε τυπώματα με φρούτα και λαχανικά.
- Μιλήσαμε και δραματοποιήσαμε το μύθο της Αθηνάς και του Ποσειδώνα.
- Παίξαμε με τις λέξεις. Σε κύκλο καθισμένοι ψάξαμε να βρούμε λέξεις που έχουν σχέση με την ελιά και το λάδι. Μόλις βρίσκαμε μια λέξη την επαναλαμβάναμε όλοι μαζί χρησιμοποιώντας ηχηρά διάφορα μέλη του σώματος.
- Μάθαμε παροιμίες για την ελιά τις γράψαμε σε καρτέλες και τα νήπια διάλεξαν όποια τους άρεσε και την αντέγραφαν.
- Βάλαμε κουκούτσια ελιάς μέσα σε σπирτόκουτα κι απ' έξω βάλαμε τον αντίστοιχο αριθμό. Κάναμε σύνολα με διαφορετικούς αριθμούς ελιάς – καρπού με ζωγραφική.
- Παρατηρήσαμε, θαυμάσαμε και σχολιάσαμε πίνακες ζωγραφικής με θέμα την ελιά και το λιομάζωμα.
- Διαβάσαμε το ποίημα του Κωστή Παλαμά “Η ελιά” και κάθε νήπιο έμαθε λίγους στίχους που τους απήγγειλε κρατώντας στα χέρια κλαδιά ελιάς.
- Επισκεφθήκαμε το Μουσείο του Θεόφιλου και είδαμε από κοντά τους πίνακές του και γίναμε κι εμείς “μικροί Θεόφιλοι” ζωγραφίζοντας ότι μας έκανε εντύπωση.

Αξιολόγηση προγράμματος

- Τα νήπια απέκτησαν πολλές γνώσεις για την ελιά, το λάδι και την αξία του στη Μεσογειακή Διατροφή.
- Διαμόρφωσαν θετική στάση ως προς την χρησιμοποίηση του ελαιολάδου και της ελιάς σαν βασικό στοιχείο της διατροφής τους επηρεάζοντας θετικά και τους γονείς τους.
- Έζησαν πολλές εμπειρίες με βιωματικό τρόπο.
- Έδειξαν ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν.
- Έμαθαν να συνεργάζονται και να αντλούν χαρά από την μεταξύ τους συνεργασία.
- Έπαιξαν, χόρεψαν, τραγούδησαν, εκφράστηκαν εικαστικά και συμμετείχαν στο πρόγραμμα με όλες τους τις αισθήσεις.

ΘΕΜΑ: «Αλλεργίες»
7ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Γανώση Βήλη, Βαγιάννη Πελαγία

1η Φάση:

Επιλογή θέματος

Μετά τις διακοπές του Πάσχα είχε έρθει στο Ν/γείο μας ένα παιδάκι που έβηχε έντονα. Κάποιο άλλο παιδί αρνήθηκε να καθίσει κοντά του γιατί όπως είπε δεν ήθελε να αρρωστήσει και εκείνο. Τότε τέθηκε από το παιδί που έβηχε ο όρος «Αλλεργία». Η ομάδα προβληματίστηκε κι άρχισαν να ρωτούν και να συμπληρώνουν διάφορα για τις αλλεργίες.

Γράψαμε με μεγάλα γράμματα στον πίνακα την λέξη «Αλλεργίες» και αποφασίσαμε να ασχοληθούμε και να μάθουμε για αυτές. Τα παιδιά ανέλαβαν να μαζέψουν πληροφορίες από τους γονείς τους και να τις φέρουν στην τάξη.

Καταγραφή γνώσεων και ιδεών

Στην παρεούλα ρωτήσαμε τα παιδιά «Τι ξέρετε για τις αλλεργίες;» και τα καταγράψαμε:

- Ξυνόμαστε πολύ.
- Ξύνουμε τις μύτες μας και τρίβουμε τα μάτια μας.
- Τις παθαίνουμε με τη γύρη.
- Και ο Ήλιος είναι κακός
- Βήχουμε.
- Βγάζουμε σπυράκια.
- Δεν τρώμε αυγό, ούτε σπανακόπιτα και πίτσα.
- Εγώ μια φορά έκανα πολλές διάρροιες.
- Αρρωσταίνουμε.
- Να, κάνουμε Αμ...ψου!
- Κοκκινίζουν τα μάτια.
- Τις παθαίνουμε με τη σκόνη.
- Εμένα με αρρώστησε η μοκέτα. Έβηχα και μετά την αλλάξαμε.
- Πηγαίνουμε στο γιατρό και μας δίνει σπρέϊ και φάρμακα.
- Όταν τρως σοκολάτες, είσαι χοντρός. Ιδρώνεις και βήχεις.

Ιστόγραμμα

Μετά από την καταγραφή των γνώσεων έγινε η ομαδοποίησή τους.

Ερωτηματολόγιο

Μετά σύνταξαν ένα ερωτηματολόγιο που θα τα βοηθούσε στην έρευνα.

- Γιατί έχουμε αλλεργίες;
- Γιατί βγάζουμε μπουκλές;
- Γιατί κοκκινίζουν τα μάτια μας;
- Τι χρώμα είναι τα σπυράκια;
- Τι σχήμα;
- Είναι όλα τα σπυράκια τα ίδια;
- Πώς τα βγάζουμε;
- Γιατί τσούζουν τα χέρια μας;
- Γιατί πονάει η κοιλιά μου;
- Είμαι άρρωστος όταν έχω αλλεργία;
- Να πηγαίνω στο γιατρό;
- Πρέπει να πάρουμε σιρόπι και ντεπόν;
- Όταν έχουμε αλλεργία μπορούμε να τρώμε ότι θέλουμε;
- Να κόβουμε λουλούδια;

Προσχέδιο εργασίας

Τα παιδιά προβληματίστηκαν και συζήτησαν ποιες δραστηριότητες μπορούσαν να γίνουν για να μάθουν περισσότερα για τις αλλεργίες. Έγιναν πολλές προτάσεις και εμείς τις καταγράψαμε.

- Να ρωτήσουμε έναν που έχει αλλεργία
- Να διαβάσουμε βιβλία
- Να ζωγραφίσουμε
- Να πούμε παραμύθια
- Να πάμε στο γιατρό να ρωτήσουμε
- Να έρθει ο γιατρός στο σχολείο να μας πει.
- Να γράψουμε ποιήματα.
- Να βρούμε εικόνες.
- Να βρούμε λόγια από περιοδικά και να μας τα διαβάσει η κυρία
- Να μας βοηθήσει η κυρία και να ψάξουμε στο internet.

- Να έρθει ο γιατρός στο σχολείο, να ρθουν και οι μαμάδες να μάθουν κι αυτές για τις αλλεργίες.
- Να παίζουμε κουκλοθέατρο.
- Να φτιάξουμε αφίσες.
- Να παίζουμε τους γιατρούς και τους αρρώστους.
- Να παίζουμε θέατρο και να φωνάζουμε τις μαμάδες μας και τους μπαμπάδες μας να μας δουν.
- Να φτιάξουμε προσκλήσεις.

Ύστερα από αυτά ακολούθησε συζήτηση και τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες. Η κάθε ομάδα αποφάσισε ποιες από τις παραπάνω δραστηριότητες θα ήθελε να υλοποιήσει. Είπαν ένας από κάθε ομάδα να καταγράψει τις δραστηριότητες που θα αναλάβει αυτή. (Ιστόγραμμα). Εδώ ζήτησαν την βοήθεια μας (πίνακες αναφοράς –ταύτιση)

Καταμερισμός δραστηριοτήτων στην κάθε ομάδα.

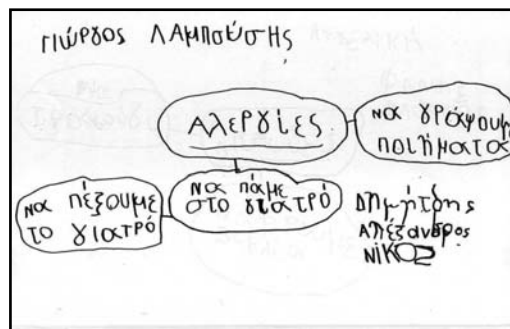
Τέλος συμφώνησαν να συνεργαστούν όλες οι ομάδες.

Εδώ καλέσαμε τους γονείς τους, ενημερώσαμε και ζητήσαμε την βοήθεια τους.

2η Φάση:

Δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν σύνδεση με το Επίσημο Πρόγραμμα.

Τα παιδιά έκαναν αρκετές από τις προγραμματισμένες δραστηριότητες. Μετά από κάθε μία καταγράφαμε τις νέες ιδέες όπως είχαν διαμορφωθεί εμπλουτίζοντας έτσι τις γνώσεις μας.

Δημιουργία Έκφραση

- Έπαιξαν παιχνίδια ρόλων (Παιδιάτροι, γονείς, κ.λ.π.)
- Έμαθαν ποιήματα «Ο Αντώνης»
- Οργάνωσαν την παρουσίαση του θέματος μας στους γονείς των Έφτιαξαν προσκλήσεις. Συμφώνησαν και έφτιαξαν το σκηνικό της γιορτής.

Στη γιορτή έπαιξαν παντομίμα με μουσική. που βρήκαμε μαζί. Δραματοποίησαν από τη μια τις αιτίες των αλλεργιών (λουλούδια σκόνη, τροφές,, πούπουλα) και από την άλλη τα συμπτώματα που έχουν οι διάφορες αλλεργίες. (σπυράκια, κοκκινίλες, ρινίτιδα, φαγούρα κ.λ.π.). Τέλος έδωσαν συμβουλές για την αποφυγή των αλλεργιών.

Γλώσσα

Μέσα από το πεδίο της έρευνας, επικοινωνίας τα παιδιά είχαν την δυνατότητα να γνωρίσουν όλες τις μορφές του λόγου (παραμύθι: «Οι τρεις ασματοφύλακες», «Οι Δερματούλιδες στο ταψί του ήλιου», «Αχ αυτά τα γατάκια» κ.ά., ποίηση, διάλογο κ.λ.π.). Ανέπτυξαν έτσι τον προφορικό τους λόγο και είχαν την ευκαιρία να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με καινούργιες λέξεις. (βρογχικό άσθμα, ρινίτιδα, παιδίατρος, δερματικές αλλεργίες, πεπτικό σύστημα κ.λ.π.).

Με τους πίνακες αναφοράς –ταύτιση και την δική μας βοήθεια όπου μας ζητήθηκε είχαν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν την γλώσσα –γραφή σαν μέσο έκφρασης και επικοινωνίας.

- Καταμερισμός δραστηριοτήτων στις ομάδες.
- Πρόσκληση: Ύστερα από διάφορες προτάσεις τα παιδιά αποφάσισαν να ζωγραφίσουν ελεύθερα με θέμα «Αλλεργίες». Από αυτές τις ζωγραφιές επέλεξαν την πιο

αντιπροσωπευτική για εξώφυλλο της πρόκλησης μας για την παρουσίαση του θέματος μας στους γονείς. Με την βοήθεια μου (σκάνερ) την αναπαραγάγαμε και την μοίρασαν στους γονείς τους.

- Αφίσα: Έφτιαξαν μια αφίσα με θέμα «Αχ αυτές οι αλλεργίες» και την τοποθέτησαν στην είσοδο του Νηπ/γείου μας.
- Έγραψαν μηνύματα και τα χρησιμοποίησαν στο σκηνικό, που ετοίμασαν για την παντομίμα.

Μαθηματικά

Μέσα από τον προβληματισμό για την υλοποίηση του προγράμματος, υπήρξε ανάγκη να γίνουν ομαδοποιήσεις, αντιστοιχίες (αλλεργία-σύπτωμα-όργανο), ταξινομήσεις, διατάξεις (από το λιγότερο στα περισσότερο και αντίθετα κ.λ.π.) και συγκρίσεις ανειμένων-προσώπων.

Μελέτη περιβάλλοντος

- Συζήτησαν για την αλλαγή των εποχών και ιδιαίτερα για την Άνοιξη, εποχή που συνήθως εκδηλώνονται οι περισσότερες αλλεργίες.
- Έμαθαν για τον τρόπο γονιμοποίησης των λουλουδιών (επικονίαση, γύρη κ.α.).
- Συζήτησαν για τα ζώα με τρίχωμα και ιδίως για την περιποίηση των κατοικίδιων.
- Έγινε αναφορά για τον ήλιο και τους κινδύνους που εγκυμονούν από την πολύωρη έκθεση σ' αυτόν.
- Έμαθαν να κατηγοριοποιούν τις τροφές ανάλογα με τα θρεπτικά συστατικά που προσφέρουν και συνειδητοποίησαν την ανάγκη για υγιεινή διατροφή.
- Προβληματίστηκαν για την σκόνη, τα καυσαέρια, και την μόλυνση που προκαλούν στο περιβάλλον.

Βιολογία

Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν όργανα του σώματός τους και μερικές από τις λειτουργίες τους που πλήττονταν από τις αλλεργίες (τα μάτια, την μύτη, το δέρμα, τον πνεύμονα, την κοιλιά και το συκώτι).

Επικοινωνία

- Ήρθαν σε επαφή με τον κόσμο των ενηλίκων (Γιατρός, γονείς κ.λ.π.). Η παιδιάτρος κα Ρένα Συμαντήρη ήρθε στο σχολείο μας, συζήτησε με τα παιδιά, τα ενημέρωσε και τους έδωσε χρήσιμες συμβουλές για το τι πρέπει να κάνουν και τι να αποφεύγουν όταν τους παρουσιαστεί κάποια αλλεργία. Έπαιξε μαζί τους. (δραματοποίηση συμπτωμάτων αλλεργίας). Οι γονείς των παιδιών ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή τους. Ήρθαν και ενημερώθηκαν από την Παιδιάτρο.
- Ήρθαν σε επαφή με έναν νέο τρόπο μάθησης και επικοινωνίας όπως είναι το internet –email.

3η Φάση:

Κλείσιμο – Κοινοποίηση στην ευρύτερη κοινωνία

Με την βοήθεια μου και ύστερα από πρόταση των παιδιών στείλαμε με email την πρόσκληση της γιορτής σ' άλλα Νηπ/γεία της πόλης μας, στην υπεύθυνη υγείας του Νομού μας και στη Δ/ση Α/θμιας Εκ/σης Ν. Λέσβου. Με πρωτοβουλία της Δ/σης, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Αιολικά Νέα στις 16-3-2003.

Το Σάββατο 17 Μαΐου 2003 στις 10. 30'π.μ στον αύλειο χώρο του Ν/γείου έγινε η

γιορτούλα μας. Τα παιδιά ζούσαν την κάθε στιγμή της γιορτής γιατί ήταν το δικό τους έργο. Υπήρχε κλίμα ενθουσιασμού και οι καλεσμένοι μας, μας καταχειροκρότησαν!

Αξιολόγηση

Μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία τα παιδιά έμαθαν πολλά πράγματα για τις αλλεργίες. Έγινε καταγραφή των γνώσεων των παιδιών για τις Αλλεργίες στο τέλος της υλοποίησης του προγράμματος.

- Η αλλεργία δεν είναι αρρώστια.
- Τα σπυράκια, οι κοκκινίλες και ο βήχας από αλλεργία δεν «κολλάνε».
- Στο δωμάτιο που κοιμόμαστε δεν πρέπει να βάζουμε λουλούδια.
- Για να μη πάθουμε κάποια αλλεργία πρέπει να μην έχουμε πουπουλένιο στρώμα και πουπουλένιο μαξιλάρι στο κρεβάτι μας.
- Να μην έχουμε πολλά ψεύτικα γούνινα ζώακια στο δωμάτιο μας γιατί μπορεί να μας κάνουν αλλεργικούς.
- Να προσέχουμε τις ετικέτες που έχουν πάνω τα ρούχα που φοράμε. Να προτιμάμε τα ρούχα από βαμβάκι ή από μαλλί.
- Πρέπει κάθε πρωί να ανοίγουμε τα παράθυρα, να αερίζουμε καλά το σπίτι μας και να βοηθάμε την μαμά να ξεσκονίζει συχνά.
- Πρέπει να πλύνουμε πολλές φορές την μέρα τα χέρια μας.
- Πρέπει να τρώμε σωστά.
- **ΟΧΙ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΕΡΩΝ**
- Δεν πρέπει να καθόμαστε πολύ ώρα στον ήλιο.
- Αν παρουσιάσουμε κάποια αλλεργία πρέπει να πάμε στο γιατρό και να κάνουμε αυτά που θα μας πει. Να πίνουμε τα φάρμακα που θα μας δώσει και να μην τρώμε μερικά φαγητά που θα μας πει, μέχρι να μας περάσει η αλλεργία.

Το σπουδαιότερο όμως ήταν ότι έμαθαν να ερευνούν και να συνεργάζονται για να πετύχουν αυτό που θέλουν. Αυτό στην αρχή δεν ήταν εύκολο παρόλο του ότι βρισκόμαστε στο τέλος της χρονιάς και τα παιδιά γνωρίζονταν καλά και είχαν δεθεί αρκετά.

Από την μεριά μας οι εκπ/κοί ήμασταν λίγο προβληματισμένοι, γιατί δεν ήταν εύκολο να κρατάς τη θέση του παρατηρητή, του συνερευνητή, του συνεργάτη, όπως απαιτεί η Ευέλικτη Ζώνη.

Φέτος ήταν η πρώτη μας επαφή με τη Ευέλικτη Ζώνη και με δεδομένο ότι το Νηπ/γείο μας είχε αναλάβει και θέμα Π.Ε. κάπως περιοριστήκαμε. Την γνωρίσαμε όμως μας άρεσε αυτός ο τρόπος δουλειάς και πιστεύουμε ότι του χρόνου θα μας δοθεί η ευκαιρία να υλοποιήσουμε περισσότερα προγράμματα Ευέλικτης Ζώνης.

**ΘΕΜΑ: «Διατροφή και Διατροφικές Συνήθειες»
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΩΡΑΣ ΣΑΜΟΥ**

Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Παπαδήμου Δέσποινα, Χατζοπούλου Αικατερίνη,
Ταρπαντζής Κωνσταντίνος, Σωτηράκη Αικατερίνη

Η αφόρμηση για να ασχοληθούμε με τη διατροφή και τις διατροφικές συνήθειες, ήρθε από τα ίδια τα παιδιά του νηπιαγωγείου μας, όταν από την αρχή της χρονιάς άρχισαν να συζητούν μεταξύ τους για το τι κολατσιό έφερνε το καθένα στο σχολείο, όπως επίσης και τα παιδιά του ολοήμερου τμήματος για το τι φαγητό έφερναν για το μεσημεριανό τους. Έτσι έγινε κάποια γενική συζήτηση με τα παιδιά και από την επόμενη κιόλας μέρα άρχισαν να μας ρωτούν, αν είναι «καλό» και υγιεινό το φαγητό που είχαν φέρει από το σπίτι τους. Έτσι αποφασίσαμε να οργανώσουμε ένα πρόγραμμα ορμώμενο από τα ερωτήματα των παιδιών.

Στόχοι του προγράμματος

- Να ενημερωθούν τα παιδιά για τη σημασία της διατροφής για την υγεία και την ανάπτυξη.
- Να κατανοήσουν την αξία του πρωινού γεύματος και το ρόλο που παίζει στη σωστή λειτουργία του οργανισμού.
- Να γνωρίσουν τις μεσογειακές διατροφικές συνήθειες.
- Να κατανοήσουν την αξία του λαδιού στη ζωή μας και το πλεονέκτημα του τόπου μας στην παραγωγή του.
- Ο ρόλος των φρούτων στη σωστή λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού.
- Παλιοί και νέοι τρόποι μαγειρέματος και ο κίνδυνος που κρύβουν τα συντηρητικά.
- Σύνδεση των συνηθειών διατροφής και υγιεινής του στόματος και κατά συνέπεια και του οργανισμού.
- Κατανόηση της σωστής χρήσης του ψωμιού και της ζάχαρης τα οποία είναι σίγουρα απαραίτητα στη διατροφή μας αλλά σε κανονικές ποσότητες.
- Να μάθουν κανόνες υγιεινής, καλό πλύσιμο φρούτων και λαχανικών.
- Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης προκειμένου να έχουν ένα όμορφο και γερό σώμα.

Διατροφή και διατροφικές συνήθειες

A. Παιδί και Μαθηματικά

- Συγκρίσεις
- Ομαδοποιήσεις
- Διατάξεις
- Αντιστοιχίσεις (με φρούτα και λαχανικά)
- Ταξινομήσεις
- Γνωριμίες με μονάδες μέτρησης
- Γραφικές παραστάσεις (με βάση τα φαγητά και τα επαγγέλματα)

B. Παιδί και Περιβάλλον

- Ερωτηματολόγιο για τους γονείς
- Γνωριμία με τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την υγεία
- Επισκέψεις γιατρών στο νηπιαγωγείο
- Επισκέψεις των νηπίων σε Νοσοκομείο, ελαιοτριβείο, μπακάλικο, φούρνο
- Παρουσίαση παραδοσιακών συνταγών από διάφορες χώρες και άλλα μέρη της χώρας μας με τη συμβολή των γονέων
- Τοπικά προϊόντα της Σάμου

- Γνωριμία με το σώμα μας
- Υγιεινή σώματος / στόματος
- Το ταξίδι της τροφής
- Συσκευασίες τροφίμων / συντηρητικά
- Σπιτικό φαγητό
- Μεσογειακή διατροφή

Γ. Παιδί και Γλώσσα

- Δημιουργία δικής μας ιστορίας
- Συνταγές ζαχαροπλαστικής, αντιγραφή και εκτέλεσή τους

Δ. Παιδί Δημιουργία και Έκφραση

1. Εικαστικά

- Τυπώματα με λαχανικά και φρούτα
- Κατασκευή κούκλας με φρούτα και λαχανικά
- Ομαδικό κολλάζ (πυραμίδα μεσογειακής διατροφής)

2. Δραματική τέχνη

- Κουκλοθέατρο
- Θεατρικό παιχνίδι
- Παραμύθια και δραματοποίησή τους
- Συμβολικό παιχνίδι (γιατρός, μανάβης)

3. Μουσική

Τραγούδια «Ο Πρίγκηπας Λεμόνης», «Το χοντρό μπιζέλι», «Κι άλλο κούφιο δόντι»

4. Φυσική Αγωγή

- Ασκήσεις αναπνοής
- Ομαδικά παιχνίδια
- Μελέτη κίνησης του σώματος με το αρθρωτό ανθρωπάκι
- Γνωρίζω το σώμα μου «χόκυ πόκυ»

Αξιολόγηση – Συμπεράσματα

Η πραγματοποίηση του προγράμματος είχε στόχο να απαντήσει στις απορίες των παιδιών σχετικά με τη διατροφή μας όπως: «Γιατί να υπάρχουν καλές και κακές τροφές;» ή «εμένα μου αρέσουν μόνο τα γλυκά και δεν θέλω να τρώω τίποτε άλλο» ή «γιατί να μην τρώμε μόνο κρέας;» και πολλές άλλες που αν τις καταγράφαμε θα χρειαζόμασταν πολλές σελίδες.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο στόχος επιτεύχθηκε κατά τα μέγιστα. Πώς το καταλάβαμε;

Μήπως από το αν υπήρξε άρτια επιστημονική βάση και κατάρτιση ή αν πραγματοποιήθηκαν με παιδαγωγικό τρόπο όλες οι δραστηριότητες που προέκυψαν από τα ερεθίσματα των παιδιών; Σίγουρα και από όλα τα παραπάνω. Αλλά η ατράνταχτη απόδειξη μας ήρθε από τα ίδια τα παιδιά.

Βλέπαμε μέρα με τη μέρα να αλλάζει η συμπεριφορά τους, όσον αφορά τη διατροφή τους. Άρχισαν να προσέχουν τι φέρνουν στο σχολείο για φαγητό, τους συνδυασμούς των τροφών, τις βιταμίνες που έπαιρναν από το κολατσιό ή το φαγητό τους. Το επιστέγασμα όλων αυτών ήταν, όταν στη συνάντηση των γονέων για την αξιολόγηση του προγράμματος μας είπαν, ότι τα ίδια τα παιδιά «υποχρέωναν» τους γονείς τους να τρώνε περισσότερα φρούτα και λαχανικά και τα γεύματά τους να συμπεριλαμβάνουν τροφές από όλες τις βαθμίδες της πυραμίδας των τροφών.

ΘΕΜΑ: «Χειμώνας»
4ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΙΟΥ
Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: Μπακαλούδη Παναγιώτα, Σαλλιάρης Ισίδωρος

Εισαγωγή

Κατά το σχολικό έτος 2002-2003, το 4ο Νηπιαγωγείο Χίου, εντάχθηκε επίσημα στην «Ευέλικτη Ζώνη», μια καινοτομία του ΥΠΕΠΘ, μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και κλήθηκε να εφαρμόσει ένα νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αυτό της Διαθεματικής Προσέγγισης της γνώσης, όπως ορίζεται από το ΔΕΠΠΣ.

Γνωρίζοντας ότι η εν λόγω καινοτομία προωθεί την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας και καταγράφει δραστηριότητες στα πλαίσια της βιωματικής και επικοινωνιακής μάθησης, οργανώσαμε σε νέες βάσεις το πρόγραμμά μας, συνδέοντας το με την καθημερινή πρακτική και το σχολείο μας με την τοπική κοινότητα.

Η πορεία μας για την υλοποίηση τέτοιων σχεδίων εργασίας, στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης για το Νηπιαγωγείο, ακολουθούσε τότε και σήμερα τα παρακάτω δέκα βήματα:

Πορεία και υλοποίηση ενός σχεδίου εργασίας, στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης για το Νηπιαγωγείο.

1. Μέσα από τις συζητήσεις και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, αναδύονται διάφοροι τομείς ενδιαφερόντων. Στη συνέχεια επιλέγουμε το θέμα, μαζί με τα παιδιά (αυτό που απασχολεί όλη την ομάδα). Το θέμα βέβαια μπορεί να προκύψει και μέσα από ένα βιβλίο, από ένα video, από κάποιο παιχνίδι ή από κάτι που συμβαίνει γύρω μας, (επικαιρότητα ή στο άμεσο περιβάλλον). Από τη δική μας πλευρά, αποφασίζουμε πώς θα εντάξουμε το θέμα στο ημερήσιο πρόγραμμά μας, βάση του αναλυτικού προγράμματος.
2. Συζητάμε με τα παιδιά, να μας πουν τι γνωρίζουν για το θέμα, μέσα από τις δικές τους εμπειρίες, (καταγράφουμε έννοιες, ερωτήσεις και το τι θέλουμε να μάθουμε). Πρέπει όλα τα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να οικοδομήσουν και να κατανοήσουν την έννοια του θέματος.
3. Στον πίνακα ή στο χαρτί κάνουμε το σχεδιασμό του σχεδίου εργασίας και καταγράφουμε τις ερωτήσεις, που θα μας δώσουν εκείνες τις απαντήσεις, ώστε να γνωρίσουμε το θέμα μας. Γράφουμε ακόμα και τις δραστηριότητες εκείνες ομαδικές ή ατομικές που θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση του θέματος ή θα δώσουν την ευκαιρία για δράση, των ίδιων των παιδιών επί του θέματος, (π.χ. να ζωγραφίσουν, να παίξουν θέατρο, να κατασκευάσουν, να κάνουν επισκέψεις κ.α.).
4. Αφού τελειώσει η καταγραφή από εμάς, ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν ή να βρουν μια εικόνα αντιπροσωπευτική, ως προς τις ερωτήσεις ή τις δραστηριότητες του θέματος και να την κολλήσουμε πάνω στο φύλλο εργασίας, ώστε να μπορεί να είναι κατανοητό κι απ' αυτά και για να μπορούν να παρακολουθήσουν την πορεία του θέματος, τις επόμενες ημέρες.
5. Σχεδιάζουμε τους τρόπους δράσης της έρευνας μας.
Ποιες θα είναι οι πηγές μας;
 - α. Βιβλία
 - β. Αντικείμενα και κατασκευές
 - γ. Επισκέψεις ή επισκέπτες
 - δ. Συμμετοχή γονέων.
6. Ανακοινώνουμε στους γονείς, είτε προφορικά τα παιδιά, είτε γραπτώς, το θέμα που θα μας απασχολήσει και τους ζητάμε τη βοήθεια και τη συμμετοχή τους.
 - α. οι γονείς μπορούν να προμηθεύσουν με υλικά

- β. να πάρουν μέρος στις επισκέψεις μας
 - γ. να βοηθήσουν στην προετοιμασία μιας εκδήλωσης
 - δ. να συμμετέχουν σε δραστηριότητες μέσα στην τάξη
 - ε. να παρακολουθήσουν τ' αποτελέσματα και τις ανακοινώσεις μας μετά την ολοκλήρωση του θέματος.
7. Από την επόμενη μέρα, γίνεται η συγκέντρωση του υλικού που φέρνουν τα ίδια τα παιδιά, αλλά κι εμείς. Καθημερινά και ανάλογα με τα ενδιαφέρον των παιδιών, συνεχίζουμε την επεξεργασία – έρευνα, βάση του φύλλου εργασίας. Στην πορεία, μπορούμε να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε πράγματα, βάση του υλικού και των ενδιαφερόντων των παιδιών.
 8. Μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου εργασίας, τα παιδιά παρουσιάζουν το τι έμαθαν μέσα από τις δραστηριότητες (ζωγραφική, γραφή, κατασκευές, θεατρικό παιχνίδι, κ.α.), ή μέσα από το υλικό που συνέλεξαν κατά την έρευνα (φωτογραφίες, βιβλία, ερωτηματολόγιο, κ.α.). Επανεξετάζουμε το φύλλο εργασίας και τ' αποτελέσματά του.
 9. Ανακοινώνουμε και παρουσιάζουμε τις γνώσεις μας ή τις δραστηριότητές μας, στους συμμαθητές μας της άλλης τάξης, (αν υπάρχει) ή καλούμε τους γονείς στην τάξη και τα ίδια τα παιδιά παρουσιάζουν το όλο θέμα.
 10. Ακολουθεί η αξιολόγηση και στη περίπτωση που μπορεί να έχουμε νέα ερωτήματα, να δημιουργηθεί δηλαδή ένα υπόθεμα, ξεκινάμε νέο σχέδιο εργασίας.

Ολοκλήρωση – Αξιολόγηση

Σαν ολοκλήρωση της πρώτης αυτής εφαρμογής του ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο στο σχολείο μας και ακολουθώντας τη φιλοσοφία του προγράμματος για ένα σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία, με το πέρας της σχολικής χρονιάς, οργανώσαμε Έκθεση – Αξιολόγηση όλης αυτής της προσπάθειάς μας, που παρουσιάσαμε σε συναδέλφους-εκπαιδευτικούς, γονείς, φορείς της τοπικής κοινωνίας και δημοσιοποιήσαμε την πολύ σημαντική εμπειρία που αποκομίσαμε στα πλαίσια της «Ευέλικτης Ζώνης».

Όλη η έκθεση έχει βιντεοσκοπηθεί και αναλυθεί με λεπτομέρεια από τους εκπαιδευτικούς του 4ου Νηπιαγωγείου Χίου, πιστεύοντας ότι μπορεί να παράσχει βοήθεια και υλικό σε πρακτικό επίπεδο κάτι που νομίζουμε ότι απουσιάζει από τα εκπαιδευτικά πράγματα.

Αντιπροσωπευτική, παραδειγματική, περιληπτική εφαρμογή ενός σχεδίου εργασίας, όπως αυτό εκπονήθηκε στο νηπιαγωγείο μας, αποτελεί το θέμα: «Ο Χειμώνας». Κρίνοντας ότι το θεωρητικό υπόβαθρο είναι γνωστό δε θα αναλύσουμε ευρύτερους στόχους για την ανάπτυξη του παραπάνω θέματος, αλλά θα το παρουσιάσουμε σε πρακτικό επίπεδο και με φωτογραφικό υλικό, αντίστοιχο των δραστηριοτήτων, όπως αυτές οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν από τα παιδιά και τους νηπιαγωγούς του 4ου Νηπιαγωγείου Χίου.

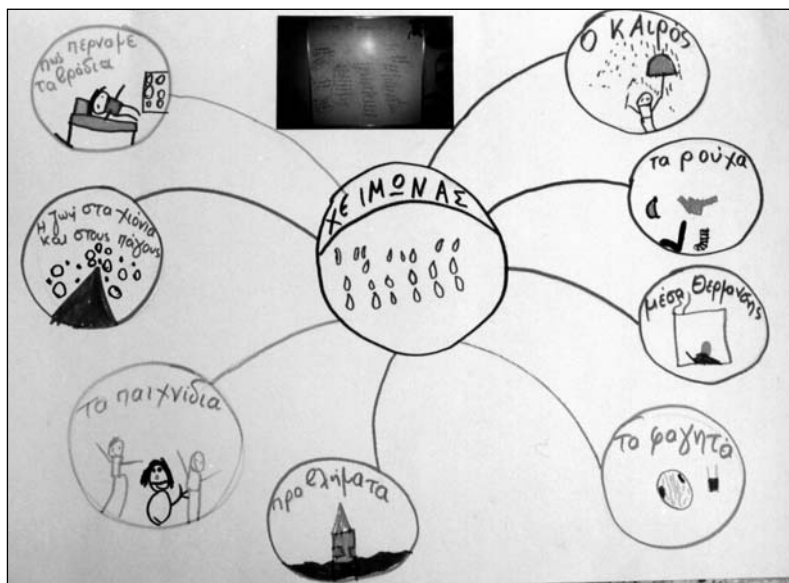
Περίληπτική παρουσίαση σχεδίου εργασίας και παραδειγματικές εφαρμογές – δραστηριότητες: Ο Χειμώνας

Η επιλογή του θέματος «Ο Χειμώνας», έγινε από τα ίδια τα παιδιά, μετά από το ενδιαφέρον που έδειξαν κατά την περίοδο των έντονων βροχοπτώσεων και των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στη Χίο, το έτος 2002-03. Η διάρκεια του ήταν γύρω στον ένα μήνα, μαζί με τα επιμέρους θέματα που αναπτύχθηκαν όπως εκείνο με τη Ζωή στους Πάγους και στα Χιόνια και των Ασθενειών του σώματος από το κρύο.

Οι δραστηριότητες που οργανώθηκαν κι έλαβαν χώρα σε όλη τη διάρκεια της έρευνας του θέματος παρουσιάζονται παρακάτω, βάση του Διαθεματικού Ενιαίου

Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, που προτείνει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ξεκινούμε την παρουσίαση μας με τα δύο φύλλα εργασίας, όπως αυτά διαμορφώθηκαν στα δύο τμήματα του σχολείου μας.

Εικόνα 1. Σχέδιο εργασίας που οργανώθηκε μαζί με τα παιδιά στο Β τμήμα του 4ου Νηπιαγωγείου Χίου.

Δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με τους τομείς – άξονες του ΔΕΠΠΣ.

1. Γλώσσα.

- Συζητήσαμε με τα παιδιά για το δελτίο καιρού στην τηλεόραση.
- Γράψαμε τη λέξη Χειμώνας στον πίνακα.
- Τα παιδιά υπαγόρευσαν κι εμείς γράψαμε στον πίνακα τι σημαίνει για το καθένα η λέξη χειμώνας. Σ' αυτή τη φάση δε δεχόμαστε μόνο απαντήσεις που έχουν να κάνουν με τα καιρικά φαινόμενα, αλλά γενικότερα με την έννοια του χειμώνα, στη ζωή μας, στο σπίτι μας, στα ζώα, στα φυτά.
- Διαβάσαμε το ποίημα του Χ. Σακελλαρίου: «Το παγωμένο πουλάκι», από το βιβλίο: Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων για το νηπιαγωγείο, και τα παιδιά προσπάθησαν να το αφηγηθούν.
- Ένα παιδί μας αφηγήθηκε μια ιστορία που έφτιαξε μόνο του μέσα από δικές του ζωγραφιές. Τ' άλλα παιδιά συμπλήρωναν με δικές τους ιδέες την ιστορία κι έτσι φτιάξαμε ένα παραμύθι, το οποίο μας το υπαγόρευσαν και το γράψαμε στο χαρτί. Δώσαμε τον τίτλο «Ο ήλιος ζήλεψε το Χιονάνθρωπο».
- Διαβάσαμε στην αυλή του σχολείου το βιβλίο της Κάρμα Γουίλσον «Η αρκούδα ροχαλίζει», εκδ: Λιβάνης.
- Διαβάσαμε την ιστορία «Τα ζώα του χειμώνα» και μάθαμε ποια ζώα πέφτουν σε χειμερία νάρκη.
- Όταν φτιάξαμε τυροπιτάκια στην τάξη, τα παιδιά υπέθεσαν στην αρχή μόνα τους τα υλικά και μετά γράψαμε την κανονική συνταγή.
- Διαβάσαμε το παραμύθι του Χ. Κ. Άντερσεν «Η βασίλισσα του χιονιού».
- Γράψαμε σε λίστα τα παιχνίδια του χειμώνα.

- Διαβάσαμε την ιστορία από το βιβλίο του Μ. Κοντολέον «Ο χιονάνθρωπος που δεν ήθελε να λιώσει», εκδ: Πατάκης.
- Διαβάσαμε το βιβλίο της Ντέπι Γκλιόρι «Τα προβατάκια του χιονιού», εκδ: Πατάκης.

2. Μαθηματικά.

- Από εικόνες διαφόρων αντικειμένων, επιλέξαμε και ζωγραφίσαμε μόνο αυτά που συναντούμε το χειμώνα.
- Σ' ένα μεγάλο χαρτόνι που είχαμε σχεδιάσει την εικόνα ενός παιδιού, το ντύσαμε με τα ρούχα του χειμώνα, που είχαμε φτιάξει και κόψει από πριν.
- Ο χιονάνθρωπος που είχαν ζωγραφίσει τα παιδιά στο καβαλέτο, αποφασίσαμε να κοπεί και να γίνει παζλ.

Εικόνα 2. Ο χιονάνθρωπος που ζωγράρισαν τα παιδιά, έγινε παζλ και κάτω στο πάτωμα τα ρούχα του χειμώνα συναρμολογημένα σε παζλ.

- Από εικόνες που παρατηρούσαμε με διάφορα ρούχα, ζωγραφίσαμε μόνο εκείνα του χειμώνα.
- Ξεχωρίσαμε και ζωγραφίσαμε ζώα που πέφτουν σε χειμερία νάρκη.
- Με τις κουκουνάρες, τα κυπαρισσόμηλα, τα χάρτινα σκουφάκια και τα «χάρτινα» ξύλα από το τζάκι, κάναμε ταξινομήσεις, αντιστοιχήσεις, έννοιες μέσα στο χώρο και μετρήσεις.
- Με τα κασκόλ των παιδιών κάναμε ταξινομήσεις ως προς το χρώμα και το μέγεθος και διατάξεις πραγμάτων.
- Παίξαμε με καρτέλες αντιθέτων και ξεχωρίσαμε ανοιχτό – κλειστό, κρύο – ζεστό κ.ά..

Μελέτη περιβάλλοντος.

- Είδαμε εικόνες από το βιβλίο «Φύση – Θύελλες», εκδ. Ερευνητές και μιλήσαμε για τη βροχή, το χαλάζι, τους κεραυνούς, τις αστραπές, τις χιονοθύελλες, τη φουρτούνα, τις πλημμύρες.
- Μελετήσαμε εικόνες από το βιβλίο «Παγόβουνα και η ζωή στις Πολικές περιοχές», με ζώα, φυτά, ανθρώπους.
- Τις περισσότερες φορές κάναμε ψηφοφορία για ν' αποφασίσουμε πιο βιβλίο θα διαβάσουμε πρώτα ή με πιο θέμα θ' ασχοληθούμε.
- Μάθαμε γιατί συνήθως δε χιονίζει στα νησιά.
- Κάναμε το πείραμα με το νερό που βράζει – εξατμίζεται – υγροποιείται.
- Κάναμε πειράματα με το νερό μέσα σε λεκάνες: πράγματα που επιπλέουν ή βουλιάζουν, δημιουργήσαμε κύματα με τον αέρα χρησιμοποιώντας μπαλόνια ή καλαμάκια.
- Πήραμε παγάκια και τ' αφήσαμε να λιώσουν πρώτα στα χέρια μας και μετά στη φωτιά.
- Μιλήσαμε για το ζεστό, καυτό, κρύο.
- Με την υγρασία στα τζάμια της τάξης, μιλήσαμε για τη διαφορά θερμοκρασίας.
- Μάθαμε για το θερμόμετρο, μετρήσαμε τη θερμοκρασία και παρατηρήσαμε τις αυξο-

- μειώσεις της σε περίοδο ενός μήνα περίπου.
- Παππούς μαθητή, μας αφηγήθηκε για το ταξίδι του στους πάγους στο Β. Καναδά, όταν ήταν ναυτικός. θαυμάσαμε φωτογραφίες των πολικών περιοχών.

Εικόνα 3. Από την ψηφοφορία στην τάξη για την προτεραιότητα ανάγνωσης των βιβλίων που έφεραν τα παιδιά.

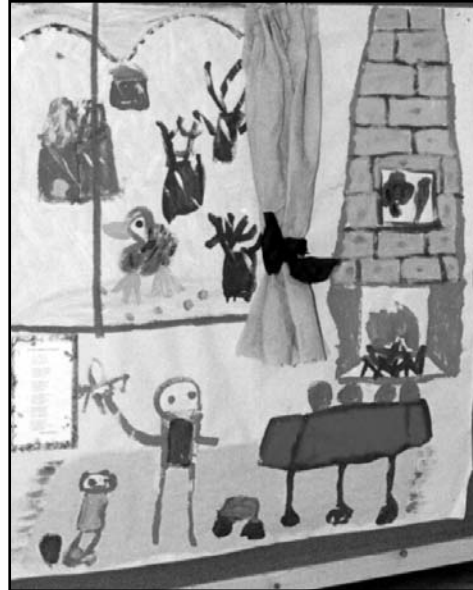
- Μάθαμε από το χάρτη της Ελλάδας που χιονίζει και σε ποιες περιοχές.
- Στην υδρόγειο σφαίρα εντοπίσαμε την Ελλάδα και βρήκαμε τους Πόλους.
- Στο video παρακολουθήσαμε τα ντοκιμαντέρ «Η ζωή στην Αλάσκα» και «Η ζωή στην Ανταρκτική».
- Μιλήσαμε για τα ζώα στους πάγους, (αρκούδες, πιγκουΐνους κ.α.) και για τα ζώα της πατρίδας μας που πέφτουν σε χειμερία νάρκη.
- Από τον περίπατό μας στην εξοχή μαζέψαμε κουκουνάρια, κυπαρισσόμηλα και αγριολούλουδα του χειμώνα.
- Μιλήσαμε για τα μέσα θέρμανσης. Τα ζωγραφίσαμε και φτιάξαμε ένα τζάκι στην τάξη. Το «ανάψαμε» με ψεύτικη φωτιά και ξύλα.
- Συζητήσαμε για τα χειμωνιάτικα ρούχα. Συγκεντρώσαμε υλικά από τα οποία είναι φτιαγμένα (βαμβάκι, μαλλί, συνθετικά), αγγίζουμε διάφορα υφάσματα.
- Συζητήσαμε για τα φαγητά του χειμώνα που μας αρέσουν.
- Φτιάξαμε τυρόπιτα με τη βοήθεια κάποιας μητέρας και κεράσαμε το μεσημέρι τους γονείς.
- Μιλήσαμε για τους παραδοσιακούς φούρνους με τα ξύλα.
- Με αφορμή το δυνατό αέρα και το τσουχτερό κρύο μιλήσαμε για τα προβλήματα του χειμώνα.
 - ο Καταστροφές από τον αέρα.
 - ο Αρρώστιες του χειμώνα.
 - ο Βροχές και πλημμύρες.

Εικόνα 4. Σχεδιάζουμε με την υγρασία στα τζάμια

ο Χιόνια και παγωνιά.

- Μιλήσαμε για τα παιχνίδια του χειμώνα, τι παίζουμε εμείς και είδαμε εικόνες από βιβλία για το πώς παίζουν παιδιά από άλλες χώρες στο χιόνι.
- Μιλήσαμε για το πώς περνάμε τα βράδια του χειμώνα (παρέες, επισκέψεις, βιβλία, τηλεόραση).
- Με αφορμή ένα κλαδί αμυγδαλιάς, συζητήσαμε για τ' άνθη της αμυγδαλιάς, τον καρπό της τ' αμύγδαλα και εν συνεχεία και για άλλους ξηρούς καρπούς.
- Μιλήσαμε για τις εορτές του χειμώνα (Χριστούγεννα – Απόκριες).

Δημιουργία – Έκφραση

Εικαστικά

- Χειροτεχνία: Κατασκευάσαμε χιονάνθρωπους σε βελουτέ χαρτί από βαμβάκι.
- Ομαδική εργασία: Ζωγραφική από τα παιδιά, σε μεγάλο χαρτί του μέτρου, με αφορμή το ποίημα του Χ. Σακελλαρίου «Το παγωμένο πουλάκι».

Εικόνα 5. Τα παιδιά ζωγράρισαν το Παγωμένο πουλάκι

- Ομάδα από παιδιά έφτιαξε σε κολάζ την ιστορία που έγραψαν τα ίδια, «Ο ήλιος ζήλεψε το χιονάνθρωπο».
- Σχεδιάσαμε στο καβαλέτο έναν χιονάνθρωπο, τον ζωγράρισαν τα παιδιά μόνα τους στο καβαλέτο και συζητήσαμε για τα χρώματα και τις μίξεις.
- Φτιάξαμε χειμωνιάτικα σκουφάκια από χαρτί και κολλήσαμε πάνω διάφορα υλικά, (χαρτί γκοφρέ, αλουμινόχαρτο, εφημερίδες).
- Φτιάξαμε με πλαστελίνη πιγκουίνους, φώκιες, φάλαινες, Εσκιμώους και ιγκλού.
- Με τις κουκουνάρες, τα κυπαρισσόμηλα, τα ξύλα και τα ζυμαρικά φτιάξαμε τον «Ξυλάνθρωπο».
- Σε ομάδες, άλλα παιδιά ζωγράρισαν τα προβλήματα του χειμώνα: Αέρας – Πλημμύρες – Παγωνιά – Αρρώστια και τα εκθέσαμε στην τάξη.
- Με αφορμή το βιβλίο του Μ. Κοντολέον «Ο χιονάνθρωπος που δεν ήθελε να λιώσει», εκδ. Πατάκης, μια άλλη ομάδα παιδιών έφτιαξε ένα κολάζ με την ίδια ακριβώς τεχνική της εικονογράφου Διατσέντας Παρίση.
- Με αφορμή το ίδιο βιβλίο, αποτυπώσαμε την ιστορία στον πίνακα και αναλύσαμε τα στάδια εξέλιξης της. Στη συνέχεια ιχνογραφήθηκε από διαφορετικές ομάδες παιδιών στο χαρτί και δέθηκε σε βιβλίο.
- Χειροτεχνία: Κολλήσαμε άσπρο και ροζ γκοφρέ χαρτί σε βελουτέ επιφάνειες και φτιάξαμε κλαδιά αμυγδαλιάς.
- Εκθέσαμε έργα ζωγραφικής και φωτογραφίας με θέμα το χειμώνα και αποφασίσαμε να μιμηθούμε τον τρόπο του Βαν Γκογκ και ζωγραφίσουμε την αμυγδαλιά σ' ένα γυάλινο ποτήρι, όπως κι εκείνος.

Μουσική.

- Ακούσαμε και μάθαμε τραγούδια για το χειμώνα.

- Ο χειμώνα από τις Τέσσερις Εποχές του Vivaldi, μας μύησε στην κλασική μουσική.
- Τραγουδήσαμε «Το παγωμένο πουλάκι» του Χ. Σακελλαρίου.
- Το τραγούδι του Γ. Φιλιππάκη «Ο χιονάνθρωπος», γίνηκε αφορμή για να χορέψουν τα κορίτσια μπαλέτο και μετά να χορέψουν.

Φυσική Αγωγή.

- Μιμηθήκαμε τα ζώα των πάγων και τις φωνές τους.
- Ισορροπήσαμε στον «πάγο» και πήραμε διάφορες στάσεις με το σώμα μας.
- Τα παιχνίδια του χειμώνα στο χιόνι που καταγράψαμε αποφασίσαμε να τα παίζουμε στην τάξη.
 - ο Χιονοπόλεμος - Με τσαλακωμένες χαρτοπετσέτες.
 - ο Χιονάνθρωπος - Κουλουριάσαμε τα σώματά μας και φτιάξαμε πυραμίδα.
 - ο Σκι – Με τα μπαστούνια από το οικοδομικό υλικό.
 - ο Πατινάζ – Συρθήκαμε στα πόδια.
 - ο Έλκηθρο- Καθίσαμε στα μαξιλάρια και κάναμε τα έλκηθρα.

Θεατρική Αγωγή.

- Δραματοποίηση της ιστορίας «Το πενταράκι» της Λότης Πέτροβιτς–Ανδρουτσοπούλου, από το βιβλίο, Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων για το Νηπιαγωγείο.
- Κουκλοθέατρο: Ο Σωτηράκης κρυνώνει (αυτοσχέδιο).
- Με αφορμή το τραγούδι του Γ. Φιλιππάκη «Ο χιονάνθρωπος», τα παιδιά κουλουριάστηκαν κάτω στο πάτωμα σαν χιονόμπαλες. Ένα παιδί μάζεψε τις χιονόμπαλες και έφτιαξε το χιονάνθρωπο, και μετά μας διηγήθηκε την ιστορία του.
- Δραματοποίηση των βιβλίων «Τα προβατάκια του χειμώνα» και «Η αρκούδα ροχαλίζει».
- Θεατρικό παιχνίδι: «Ο κύκλος της σταγόνας».
- Κουκλοθέατρο: «Η Καλοσύνη του Χιονούλη» της Τ. Τσιλιμένη. Αυτοσχεδιασμός των παιδιών με την κούκλα του χιονάνθρωπου που έφτιαξαν από φελιζόλ.
- Δραματοποίηση της ιστορίας «Ο Γενάρης» από το βιβλίο της Λότης Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου, Τα παιδιά του Χειμώνα, εκδ. Πατάκης.

Αξιολόγηση

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του σχεδίου εργασίας, συζητήσαμε αρκετές φορές με τα παιδιά για την πορεία του σχεδίου εργασίας και επαναπροσδιορίστηκαν επιλογές και δραστηριότητες. Από την πλευρά των εκπαιδευτικών γινόταν τακτικά αξιολόγηση και επανεκτίμηση του σχεδίου εργασίας, ώστε να παραμένουμε πιστοί αφ' ενός στις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών κι αφετέρου στους βασικούς στόχους του προγράμματος. Η τελική αξιολόγηση έγινε από τους ίδιους του εκπαιδευτικούς, τα παιδιά και τους γονείς, στην παρουσίαση υλικού, πληροφοριών και κατασκευών που εκτέθηκαν στις τάξεις του νηπιαγωγείου μας, τόσο κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, όσο και με τη λήξη αυτού, κατά την τελευταία σχολική εβδομάδα.

ΘΕΜΑ: «Οι τέσσερις εποχές»
4/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΛΑΚΑΣ-ΠΑΝΑΓΙΑ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Τσιαΐρη Ελένη
Τάξη Α΄

1. Στοιχεία προγράμματος

Θέμα: Οι τέσσερις εποχές.

Διάρκεια: Ο προγραμματισμός είναι ετήσιος και καθορίζεται σε τριμηνιαία βάση.

Ώρες διδασκαλίας-εβδομαδιαίως: 3.

Ώρες διδασκαλίας-ετησίως: 81.

Σύνολο ωρών ανά τρίμηνο:

α) 11 Σεπτεμβρίου- 10 Δεκεμβρίου: 6 εβδομάδες -> 17 ώρες.

β) 11 Δεκεμβρίου- 10 Μαρτίου: 11 εβδομάδες -> 30 ώρες.

γ) 11 Μαρτίου- 10 Ιούνη: 10 εβδομάδες -> 29 ώρες.

2. Επιλογή και κριτήρια επιλογής θέματος:

Η επιλογή του θέματος έγινε μετά από συνεννόηση όλου του διδακτικού προσωπικού του σχολείου, χωρίς τη συμμετοχή των μαθητών. Αποφασίστηκε να διαρκέσει όλο το σχολικό έτος και ο καθένας θα καθόριζε τον τρόπο διεξαγωγής και οργάνωσης του θέματος στην τάξη του.

Κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου θέματος ήταν:

1. Η ποικιλία του θέματος.
2. Η σύνδεση του με πολλά γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος (γλώσσα, μαθηματικά, εμείς και ο κόσμος, εικαστικά, μουσική).
3. Η άμεση επαφή των παιδιών με στοιχεία των τεσσάρων εποχών (φύση-καιρός-ασχολίες ανθρώπων-θάλασσα κλπ.).
4. Η αξιοποίηση προσωπικών εμπειριών και γνώσεων των παιδιών.
5. Το ενδιαφέρον των παιδιών, εφόσον ζουν σε ένα περιβάλλον, όπου γίνεται αντιληπτή η διαδοχή των εποχών και οι επιδράσεις τους.
6. Η δυνατότητα επίσκεψης σε πολλούς χώρους (ανεμόμυλοι, λιμάνια κλπ), αλλά και σε ανθρώπους (αγρότες, χωράφια κλπ).

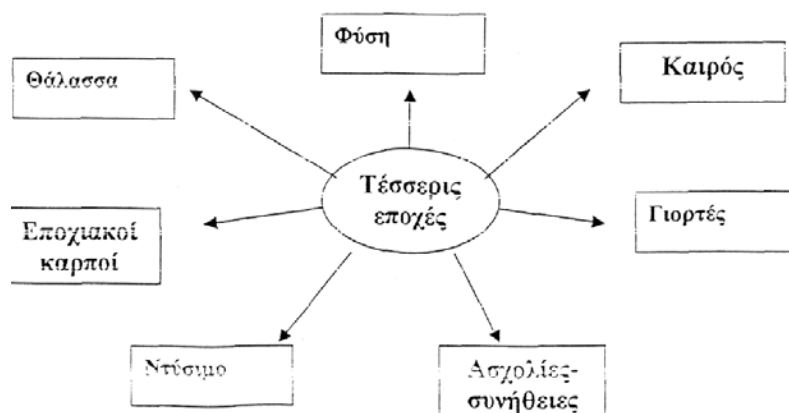
3. Στόχοι προγράμματος:

Οι μαθητές:

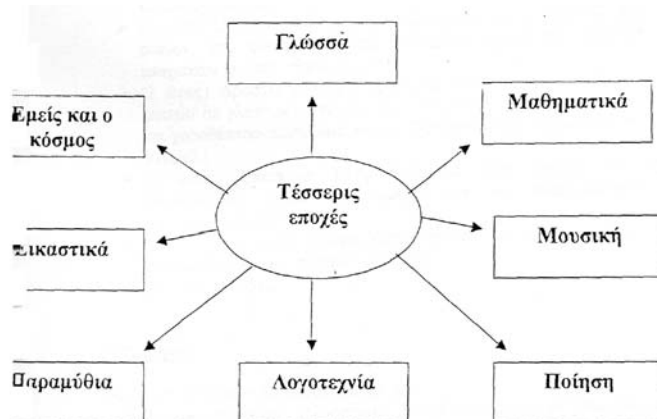
1. Να μάθουν ότι οι εποχές είναι τέσσερις και κάθε μία αποτελείται από τρεις μήνες, δηλαδή βασικά στοιχεία που αφορούν τις εποχές.
2. Να διαπιστώσουν και να εντοπίσουν βιωματικά και εμπειρικά τα χαρακτηριστικά των τεσσάρων εποχών όσον αφορά τις καιρικές συνθήκες, τις αλλαγές στη φύση (χλωρίδα-πανίδα), τις εθνικές επετείους, τη θάλασσα, τους εποχιακούς καρπούς, το ντύσιμο- ένδυση των ανθρώπων, τις ασχολίες των ανθρώπων (επαγγέλματα) και τις συνήθειες τους και άλλα.
3. Να γνωρίσουν όλα τα παραπάνω και να τα κάνουν κτήμα τους.
4. Να ασκηθούν στην παρατήρηση του περιβάλλοντος γύρω τους και να έρθουν σε άμεση επαφή μ' αυτό.
5. Να προσεγγίσουν το θέμα διαθεματικά μέσα από τη γλώσσα, τη λογοτεχνία, την ποίηση, τα μαθηματικά, το εμείς και ο κόσμος κλπ.
6. Να ευαισθητοποιηθούν όσον αφορά το περιβάλλον και να μάθουν να αγαπούν και να σέβονται αυτά που τους προσφέρει η φύση.

7. Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν μέσα από κατασκευές, δραματοποιήσεις, σκετς, παντομίμα κλπ.
8. Να μάθουν να εργάζονται ατομικά, εταιρικά και ομαδικά.
9. Να καλλιεργήσουν το αίσθημα της διεκπεραίωσης μίας εργασίας, ενός έργου.
10. Να καλλιεργήσουν δεξιότητες και ικανότητες.
11. Να χειρίζονται διάφορα υλικά.
12. Να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και να διασκεδάσουν-ψυχαγωγηθούν.

4. Εξακτίνωση τεσσάρων εποχών σε τομείς-θέματα:

5. Εξακτίνωση με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα και τις γνωστικές περιοχές.

6. Προγραμματισμός ύλης της διδασκαλίας

1ο Τρίμηνο:

Η Εφαρμογή της Ευέλικτης ζώνης ξεκινά αρχές Νοεμβρίου. Στο πρώτο τρίμηνο θ' ασχοληθούμε με:

- (1 ώρα) την ένταξη των παιδιών στο θέμα και θα συζητήσουμε με τα παιδιά προκειμένου να καταλήξουμε σε τομείς-θέματα που τους ενδιαφέρουν.
- (4 ώρες) τη Ζωγραφική και τις Κατασκευές (κρεμαστών εποχιακών καρπών π.χ. μήλα, αχλάδια, πορτοκάλια και καρπών σε συνδετήρες, ομπρελών, ανεμόμυλων, κολάζ με φωτογραφίες φθινοπωρινού ντυσίματος καθώς και θεμάτων σχετικών με

- το Φθινόπωρο και τις εορτές της εποχής π. χ. 28η Οκτωβρίου).
- (2 ώρες) τα Παραμύθια και τα Ποιήματα (με ανάγνωση μου διαφόρων ποιημάτων και παραμυθιών σχετικών πάντα με την εποχή του Φθινοπώρου).
 - (2 ώρες) τα Μαθηματικά (με την αντιστοίχιση μηνών-εποχών, την κατάταξη των μηνών σε σύνολα εποχών).
 - (2 ώρες) Συλλογές (με φωτογραφίες Φθινοπωρινών· εικόνων των τοπίων, της φύσης και της θάλασσας καθώς και συλλογή εποχιακών καρπών - φυτολόγιο).
 - (2 ώρες) Δραστηριότητες (ευχάριστες για τα παιδιά, όπως το φύτεμα σε γλάστρες, όπως κι έξω στην αυλή του σχολείου, αλλά και χοροθέατρο-παντομίμα για το Φθινόπωρο με τη μουσική του Vivaldi.)
 - (2 ώρες) Επίσκεψη (στη θάλασσα, στο καζάνι, στους ανεμόμυλους, μέσα στο χωριό για να παρατηρήσουμε Φθινοπωρινές εικόνες).
 - (2 ώρες) Μουσική (τραγουδάκια σχετικά με τη συγκεκριμένη εποχή, αλλά και με τη σχολική εορτή).
- Σύνολο: 17 ώρες.

2ο Τρίμηνο:

Στο δεύτερο τρίμηνο θα ασχοληθούμε με :

- (6 ώρες) Γλώσσα - Λογοτεχνία- Ποίηση (αναγνώριση γραμμάτων που βρίσκονται στις λέξεις των εποχών, συλλαβισμός εποχών και μηνών ανάπτυξη προτάσεων για εποχές, σκέφτομαι και γράφω, ενικός και πληθυντικός αριθμός της «εποχής», μη ύπαρξη πληθυντικού αριθμού των εποχών, η γραφή των τεσσάρων εποχών και μάλιστα με κεφαλαίο γράμμα, ορθογραφία των εποχών και απόκτηση λεξιλογίου συνωνύμων λέξεων, γένη εποχών και μηνών, γραφή καρτών και διατύπωση ευχών σχετικών με γιορτές των μηνών, κλίση ρημάτων σχετικών με ασχολίες των ανθρώπων σε κάθε εποχή, αναγνώριση φωνηέντων και συμφώνων στους μήνες και τις εποχές, αντίθετα-συνώνυμα, αλφαβητική σειρά των μηνών και των εποχών).
- (3 ώρες) Μαθηματικά (με την αρίθμηση των εποχών και των μηνών, τη σειροθέτησή τους, ίσοι και άνισοι μήνες ως προς τον αριθμό των ημερών τους, τακτικοί αριθμοί-πρώτος μήνας κλπ-, οριζόντια και κάθετη πρόσθεση και αφαίρεση μηνών, εποχών, καρπών φυτών κλπ)
- (3 ώρες) Εμείς και ο κόσμος (σχολικές εορτές, ο καιρός και οι εποχές, ΕΜΥ, δελτίο καιρού, περιοχές όπου έχει μονίμως ζέστη ή κρύο, ασχολίες ανθρώπων σε σχέση με τις εποχές, φυτά, ζώα, γη, ντύσιμο, επιδράσεις θερμοκρασίας στο νερό, διαδοχή εποχών και μηνών).
- (4 ώρες) Ζωγραφική-Χατασκευές (συνδεδεμένες με χειμωνιάτικα και ανοιξιάτικα στοιχεία —σύννεφα με χιόνι κρεμαστό. πασχαλίτσες, λουλούδια-, χιονάνθρωπος με δακτυλομπογιές και Φελλούς, μπότα Αι-Βασίλη με κολάζ από τσόχα. Ημερολόγιο. χριστουγεννιάτικες κάρτες, ' κολάζ για το ντύσιμο το χειμωνιάτικο και το ανοιξιάτικο, πουλάκια με ξύσματα ξυλομπογιάς).
- (2 ώρες) Λογοτεχνία -Παραμύθια- Ποίηση (κείμενα, ποιήματα και παραμύθια σε σχέση με το Χειμώνα και την Άνοιξη)
- (2 ώρες) Μουσική (τραγούδια σχετικά με τη φύση το Χειμώνα και την Άνοιξη)
- (3 ώρες) Θέατρο-Κινηματογράφος (με δραματοποίηση, σκετς χριστουγεννιάτικο, παντομίμα-χοροθέατρο του Χειμώνα με μουσική του Vivaldi, παιδική ταινία σχετική με το μυστικό των Χριστουγέννων).
- (2 ώρες) Συλλογές (εποχιακών καρπών - μανάβικο, φωτογραφίες χειμερινών εικόνων και ανοιξιάτικων, συλλογή λουλουδιών και φύλλων για φυτολόγιο).
- (2 ώρες) Δραστηριότητες (φύτεμα, περιποίηση και καλλιέργεια φυτών, λουλουδιών,

λαχανικών έξω στην αυλή).

- (3 ώρες) Επίσκεψη (θάλασσα για εικόνες χειμερινές, αρ/αλειό-ντύσιμο-, σε χωράφια και ανθρώπους για να μας ενημερώσουν για την καλλιέργεια διαφόρων φυτών, λουλουδιών και λαχανικών).

Σύνολο: 30 ώρες.

3^ο Τρίμηνο:

Στο τρίτο τρίμηνο θα ασχοληθούμε με τα εξής:

- (6 ώρες) Γλώσσα (ανάγνωση και γραφή, υποκοριστικά -καλοκαιράκι-, χρονική ακολουθία μηνών και εποχών, ουράνιο τόξο, επίθετα σε εποχές, αναγνώριση ομοιοτήτων-διαφορών των εποχών, σκέφτομαι και γράφω, επαυξημένες προτάσεις, συνώνυμες-αντίθετες λέξεις, κατασκευή πινακίδων με κεφαλαία γράμματα χωρίς τελεία για την προστασία του περιβάλλοντος, χρήση γενικής πτώσης π. χ. ο ήλιος του καλοκαιριού, ερωτήσεις-μαντέματα με το «πότε» σχετικά με εποχές, χρήση επιρρημάτων, διαφορετικές γραμματοσειρές).
- (3 ώρες) Μαθηματικά (πολλαπλασιασμός, λύση προβλημάτων με μήνες, καρπούς κλπ., δεκάδες, έννοια του μισού με φρούτα, είδη γραμμών στη φύση)
- (3 ώρες) Εμείς και ο κόσμος (μέτρηση του χρόνου - ημερολόγιο, ώρα, διαδοχή εποχών με το πέρασμα του χρόνου, εποχές και ασχολίες -καιρός -φύση -καρποί, σχολικές εορτές).
- (4 ώρες) Κατασκευές (λουλούδια με αφρώδες χαρτί, κλωσσόπουλα, κοκοράκια, φαναράκι για την Ανάσταση με γκοφρέ χαρτί, κολάζ για καλοκαιρινό ντύσιμο, συνδετήρες με ήλιο και σταφύλι, πεταλούδες, ήλιος).
- (2 ώρες) Λογοτεχνία -Ποίηση-Παραμύθια (διάφορα σχετικά κείμενα, παραμύθια και ποιήματα, απαγγελία)
- (2 ώρες) Μουσική (τραγούδια σχετικά με την Άνοιξη και το Καλοκαίρι, ανοιξιάτικοι ήχοι μαγνητοφωνημένοι καθώς και όργανα: μαράκες, τύμπανο, ξύλο βροχής).
- (2 ώρες) Θέατρο-Κινηματογράφος (δραματοποίηση, σκετς, χοροθέατρο-παντομίμα Άνοιξης και Καλοκαιριού με μουσική του Vivaldi, φιλμάκια με φυτά, φύση και ζώα για τη χειμερινή νάρκη).
- (2 ώρες) Συλλογές (φωτογραφίες καλοκαιρινών εικόνων και συλλογή καρπών και κοχυλιών).
- (3 ώρες) Δραστηριότητες (φύτεμα, περιποίηση και καλλιέργεια φυτών, λουλουδιών, λαχανικών έξω στην αυλή).
- (2 ώρες) Επισκέψεις (θάλασσα για εικόνες καλοκαιρινές, σε χωράφια και ανθρώπους για να μας ενημερώσουν για την καλλιέργεια διαφόρων φυτών, λουλουδιών και λαχανικών).

Σύνολο: 29 ώρες.

7. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση θα γίνει περισσότερο με παιγνιώδη τρόπο. Θα δώσουμε στα παιδιά ασκήσεις με σταυρόλεξα, ακροστιχίδες, σωστή σειρά λέξεων σε προτάσεις, κρυπτόλεξα, μπερδεμένες συλλαβές καθώς ακόμη και ένα παιχνίδι γνώσεων σε σκετς τύπου «Ποιος θέλει να γίνει εκατομμυριούχος». Γενικά θα φτιάξουμε παιχνίδια τα οποία θα είναι του ενδιαφέροντος των παιδιών.

